

PBL kunskapsbanken

– en handbok om plan- och bygglagen

Redovisning av tillämpningen av Plan- och bygglagen 2019

2021-05-05

Innehåll

4	Uppföljning av plan- och bygglagens tillämpning
6	Statistik om PBL 2019
8	Statistik översiktsplanering
10	Aktualitetsprövning av översiktsplaner
13	Länsstyrelsens granskningsyttrande över översiktsplaner
16	Antagande av översiktsplan
21	Ändringar av översiktsplan
25	Statistik detaljplanering
27	Kommunala planbesked
29	Planeringsbesked från länsstyrelsen
31	Antagna detaljplaner
35	Länsstyrelsens tillsyn över detaljplaner
37	Överklagade detaljplaner
41	Områdesbestämmelser
43	Strategiska miljöbedömningar detaljplan
45	Upphävande av strandskydd genom detaljplan
47	Statistik lov och byggande
49	Ärenden om lov, besked och anmälan
55	Överklagade beslut om lov och besked
58	Överprövade lov och förhandsbesked
60	Länsstyrelsens handläggningstider för överklagade lovärenden
65	Boverkets byggregler
69	Besiktning av hissar och andra motordrivna anordningar
76	Statistik om kontrollansvariga
77	Statistik tillsyn
78	Boverkets och länsstyrelsernas tillsynsvägledning
80	Ärenden om tillsyn
86	Riktlinjer för markanvisning
88	Arkitektur och gestaltad livsmiljö
92	Öppna data - Plan- och byggenkäten

97	Uppföljningsteman
99	Tema hantering av artskydd i detaljplaner
103	Tema elektronisk kommunikation i planeringen
107	Tema god form-, färg- och materialverkan
111	Tema uppföljning tillfälliga anläggningsboenden
116	Tema länsstyrelsens tillsynsvägläggande insatser
120	Tema geotekniska risker
129	Tidigare uppföljning
133	Metod

Uppföljning av plan- och bygglagens tillämpning

Boverket följer årligen upp tillämpningen av plan- och bygglagstiftningens tillämpning. Uppföljningen syftar till att ge ett material som i förlängningen kan ligga till grund för en utvärdering av hur väl plan- och byggprocessen fungerar samt hur ändamålsenlig myndigheternas ärendehantering är inom området. Resultaten riktar sig till politiska beslutsfattare inom stat och kommuner, tjänstemän som är verksamma i hanteringen av plan- och byggärenden samt till alla som är aktiva inom, eller intresserade av, samhällsbyggnadsprocessen. Här redovisas en samlad bild av vad som har hänt under 2019.

I menyn hittar du den fullständiga redovisningen av årets PBL-uppföljning uppdelat i rubrikerna Statistik, Uppföljningsteman och Metod. Under ”Statistik” hittar du redovisningar som är tämligen lika utformade år efter år. Under ”Uppföljningsteman” redovisas specialundersökningar som bara genomförts ett enstaka år. Du hittar tidigare års rapportering under rubriken Tidigare uppföljning. Under Relaterad information hittar du en direktlänk till Öppna data.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

[Boverkets regleringsbrev 2019](#)

[\[https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?rbid=19903\]](https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?rbid=19903)

[Länsstyrelsernas regleringsbrev 2019](#)

[\[https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?rbid=20692\]](https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?rbid=20692)

Statistik om PBL 2019

Boverket producerar årligen statistik över ärenden som regleras i plan- och bygglagstiftningen och som hanteras av kommuner och statliga myndigheter. Statistiken redovisas sorterad efter olika områden: översiktsplanering, detaljplanering, lov och byggande, tillsyn samt markanvisning.

Varje år handlägger kommuner och länsstyrelser ett stort antal ärenden i olika skeden av samhällsbyggnadsprocessen. Handläggningen regleras i plan- och bygglagen, PBL, samt angränsande lagar som berör planering och byggande. Uppgifter om dessa ärenden samlas årligen in genom en uppsättning enkäter som besvaras av kommuner, länsstyrelser och domstolar. Ta del av Boverkets sammanställningar av statistiken under respektive rubrik.

All statistik som använts för att ta fram de kartor och diagram som visas på sidorna finns även tillgänglig som öppna data. Där finns svaren på alla kvantitativa frågor som ställts i de olika enkäterna samlade och uppdelade efter län alternativt kommun.

Osäkerheter i underlaget

Ambitionen har varit att genomföra totalundersökningar i varje enkät. För 2019 har alla 21 länsstyrelserna samt 280 av de 290 kommunerna besvarat hela eller delar av enkäterna. För de allra flesta frågorna bedömer Boverket att de inkomna svaren ger en komplett eller näst intill komplett bild av hur handläggningen av samhällsbyggnadsprocessen bedrivs. Däremot finns det ett visst, mindre, problem på grund av bortfall i svaren om man vill jämföra absoluta tal mellan olika år. På länsnivå kan jämförelser mellan olika år bli direkt missvisande. Även på riksnivå kan jämförelser mellan olika år bli missvisande om svar inte inkommit från någon av de större kommunerna.

Boverket har under arbetet även uppmärksammat en del brister i det inkomna dataunderlaget. Detta gäller dels länsstyrelsernas kodning av sina ärenden, dels kommunernas svar. Det finns alltid en risk att den eller de som besvarar enkäterna gör någon missbedömning, felräkning eller liknande. Bedömningen är dock att de som besvarar enkäterna är väl förtrogna med de frågeställningar som behandlas, den data som ska inrapporteras och hur den vidare behandlingen av materialet går till.

Sammantaget gör detta att det finns en viss osäkerhet över hur väl de inkomna enkätsvaren speglar ärendehantering. Statistiken bör därför tolkas med viss försiktighet.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

Statistik översiktsplanering

Boverket sammanställer varje år statistik över hur plan- och bygglagstiftningens regler om översiktsplanering har tillämpats under det gångna året.

Här redovisas en sammanställning av enkätsvaren om översiktsplanering gällande 2019. Uppgifterna har samlats in genom Boverkets årliga plan- och byggenkäter som besvarats av länsstyrelserna. Enkäterna behandlar både länsstyrelsernas och kommunernas arbete med översiktsplanering.

Osäkerheter i underlaget

För 2019 har alla 21 länsstyrelser besvarat alla kommunvisa enkäter, däremot förekommer att enskilda frågor har lämnats obesvarade. Boverket har under arbetet uppmärksammat en del brister i det inkomna dataunderlaget. Detta gäller bland annat länsstyrelsernas kodning av sina ärenden. Vi har även särskilt noterat att beslut om översiktsplanens aktualitet inte alltid rapporterats in.

Sammantaget gör det här att statistiken bör tolkas med viss försiktighet.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

Aktualitetsprövning av översiktsplaner

Länsstyrelserna levererar fortfarande fler sammanfattande redogörelser än vad kommunerna verkar genomföra aktualitetsprövningar.

Sammanfattande redogörelse

Länsstyrelsen ska minst en gång under varje mandatperiod lämna en sammanfattande redogörelse till kommunen. I den ska länsstyrelsen redovisa sin uppfattning om statliga- och mellankommunala intressen som kan vara av betydelse för aktualiteten i kommunens översiktsplan.

44 kommuner har fått kommunspecifika sammanfattande redogörelser från länsstyrelserna under 2019. Länsstyrelserna i Uppsala, Värmland, Västerbotten och Västra Götaland har tagit fram länsövergripande redogörelser.

När det gäller de kommuner som inte fått en kommunspecifik redogörelse så inväntar länsstyrelserna förfrågan om en sådan från 78 kommuner, medan 121 kommuner kommer att få en redogörelse under innevarande mandatperiod.

Länsstyrelserna svarar dessutom att de planerar att ge 47 kommuner underlag under nästa mandatperiod.

Den 1 april 2020 ändrades plan- och bygglagen, PBL. Från och med 9 september 2020 och fram till det ordinarie valet 2022 ska länsstyrelserna redovisa underlag som ingår i kommunernas arbete med sina planeringsstrategier. I planeringsstrategin ska kommunerna bland annat pröva översiktsplanens aktualitet. Kommunerna ska under perioden efter valet 2022 och senast 11 september 2024 ha antagit en planeringsstrategi. Länsstyrelserna kan därför inte invänta förfrågan från kommunerna eller vänta till nästa mandatperiod för att ta fram underlaget.

Minskning av aktualitetsprövningar

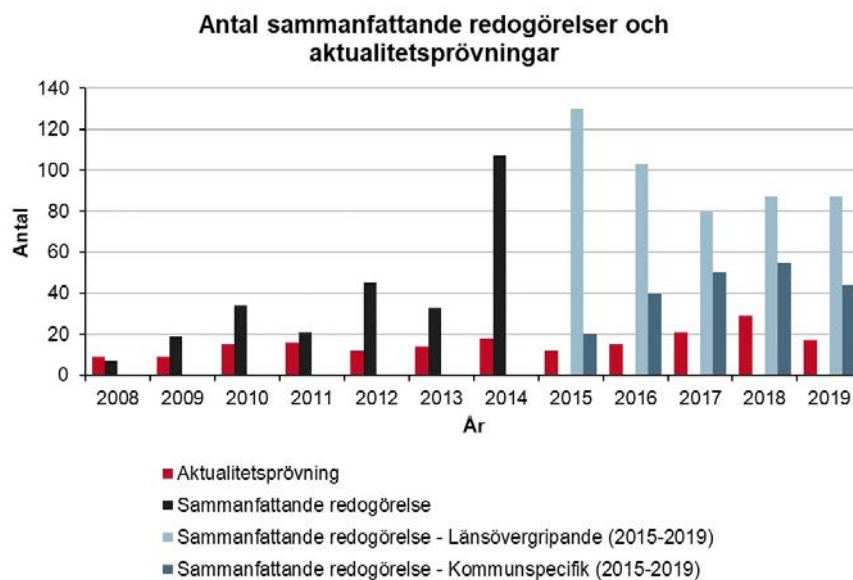
Översiktsplanen måste vara aktuell för att kunna vägleda beslut om exempelvis bygglov eller tillstånd enligt miljöbalken. Kommunfullmäktige ska därför under varje mandatperiod göra en aktualitetsprövning, för att avgöra om översiktsplanen är aktuell eller behöver göras om.

Boverket och länsstyrelserna får fortfarande in få aktualitetsprövningar och därför är det oklart vilka frågeställningar prövningarna innehåller och vilken betydelse den sammanfattande redogörelsen har.

År 2019 fick länsstyrelserna in beslut om aktualitet från 17 kommuner. Det är en kraftig nedgång jämfört med de två föregående åren. Länsstyrelserna meddelar att 220 kommuner inte har gjort en aktualitetsprövning, medan de inte har någon uppgift från 53 kommuner. Dessa siffror tyder ändå på att aktiviteten har varit låg i kommunerna. Totalt gjordes det prövningar av

översiktsplanens aktualitet i 60 kommuner under förra mandatperioden.

Från och med det ordinarie valet 2022 ska kommunerna ta fram planeringsstrategier inom 24 månader från valet. Det är möjligt att detta leder till en lägre aktivitet när det gäller aktualitetsprövningar fram till dess. Se ytterligare information i länk i Relaterad information.

Figur 1.1.1a Antal sammanfattande redogörelser och aktualitetsprövningar år 2008–2019 Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2019. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

Dokument

[Detaljerad data och diagram \(1.1.1\) \(Excel\)](#)

[25 kB](#)

[\[/contentassets/8f1ecf208cdb4a14aff4139853d154ec/detaljerad_data_och_diagram_1_1_1.xlsx\]](https://contentassets/8f1ecf208cdb4a14aff4139853d154ec/detaljerad_data_och_diagram_1_1_1.xlsx)

Länsstyrelsens granskningsyttrande över översiktsplaner

Antalet granskningsyttranden från länsstyrelsen över kommunernas förslag till översiktsplan har minskat under år 2019 jämfört med år 2018. Länsstyrelsen har invändningar i cirka 70 procent av granskningsyttrandena.

Enligt plan- och bygglagen, PBL, ska länsstyrelsen yttra sig över kommunernas förslag till översiktsplan och lämna ett granskningsyttrande. Av granskningsyttrandet ska det framgå om länsstyrelsen inte godtar någon del av planen mot bakgrund av att myndigheten, inom ramen för den statliga tillsynen, senare kan komma att överpröva och upphäva efterföljande detaljplaner och beslut enligt 11 kap. 10–12 §§ PBL.

Länsstyrelserna har lämnat 38 granskningsyttranden över kommunernas översiktsplaner under 2019, varav 12 avser kommunomfattande översiktsplan, 12 avser tillägg till översiktsplan, och 14 avser en geografiskt avgränsad del av kommunen. Det är betydligt färre yttranden än 2018, då 93 granskningsyttranden lämnades.

I 11 av yttrandena har länsstyrelserna godtagit kommunernas förslag till översiktsplan i sin helhet.

De invändningar länsstyrelserna har på kommunernas förslag till översiktsplan är fördelade på samma sätt som tidigare år. Det är nästintill jämnt mellan riksintressen och människors hälsa eller säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Det är något fler granskningsyttranden där länsstyrelsen har invändningar angående fler än en grund för överprövning på samma översiktsplan.

Figur 1.1.2a Fördelning av länsstyrelsernas invändningar i granskningsyttranden över kommunomfattande översiktsplan och tillägg till översiktsplaner

över ändringar av översiktsplan. Indelningen är gjord enligt de grunder som anges i 3 kap. 16 § PBL, i dess lydelse före 1 april 2020. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2019. Klicka på bilden för att se den i större format.
Illustration: Boverket

Riksintresse för totalförsvaret är fortsatt det riksintresse som flest länsstyrelser har invändningar mot. Jämbördigt för 2019 är även riksintresse för kommunikation, trafik. Därefter följer riksintresse för kulturmiljövård och riksintresse för naturvård som även 2018 var i toppen på listan. För 2019 har också riksintresse för energiproduktion och energidistribution varit skäl för invändningar från länsstyrelsen.

När det gäller människors hälsa eller säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion ansåg länsstyrelsen att framför allt risken för översvämning och risken för människors hälsa eller säkerhet inte har tillgodosetts i tillräcklig grad.

I de granskningsyttranden där länsstyrelsen har haft invändningar angående miljö kvalitetsnormer anser länsstyrelsen i två tredjedelar av granskningsyttrandena att kommunerna inte tillräckligt visat hur miljö kvalitetsnorm för vatten ska följas. Resterande tredjedelen gäller miljö kvalitetsnorm för luft. Invändningar angående miljö kvalitetsnorm för buller eller havsmiljö saknas.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

Dokument

[Detaljerad data och diagram \(1.1.2\) \(Excel\)](#)

[18 kB](#)

[\[/contentassets/86625257ec7b407bab3eb68609e3cc62/detaljerad_data_och_diagram_1_1_2.xlsx\]](https://contentassets/86625257ec7b407bab3eb68609e3cc62/detaljerad_data_och_diagram_1_1_2.xlsx)

Antagande av översiktsplan

Antalet kommunomfattande översiktsplaner som fick laga kraft under år 2019 minskade betydligt jämfört med året tidigare. Detta gäller även antalet planer som aktualitetsförklarades. Majoriteten av kommunerna med en översiktsplan från 1990-talet arbetar med att ta fram nya.

Alla kommuner ska ha en aktuell översiktsplan, som omfattar hela kommunens yta. Den ska spegla den politiska majoritetens uppfattning och beslutas av kommunfullmäktige.

År 2019 fick 14 kommunomfattande översiktsplaner laga kraft, vilket är 28 färre än året innan. Fyra av dessa ersatte en plan från 1990-talet.

I tabellen nedan redovisas åldersfördelning mellan översiktsplanerna år 2019.

Tidsperiod	Antal översiktsplaner som fått laga kraft
–1998	7
1999–2002	6
2003–2006	26
2007–2010	51
2011–2014	96
2015–2018	90
2019–2022	14
Summa	290

Äldre översiktsplaner upphör att gälla

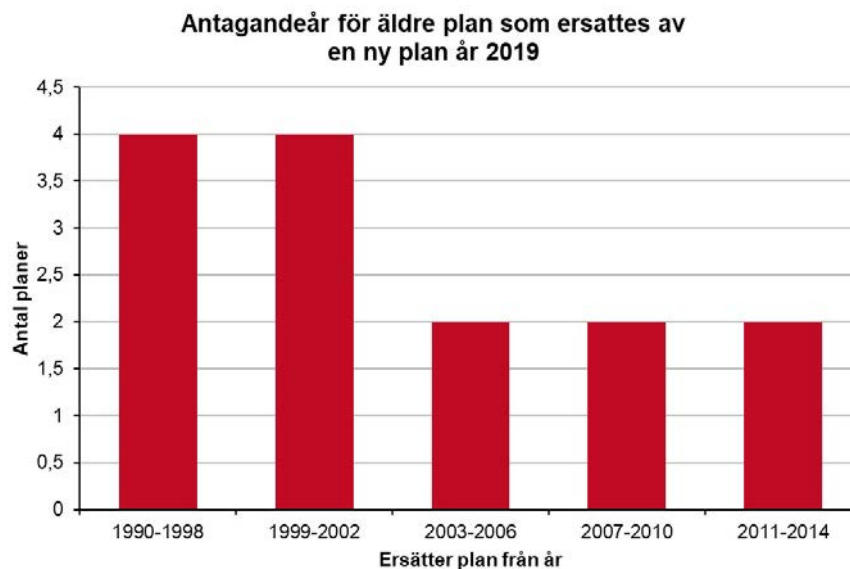
Enligt den ändring av 3 kap PBL som gäller från och med 1 april 2020, kommer kommuntäckande översiktsplaner som har antagits före den 1 januari 2004 upphöra att gälla vid utgången av 2025. Detta gäller även för ändringar av översiktsplanen för en viss del av kommunens yta som har antagits före detta datum. Även om översiktsplanen aktualitetsprövats efter den 1 januari 2004 eller att äldre ändringar för en viss del av kommunens yta har kopplats till en plan som antagits efter 1 januari 2004, så kommer dessa att upphöra att gälla.

Vid utgången av 2019 fanns det 16 kommunomfattande översiktsplaner i landet som fick laga kraft under perioden 1990–2003. De flesta av planerna finns i små kommuner på landsbygden. I elva av kommunerna kan Boverket enligt kommunernas hemsidor utläsa att ett arbete är på gång med en ny översiktsplan. I de övriga fem finns inget pågående arbete med ny översiktsplan utifrån vad Boverket kan utläsa av kommunernas hemsidor.

Enligt regeringens proposition 2019/20:52 finns det cirka 230 ändringar av översiktsplanen för en viss del av kommunens yta fördelat på knappt 80 kommuner som har antagits före 1 januari 2004, även om den

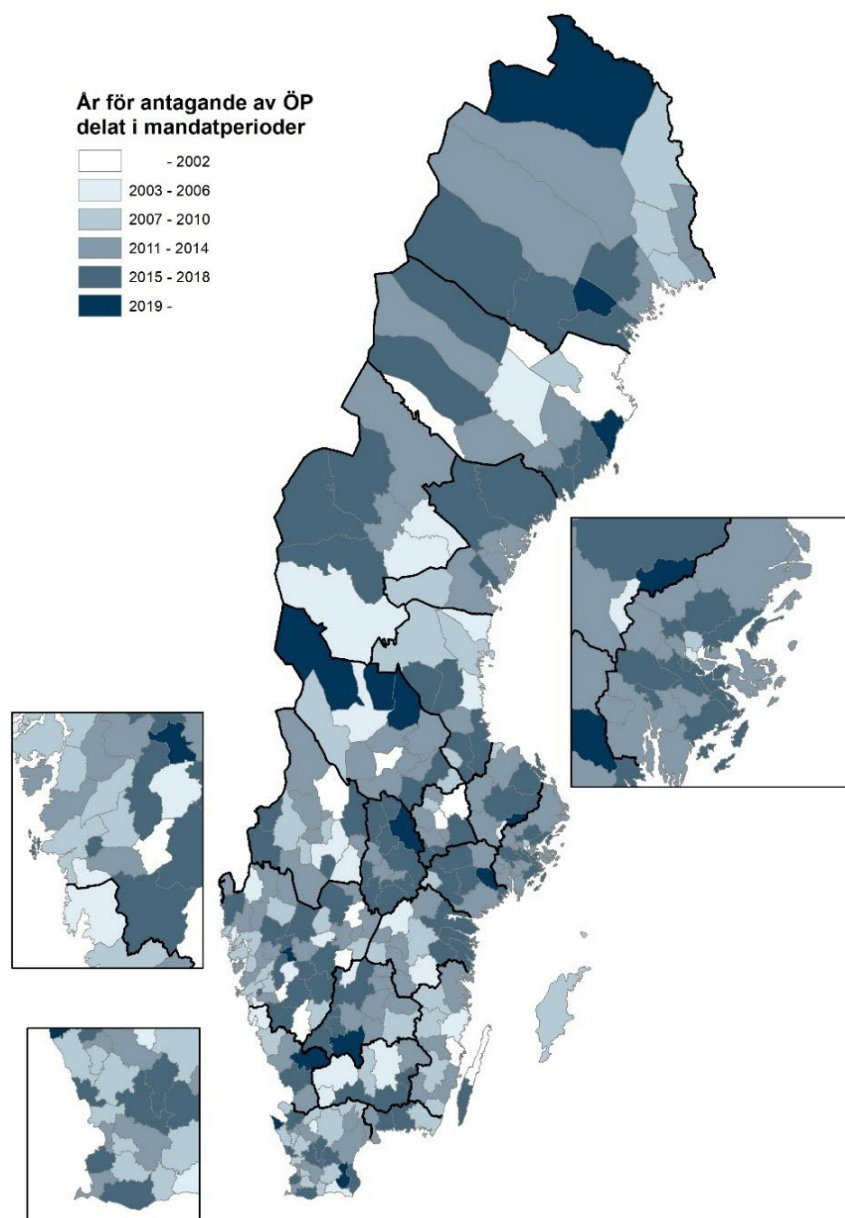

kommunomfattande planen kan ha antagits efter denna tidpunkt. Dessa planer kommer upphöra att gälla vid utgången av 2025.

1.1.3a Tidigare år för antagande för de översiktsplaner som fick laga kraft år 2019, 14 stycken. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2019. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Boverket bedömer att det pågår ett omfattande översiktsplanearbete i landets kommuner. Boverkets uppföljning visar att det tar tid, ibland ett par år, innan kommunen har fått fram ett förslag att ställa ut. För den mindre och medelstora kommunen är resursfrågan avgörande för hur översiktsplaneringen fungerar. Många gånger saknas tillräckliga resurser för arbetet med den översiktliga planeringen.

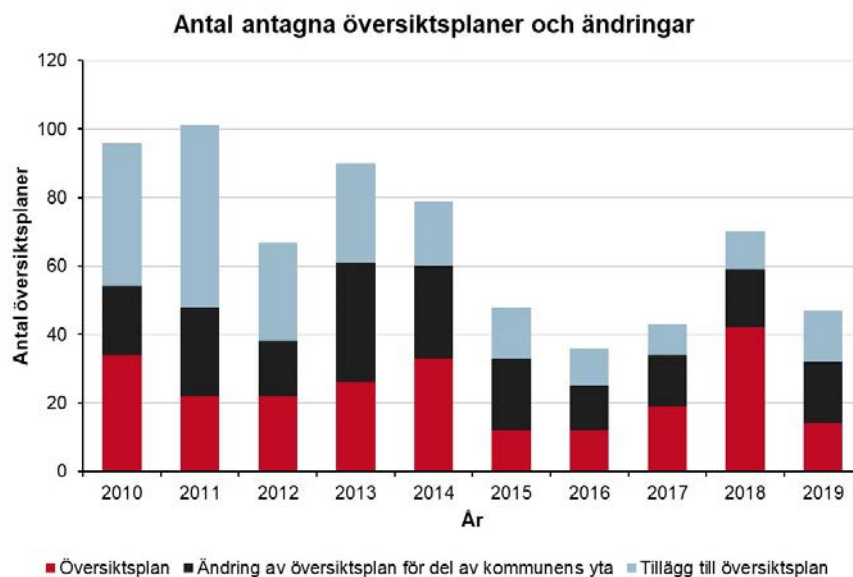

1.1.3b Översiktsplanernas ålder per kommun, 1990–2019.

Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2019. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Variation i antal antagna planer och deras inriktningar

Nedan visas ett diagram över fördelningen mellan antagna kommuntäckande översiktsplaner, ändringar av översiktsplanen för en viss del av kommunens yta och tillägg mellan åren 2010–2019. Statistiken visar en tydlig uppgång i antalet antagna kommuntäckande översiktsplaner vid slutet av varje mandatperiod och ett lägre antal vid mandatperiodens början.

1.1.3c Antal antagna översiktsplaner, ändringar för del av kommunens yta och tillägg åren 2010–2019. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2019. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

Dokument

[Detaljerad data och diagram \(1.1.3\) \(Excel\)](#)

[271 kB](#)

[\[/contentassets/32b517a0be494cd796a1a27f5cf2f284/detaljerad_data_och_diagram_1_1_3.xlsx\]](https://contentassets/32b517a0be494cd796a1a27f5cf2f284/detaljerad_data_och_diagram_1_1_3.xlsx)

Ändringar av översiktsplan

Under de senaste åren har antalet antagna ändringar av översiktsplanen minskat. Det skulle delvis kunna bero på att de statliga stöden för att ta fram tillägg till översiktsplanen för vindkraft och landsbygdsutveckling i strandnära lägen, LIS, har avslutats.

Verktyg i en kontinuerlig översiktsplanering

Ändringar av översiktsplanen är verktyg i en kontinuerlig översiktsplanering. Kommunen kan genom ändringar av sin översiktsplan arbeta med aktuella planeringsfrågor och på så sätt hålla översiktsplanen uppdaterad. Översiktsplanen kan ändras för en del av kommunens yta eller för att tillgodose ett särskilt allmänt intresse.

Det är dock viktigt att ändringarna av översiktsplanen arbetas in i den kommunomfattande översiktsplanen när denna uppdateras för att kommunen ska kunna ha en samlad bild över den framtida utvecklingen. Det är vanligt att kommuner ändrar översiktsplanen i områden med exploateringstryck. En mer detaljerad ändring av översiktsplanen för en viss del av kommunens yta, som innehåller tydliga ställningstaganden, gör översiktsplanen mer vägledande för vidare plan- och byggprocess.

Merparten av kommunerna har en till fem ändringar av sin översiktsplan

179 kommuner har var och en gjort mellan en till fem ändringar av sin översiktsplan under 2019. 73 kommuner har inga ändringar av sin översiktsplan. 37 kommuner har fler än fem ändringar för del av kommunens yta och/eller tillägg, vilket innebär en viss ökning av antalet ändringar sedan 2018.

En kommun har inte angivit antalet ändringar av översiktsplanen.

Ändringar av översiktsplanen för del av kommunens yta

Under 2019 fick 18 ändringar av översiktsplanen för del av kommunens yta laga kraft, i stort sett samma antal som för 2018. Antalet ändringar av översiktsplaner som fått laga kraft har minskat sedan 2013 för att sedan 2017 visa på en svag uppgång.

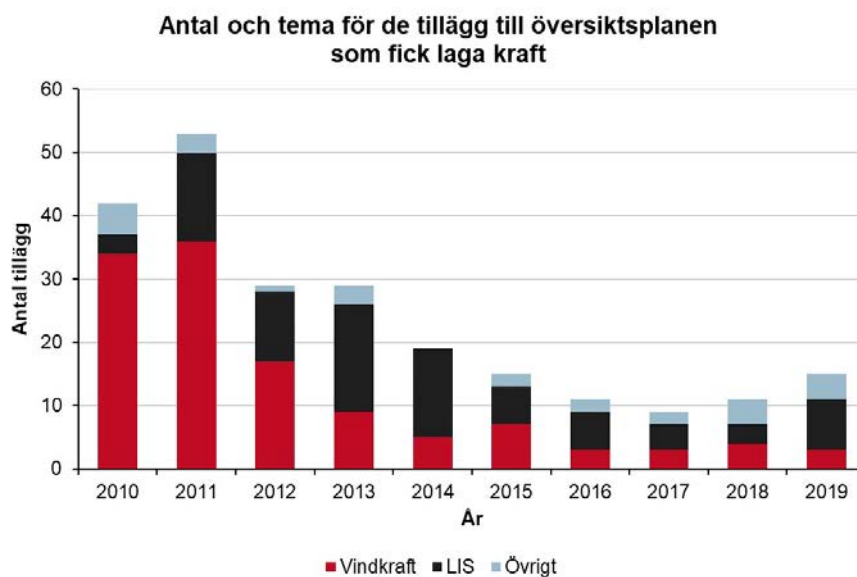
Figur 1.1.4a Antal ändringar av översiktsplan för del av kommunens yta som fick laga kraft mellan åren 2010–2019.
Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2019. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Länsstyrelserna har under året yttrat sig över 21 samrådsversioner gällande ändringar av översiktsplan för del av kommunens yta, för 2018 yttrade länsstyrelserna sig över 23 stycken.

En uppgång av tillägg

Under 2019 har 15 ändringar i form av tillägg för att tillgodose ett särskilt allmänt intresse fått laga kraft, en fortsatt ökning sedan föregående år. Av tilläggen var det åtta med temat LIS, tre med temat vindkraft, två med temat grönstruktur, ett med temat vatten och ett med temat VA-plan.

Från och med år 2013 har antalet tillägg som fått laga kraft minskat varje år, med en svag uppgång för år 2018. Under samtliga år är det tillägg med teman vindkraft och LIS som utgjort merparten av tilläggen. För år 2019 gäller ökningen främst för tillägg av LIS som mer än fördubblats sedan 2018.

Figur 1.1.4b Antal och tema för de tillägg till översiktsplanen som fick laga kraft mellan åren 2010–2019. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2019. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Länsstyrelsernas yttrande för tillägg till översiktsplan

Länsstyrelserna har avgett sju samrådsyttranden över tillägg under 2019. Det är färre än under föregående år. Fyra av de sju tilläggen hade temat LIS.

Under 2019 lämnade länsstyrelsen tolv granskningsyttranden över tillägg till översiktsplaner, vilket är fler än under föregående år.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

Dokument

[Detaljerad data och diagram \(1.1.4\) \(Excel\)](#)

[30 kB](#)

[\[/contentassets/5269631720014da19de4003a2168b3c3/detaljerad_data_och_diagram_1_1_4.xlsx\]](#)

Statistik detaljplanering

Boverket sammanställer varje år statistik över hur plan- och bygglagstiftningens regler om detaljplanering har tillämpats under det gångna året.

Under dessa sidor redovisas en sammanställning av enkätsvaren om detaljplanering gällande 2019. Uppgifterna har samlats in genom Boverkets årliga plan- och byggenkäter som besvarats av kommuner och länsstyrelser. Enkäterna behandlar både länsstyrelsernas och kommunernas arbete med detaljplanering.

Osäkerheter i underlaget

För 2019 har alla 21 länsstyrelser besvarat alla kommunvisa enkäter, däremot förekommer att enskilda frågor har lämnats obesvarade. 280 av de 290 kommunerna har besvarat enkäten till kommunerna, men även här förekommer det att frågor lämnats obesvarade. Vi har under arbetet uppmärksammat en del brister i det inkomna dataunderlaget. Detta gäller dels länsstyrelsernas kodning av sina ärenden, dels kommunernas svar. Sammantaget gör det här att statistiken bör tolkas med viss försiktighet.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

Kommunala planbesked

De flesta planbesked som lämnades under år 2019 var positiva, precis som de senaste åren. Tillämpningen varierar dock mellan landets kommuner beroende på olika förutsättningar och att det inte är ett krav att använda sig av planbesked som start på ett planarbete.

Regler om planbesked finns sedan den 2 maj 2011 i 5 kap. 2–5 §§ plan- och bygglagen. Syftet med planbesked är att alla som har för avsikt att genomföra en åtgärd ska kunna få ett snabbt och tydligt besked om huruvida kommunen tänker inleda ett planläggningsarbete eller inte. Kommunens besked ska vara skriftligt och motiverat. Ett positivt planbesked innebär att kommunen ställer sig positiv till att inleda ett planarbete, men ett planarbete behöver inte föregås av ett planbesked.

Planbesked används fortfarande till stor del av kommunerna och huvuddelen av de planbesked som lämnas är fortsatt positiva. Enligt uppgift från 274 av landets kommuner lämnades totalt 1550 planbesked under år 2019. Av dessa var 84 procent positiva och 16 procent negativa. Fördelningen mellan positiva och negativa planbesked ser därmed likadan ut som de senaste åren.

Olika förutsättningar ger variation i tillämpningen

Länsstyrelserna hade 2013 i uppdrag att analysera hur kommunerna tillämpade bestämmelserna om planbesked, uppdrag 41 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2013. Analyserna rapporterades till Boverket som gjorde en nationell sammanställning i rapporteringen av plan- och bygglagstiftningens tillämpning gällande år 2013. Analysen visade att flera kommuner använde sig av planbesked i stor utsträckning och att alla initiativ inleddes på detta sätt, medan andra uppgav att de påbörjade ett planarbete direkt efter förfrågan utan att använda planbesked. Behovet av planbesked angavs i analysen vara störst i de fall där dialog och förtroende inte fungerade.

Analysen från år 2013 visade också att tillämpningen av de nya reglerna om planbesked varierade i hög grad mellan landets kommuner på grund av skillnader i invånarantal, bebyggelsestryck och resurser för planarbete. Kommuner med stor tillväxt hade den största andelen planbesked, vilket stämmer även för år 2019. För kommuner med mindre tryck på exploatering var den formella processen med planbesked ofta inte nödvändig. Även här pekar statistiken för år 2019 åt samma håll.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges Riksdags webbplats](#)

[\https://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/\]](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/\\]\]\(#\)](https://www.riksdagen.se/sv/Dokument-</p></div><div data-bbox=)

Planeringsbesked från länsstyrelsen

Det är fortsatt få kommuner som begär planeringsbesked av länsstyrelsen sedan möjligheten infördes 2017. Huvuddelen av de planeringsbesked som lämnades av länsstyrelserna under 2019 var negativa.

Sedan den 1 juli 2017 finns möjligheten för kommunen att i ett pågående detaljplaneärende begära ett planeringsbesked från länsstyrelsen. Planeringsbeskedet infördes som ett steg i att göra planprocessen mer effektiv. Det är ett bindande besked där länsstyrelsen gör en bedömning om detaljplanen omfattar något skäl för överprövning inom ramen för statlig tillsyn enligt 11 kap. 10 § andra stycket i plan- och bygglagen. Ett planeringsbesked kan vara antingen positivt, positivt förenat med villkor eller negativt.

Planeringsbesked är främst avsedda att användas när det råder stor osäkerhet om förutsättningar för planeringen. En begäran om planeringsbesked kan göras när som helst under planprocessen, men lämpligen sker det tidigt i processen.

Enligt uppgift från länsstyrelserna har det under 2019 lämnats totalt 13 planeringsbesked av länsstyrelserna. 12 av dem var negativa och 1 var positivt med villkor. Planeringsbeskeden gällde 10 olika kommuner med en spridning i landet. Under 2018 lämnades 12 planeringsbesked och under 2017 inga alls. Med tanke på att möjligheten att begära planeringsbesked endast har funnits en kortare tid är det svårt att ännu dra några slutsatser utifrån det begränsade antalet.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

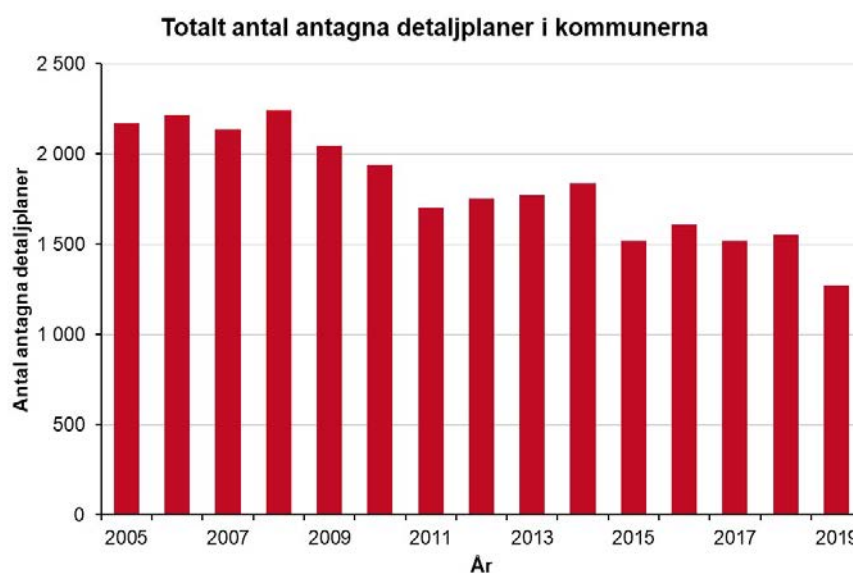
[Plan - och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](#)

[Plan - och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](#)

Antagna detaljplaner

Antalet detaljplaner som antagits under 2019 ligger nationellt sett på den lägsta nivån sedan mätningarna påbörjades 2005. Standardförfarande är fortsatt det vanligaste använda planförfarandet och var femte detaljplan som antas är fortsatt en ändring av detaljplan.

Antalet detaljplaner som antagits 2019 är det lägsta sedan Boverkets mätningar påbörjades 2005. Enligt uppgift från länsstyrelserna har totalt 1270 detaljplaner antagits av kommunerna under 2019. En antagen detaljplan innefattar såväl beslut om nya detaljplaner som beslut om ändringar och upphävande av befintliga detaljplaner. Det lägre antalet antagna detaljplaner kan ha flera orsaker och behöver inte innebära att kommunernas planberedskap har minskat. Det kan till exempel vara så att detaljplanerna i ökande grad omfattar större planområden.

Figur 1.2.3a Totalt antal antagna detaljplaner i kommunerna under år 2005–2019. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2019. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Var femte detaljplan fortfarande en ändringsplan

Även om det är vanligast att kommunerna antar nya detaljplaner så fortsätter även trenden att många ändringar av detaljplaner antas. Under 2019 var 75 procent av de antagna detaljplanerna nya, drygt 20 procent var ändringar av befintliga detaljplaner och knappt 5 procent upphävande av befintliga detaljplaner.

Ändring av detaljplan omfattar borttagande, införande och justering av bestämmelser samt upphävande av en geografisk del av en plan. Det kan användas för att anpassa planen till nya förhållanden och hålla den aktuell utan att genomföra hela den lämplighetsbedömning som görs vid upprättandet av en

ny plan. Att så stor andel av detaljplanerna är ändringar kan ha flera orsaker och betyder inte att det används felaktigt. Boverket får dock många frågor från kommuner gällande vad som ryms inom ändring av detaljplan, vilket tyder på att det finns en osäkerhet var gränsen går för att tillämpa ändring av detaljplan.

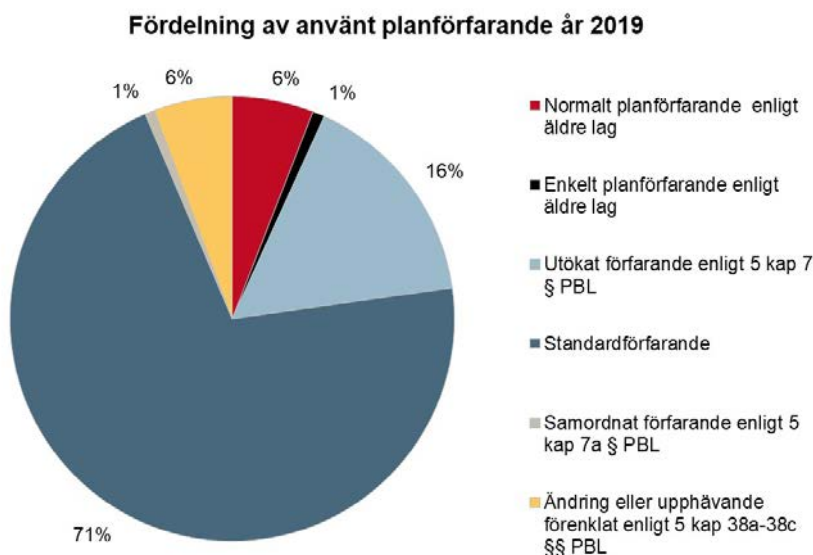
Detaljplanernas överensstämmelse med gällande översiktsplan

Av de antagna detaljplanerna under 2019 är det endast 2,5 procent som enligt länsstyrelsens bedömning strider mot gällande översiktsplan eller länsstyrelsens granskningsyttrande till gällande översiktsplan. Andelen ligger på samma nivå som för åren 2015–2018.

De flesta detaljplaner tas fram med standardförande

Ändrade regler för planprocesser gäller sedan 1 januari 2015. Syftet med att införa ändringarna var bland annat att förenkla och snabba på framtagandet av detaljplaner. Enligt uppgift från länsstyrelserna är standardförande den process som fortsatt tillämpas i störst utsträckning, vilket betyder att kommunerna fortsätter att tillämpa planprocesserna på det sätt som var tanken med regeländringarna.

Liksom under åren 2016–2018 är standardförande och utökat förfarande de vanligast använda processerna för de antagna detaljplanerna under 2019. Enligt uppgift från länsstyrelserna har 71 procent av alla detaljplaner handlagts med standardförande och 16 procent med utökat förfarande under 2019.

Figur 1.2.3b Antalet antagna detaljplaner år 2019 fördelat på vilket förfarande detaljplanen handlagts med. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2019. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

I 5 kap. 38a–38c §§ plan- och bygglagen finns tre olika förenklade

förfaranden för att ändra eller upphäva detaljplaner. Det gäller vid ändring för att förlänga genomförandetiden, ändring för att ta bort vissa bestämmelser om fastighetsindelning med mera samt vid upphävande av detaljplan. Trenden håller i sig att fler kommuner använder de förenklade processerna. Under 2019 har 44 kommuner använt sig av något av dessa förfaranden, jämfört med 37 kommuner under 2018 och 29 kommuner under 2017. Andelen detaljplaner som handlagts med förenklat förfarande för ändring eller upphävande låg på 6 procent 2019, jämfört med 4 procent 2018.

Samordnat förfarande tillämpades enbart för 1 procent av de antagna detaljplanerna, vilket är en oförändrad andel jämfört med år 2017–2018.

Fortfarande handläggs en del detaljplaner som påbörjats enligt äldre lagstiftning och därför följer de äldre planprocesserna som gällde före 2015, även om andelen fortsätter att minska. Totalt har 7 procent av de antagna detaljplanerna handlagts med normalt eller enkelt planförfarande under 2019, jämfört med 11 procent under 2018 och 17 procent under 2017.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

Dokument

[Detaljerad data och diagram \(1.2.3\) \(Excel\)](#)

[26 kB](#)

[\[/contentassets/feda7d224d1f46c690c74536ad79ad15/detaljerad_data_och_diagram_1_2_3.xlsx\]](https://contentassets/feda7d224d1f46c690c74536ad79ad15/detaljerad_data_och_diagram_1_2_3.xlsx)

Länsstyrelsens tillsyn över detaljplaner

Det är fortsatt ett litet antal detaljplaner som överprövas av länsstyrelsen inom ramen för statlig tillsyn. Det fortsatt vanligaste skälet till att länsstyrelsen väljer att överpröva och sedan upphäva en detaljplan är att en bebyggelse antas bli olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Det är fortsatt få detaljplaner som överprövas av länsstyrelserna inom ramen för statlig tillsyn enligt 11 kap. 10 § plan- och bygglagen, PBL. Under år 2019 har länsstyrelserna överprövat 24 detaljplaner. Det kan jämföras med att det under 2019 antogs totalt 1 270 detaljplaner i landet. Överprövning har skett i 11 av landets län.

Det fortsatt vanligaste skälet till att en detaljplan överprövas är att en bebyggelse antas bli olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion. 18 av 24 av överprövningarna gällde detta skäl 2019.

4 av detaljplanerna har överprövats på grund av att ett riksintresse inte tillgodosetts. 3 detaljplaner har överprövats på grund av att strandskydd upphävts i strid med gällande bestämmelser och resterande 3 detaljplaner överprövades på grund av att en miljö kvalitetsnorm inte följts.

Få detaljplaner upphävs efter överprövning

Under år 2019 har länsstyrelserna helt eller delvis upphävt 11 detaljplaner inom ramen för statlig tillsyn enligt 11 kap. 11 § PBL. Upphävande har skett i 7 av landets län. Det vanligaste skälet till att en detaljplan upphävts efter överprövning under år 2019 är att en bebyggelse antas bli olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion. 7 av 11 av detaljplanerna upphävdes med detta skäl som grund. De senaste åren har detta skäl varit det vanligaste.

2 av detaljplanerna upphävdes på grund av att ett riksintresse inte tillgodosetts. 2 detaljplaner upphävdes på grund av att strandskydd upphävts i strid med gällande bestämmelser. 2 detaljplaner upphävdes på grund av att miljö kvalitetsnorm för vatten inte följts.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

Överklagade detaljplaner

En stor andel av detaljplanerna överklagas. Men få av de avgjorda överklagandena leder till att planerna upphävs.

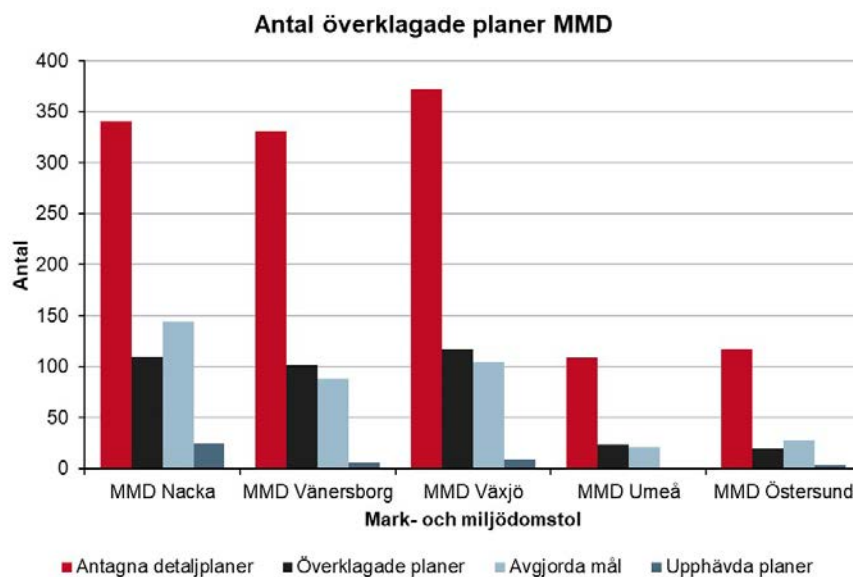
Sedan 1 juni 2016 gäller ändrade regler kring överklagande av detaljplan. Lagändringen innebär att kommunala beslut att anta, ändra eller upphäva detaljplaner eller områdesbestämmelser inte längre överklagas till länsstyrelsen som första instans utan till mark- och miljödomstolen, MMD. Nästa instans är Mark- och miljööverdomstolen, MÖD.

Statistiken om målärenden som hämtas från MMD och MÖD innefattar både detaljplaner och områdesbestämmelser och begreppet planer används därför som samlingsnamn. Med tanke på hur få områdesbestämmelser som årligen antas av kommunerna kan dessa målärenden antas vara få. Ärenden till MÖD innefattar även mål som rör klagorätt rörande detaljplaner, det vill säga mål där domstolen prövat huruvida någon har rätt att överklaga detaljplanebeslut.

Många planer överklagas till mark- och miljödomstolarna

Det är fortsatt ett stort antal planer som överklagas till första instans sett till hur många detaljplaner som årligen antas. Statistik från de fem mark- och miljödomstolarna visar att totalt 353 planer har överklagats dit under 2019. Det kan jämföras med att det under 2019 antogs 1 270 detaljplaner i landet.

Även om många planer överklagas så är det fortsatt få som upphävs helt eller delvis av mark- och miljödomstolarna. Totalt har 386 mål gällande planer avgjorts av de fem mark- och miljödomstolarna under 2019. Av dessa har 11 procent upphävts helt eller delvis av mark- och miljödomstolarna. Det kan jämföras med 2018 då andelen helt eller delvis upphävda planer låg på 14 procent och 2017 på 11 procent. Andelen planer som upphävts under 2019 varierar mellan domstolarna. Högst ligger MMD Nacka med 17 procent och lägst MMD Umeå med 5 procent.

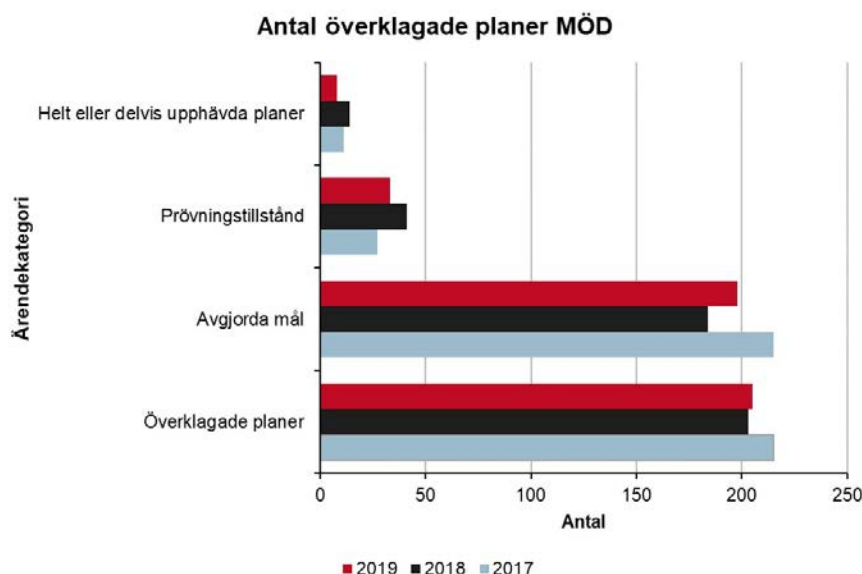

Figur 1.2.5a Antal överklagade, avgjorda och upphävda planer av mark- och miljödomstolarna samt det totala antalet antagna detaljplaner inom respektive domsaga under år 2019. Källa: Mark- och miljödomstolarna 2019. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Mark- och miljööverdomstolen upphäver få planer

Det är fortsatt få planer som helt eller delvis upphävs av MÖD i förhållande till hur många detaljplaner som årligen antas av kommunerna. 33 planer har fått prövningstillstånd och 8 planer har upphävts helt eller delvis av MÖD under 2019. Det kan jämföras med att det antogs totalt 1 270 detaljplaner i landet 2019.

Det går inte att göra någon direkt jämförelse mellan antalet ärenden då handläggningen kan ske över årsskiftet. Det betyder att det bland de mål som avgjorts 2019 finns mål som inkommit tidigare år, precis som det finns mål som beviljats prövningstillstånd 2019 som avgörs först under 2020.

Figur 1.2.5b Antal överklagade planer, antal avgjorda planer, antal beviljade prövningstillstånd och antal upphävda planer av Mark- och miljööverdomstolen under åren 2017–2019. Källa: Mark- och miljööverdomstolen. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Handläggningstiden för överklagade planer varierar

Den genomsnittliga handläggningstiden för avgjorda överklagade planer varierar hos de fem mark- och miljödomstolarna, se tabell nedan. Tiden räknas från det att målet inkom till dess det avgjordes.

Mark- och miljödomstol	Genomsnittlig handläggningstid för avgjorda överklagade planer 2019
MMD Växjö	5,1 mån
MMD Vänersborg	5,4 mån
MMD Nacka	6,2 mån
MMD Umeå	7,2 mån
MMD Östersund	8,2 mån
Genomsnitt för samtliga MMD	6,1 mån

Enligt uppgift från MÖD var den genomsnittliga handläggningstiden hos MÖD för avgjorda överklagade planer 3,3 månader för 2019. Tiden räknas från det att målet inkom till dess det avgjordes.

Syftet att ändra första instans för överklagande av detaljplaner från länsstyrelsen till mark- och miljödomstolarna, var att med bibehållen rättssäkerhet få en effektivare plan- och byggprocess och därigenom kunna påbörja och färdigställa angelägna samhällsbyggnadsprojekt, till exempel nya bostäder, tidigare och till en lägre kostnad. Boverket saknar underlag från mark- och miljödomstolarna och MÖD från åren innan 2016 då instansordningen ändrades. Boverket har därför inte möjlighet att analysera hur handläggningstiderna för överklagade detaljplaner har påverkats av den

ändrade instansordningen.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

Dokument

[Detaljerad data och diagram \(1.2.5\) \(Excel\)](#)

27 kB

[\[/contentassets/ab61ad5d15624bfafdcc518c26b85dc/detaljerad_data_och_diagram_1_2_5.xlsx\]](#)

Områdesbestämmelser

Antalet antagna områdesbestämmelser var fortsatt lågt under 2019. Inga områdesbestämmelser överprövades eller upphävdes under 2019.

Få nya områdesbestämmelser antas

Hur mark- och vattenområden och bebyggelse inom kommunen ska användas, utvecklas och bevaras kan regleras med detaljplaner eller områdesbestämmelser. Enligt uppgifter från länsstyrelserna används inte områdesbestämmelser i någon större utsträckning. Totalt har 7 områdesbestämmelser antagits i landet under 2019.

Ett antagande av områdesbestämmelser innefattar såväl nya områdesbestämmelser som ändringar och upphävande av befintliga. För 2019 antogs 2 nya områdesbestämmelser, 3 ändringar av områdesbestämmelser och 2 upphävanden av områdesbestämmelser.

Det kan jämföras med att det under 2018 antogs 3 nya områdesbestämmelser, 2017 antogs 3 nya områdesbestämmelser och under 2016 antogs 1 ny områdesbestämmelse.

Inga områdesbestämmelser överprövade genom tillsyn

Det är fortsatt ovanligt att länsstyrelsen beslutar att överpröva områdesbestämmelser inom ramen för statlig tillsyn enligt 11 kap. 10–11 §§ plan- och bygglagen. Länsstyrelserna har under 2019 inte beslutat att överpröva några områdesbestämmelser. Senast en områdesbestämmelse överprövades var 2016.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

Strategiska miljöbedömningar detaljplan

Andelen detaljplaner med en tillhörande strategisk miljöbedömning med miljökonsekvensbeskrivning är ungefär lika stor som tidigare år.

En miljöbedömning för detaljplan kallas strategisk miljöbedömning. Om genomförandet av en detaljplan kan antas medföra en betydande miljöpåverkan ska kommunen genomföra en miljöbedömning för planen. Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas. En strategisk miljöbedömning är en process som utreder vilken betydande miljöpåverkan genomförandet av en detaljplan kan antas medföra. Det innebär bland annat att kommunen ska ta fram en miljökonsekvensbeskrivning.

Enligt uppgift från länsstyrelserna har strategisk miljöbedömning med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning gjorts för 41 antagna detaljplaner under 2019. Det kan jämföras med att det under 2019 antogs 286 detaljplaner med normalt-, utökat- eller samordnat planförfarande där miljöbedömning kan vara aktuellt. Det innebär en andel på 14 procent. Andelen har legat mellan 11–18 procent de senaste 4 åren. Sett över en längre tid har andelen miljöbedömningar ökat, mellan åren 2009–2015 låg den stabilt mellan 5–8 procent.

De strategiska miljöbedömningar som gjordes i samband med detaljplan under år 2019 gjordes i 34 olika kommuner och med en spridning i 17 av landets län.

Diagram 1.2.7a Antal strategiska miljöbedömningar med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning i förhållande till det totala antalet antagna detaljplaner med normalt, utökat eller samordnat planförfarande år 2015–2019. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2019. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[\[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[900/?bet=2010:900\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

[\[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

[338/?bet=2011:338\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

Dokument

[Detaljerad data och diagram \(1.2.7\) \(Excel\)](#)

[17 kB](#)

[\[/contentassets/8ee420d6c0904498988b8e58dde1350d/detaljerad_data_och_diagram_1_2_7.xlsx\]](https://contentassets/8ee420d6c0904498988b8e58dde1350d/detaljerad_data_och_diagram_1_2_7.xlsx)

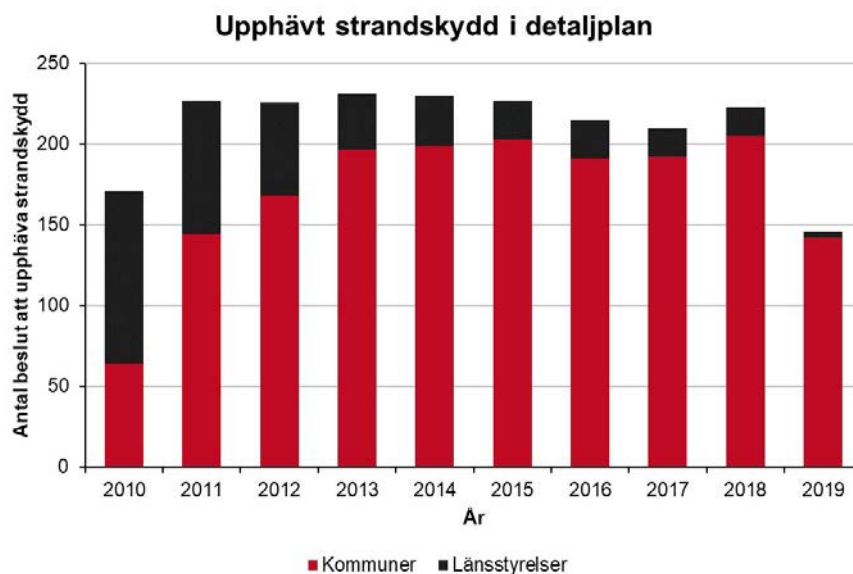
Upphävande av strandskydd genom detaljplan

Andelen antagna nya detaljplaner där strandskyddet upphävts har sedan år 2011 legat kring 13–15 procent. Så ser det ut även för 2019. Det vanligaste skälet som används är liksom tidigare år att marken redan har tagits i anspråk och saknar betydelse för strandskyddets syften.

Kommunerna får enligt 4 kap. 17 § plan- och bygglagen upphäva strandskydd genom en planbestämmelse i detaljplan och har därför ett ansvar för att upphävandet följer reglerna i 7 kap. miljöbalken. Bestämmelsen infördes genom en lagändring i äldre plan- och bygglagen 1 juli 2009. Tidigare var det bara länsstyrelserna som kunde upphäva strandskydd i samband med planläggning. Länsstyrelserna har dock fortfarande beslutanderätt över de prövningar som till exempel gäller områden för byggande av försvarsanläggning, allmän väg eller järnväg, samt när en detaljplan som påbörjades före lagändringen 2009 ska antas.

Strandskyddet har upphävts i 15 procent av de antagna nya detaljplanerna

Andelen upphävanden av strandskydd i detaljplan i förhållande till antalet antagna nya detaljplaner ligger fortsatt stabilt mellan 13–15 procent sedan 2011. Under 2019 har kommunerna upphävt strandskyddet genom planbestämmelser i 142 detaljplaner. Utöver detta har länsstyrelserna på begäran av kommunerna fattat 4 beslut om att upphäva strandskyddet när en detaljplan ska antas. Totalt har därför strandskyddet upphävts i samband med antagandet i 146 detaljplaner, vilket motsvarar 15 procent av det totala antalet nya detaljplaner som antogs under år 2019.

Figur 1.2.8a Antal beslut tagna av kommuner och länsstyrelser om att upphäva strandskydd i samband med att en ny detaljplan antas år 2010–2019. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets

plan- och byggenkät 2019. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Vanligaste skälet är att marken redan har tagits i anspråk

Precis som tidigare år är det vanligaste skälet till att strandskyddet upphävts att marken redan har tagits i anspråk och saknar betydelse för strandskyddets syften. 67 procent av besluten hade detta skäl som grund år 2019. Det näst vanligaste skälet till att strandskydd upphävts är att marken behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området. 27 procent av besluten hade detta skäl som grund år 2019.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/\]](http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-byggforordning-2011338_sfs-2011-338/\]](http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-byggforordning-2011338_sfs-2011-338/)

Dokument

[Detaljerad data och diagram \(1.2.8\) \(Excel\)](#)

[17 kB](#)

[\[contentassets/7595998e46c2458593e8a9d90423e435/detaljerad_data_och_diagram_1_2_8.xlsx\]](https://contentassets/7595998e46c2458593e8a9d90423e435/detaljerad_data_och_diagram_1_2_8.xlsx)

Statistik lov och byggande

Boverket sammanställer varje år statistik över hur plan- och bygglagstiftningens regler om lov och byggande har tillämpats under det gångna året.

Här redovisas en sammanställning av enkätsvaren om lov och byggande gällande 2019. Uppgifterna har samlats in genom Boverkets årliga plan- och byggenkäter som besvarats av kommuner och länsstyrelser. Enkäterna behandlar både länsstyrelsernas och kommunernas arbete med lov och byggande.

Osäkerheter i underlaget

För 2019 har alla 21 länsstyrelser besvarat alla kommunvisa enkäter, däremot förekommer att enskilda frågor har lämnats obesvarade. 280 av de 290 kommunerna har besvarat, enkäten till kommunerna, men även här förekommer det att frågor lämnats obesvarade. Vi har under arbetet uppmärksammat en del brister i det inkomna dataunderlaget. Detta gäller dels länsstyrelsernas kodning av sina ärenden, dels kommunernas svar. Sammantaget gör det här att statistiken bör tolkas med viss försiktighet.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

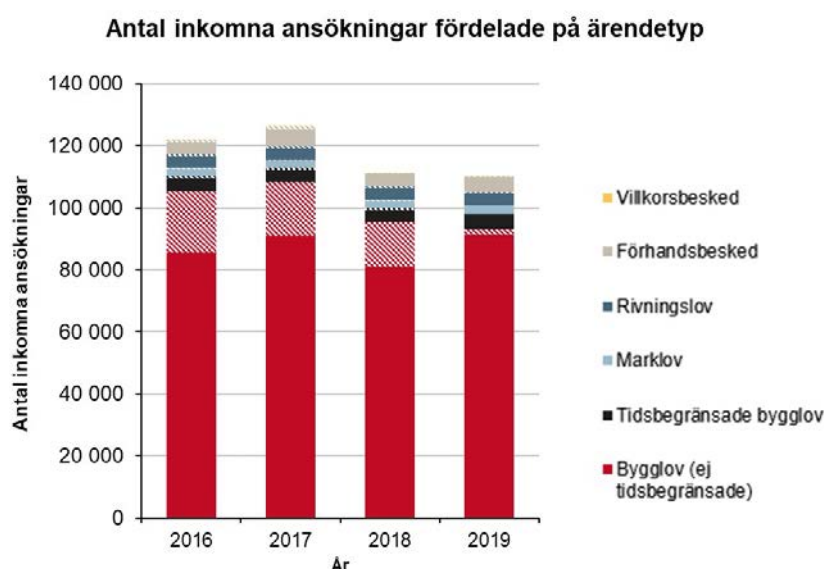

Ärenden om lov, besked och anmälan

Antalet och fördelningen av både inkomna och beviljade ärenden är på samma nivå som tidigare år. Antalet ärenden som får avslag är fortsatt få.

Fördelningen av ärendetyp är oförändrad

Det totala antalet inkomna ansökningar om bygg-, mark- och rivningslov samt förhands- och villkorsbesked under 2019 var drygt 106 000 för de svarande kommunerna. Antalet villkorsbesked var fortfarande lågt, 61 för år 2019. Den största ärendegruppen var byggloven, inklusive tidsbegränsade och säsongslav, som utgjorde 89 procent av ansökningarna, vilket är samma andel jämfört med både 2017 och 2018. Andelen övriga lov och förhandsbesked låg mellan två och fem procent för respektive grupp.

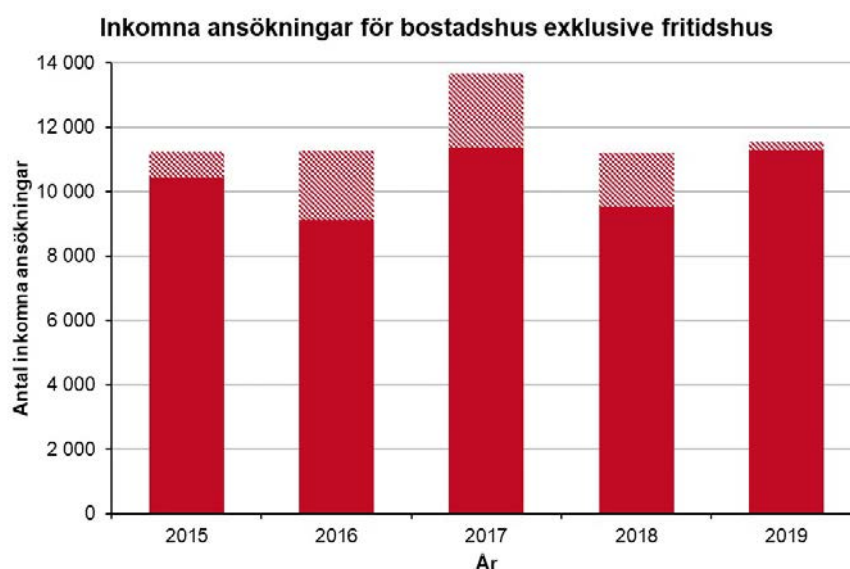
Figur 1.3.1a. Inkomna ansökningar under åren 2016–2019 fördelade på ärendetyp. De randiga delarna av staplarna motsvarar skattningar för de kommuner som inte har svarat. I tidsbegränsade bygglov ingår säsongslav. Klicka på bilden för att se den i större format. Källa: Kommunernas svar på Boverkets Plan-, bygg- och tillsynsenkät 2019. Illustration: Boverket

Andelen bygglov för bostadshus ökar marginellt

2019 har 95 059 ansökningar om permanenta och tidsbegränsade bygglov samt säsongslav, inkommit till de svarande kommunerna. Av inkomna bygglovsansökningar 2019 avsåg 14 224 ansökningar nybyggnad av bostadshus, inklusive fritidshus. Antalet ansökningar för bostadshus har legat på i huvudsak samma nivå de senaste fem åren, förutom en liten topp år 2017. Fördelningen av antalet inkomna bygglovsärenden för respektive typ av bostadshus var som följer:

- 1 176 ansökningar för flerbostadshus
- 9 436 ansökningar för en- och tvåbostadshus
- 611 ansökningar för övriga bostadshus
- 3 001 ansökningar för fritidshus

Andelen bostadshus av inkomna bygglovsansökningar har legat stadigt de tre senaste åren på 10 till 11 procent. Om man enbart räknar med permanentbostadshus är andelen för år 2019 nästan 12 procent.

Figur 1.3.1b. Inkomna ansökningar för bostadshus exklusive fritidshus, under åren 2015–2019. De randiga delarna av staplarna motsvarar skattningar för de kommuner som inte har svarat. Klicka på bilden för att se den i större format. Källa: Kommunernas svar på Boverkets Plan-, bygg- och tillsynsenkät 2019. Illustration: Boverket

Andelen beviljade bygglovsansökningar för bostadshus är oförändrad

Totalt har 78 983 ansökningar om permanenta och tidsbegränsade bygglov samt säsongslöv beviljats under 2019 av de svarande kommunerna. Av de beviljade bygglovsansökningarna avser 13 621 ärenden nybyggnad av bostadshus. Statistiken indikerar att andelen beviljade bygglov som avser nybyggnad av bostadshus har varierat mellan 12 och 14 procent de senaste tre åren. För 2019 var andelen ungefär 14 procent, om fritidshusen inte inkluderas. Fördelningen av antalet beviljade bygglov för respektive typ av bostadshus var som följer:

- 1 201 permanenta bygglov för flerbostadshus
- 8 900 permanenta bygglov för en- och tvåbostadshus
- 811 permanenta bygglov för övriga bostadshus
- 2 709 bygglov för fritidshus, både permanenta och tidsbegränsade lov

Antalet beviljade tidsbegränsade bygglov var 3 529, varav 5 ärenden gällde

studentbostäder och 41 ärenden gällde övriga bostäder.

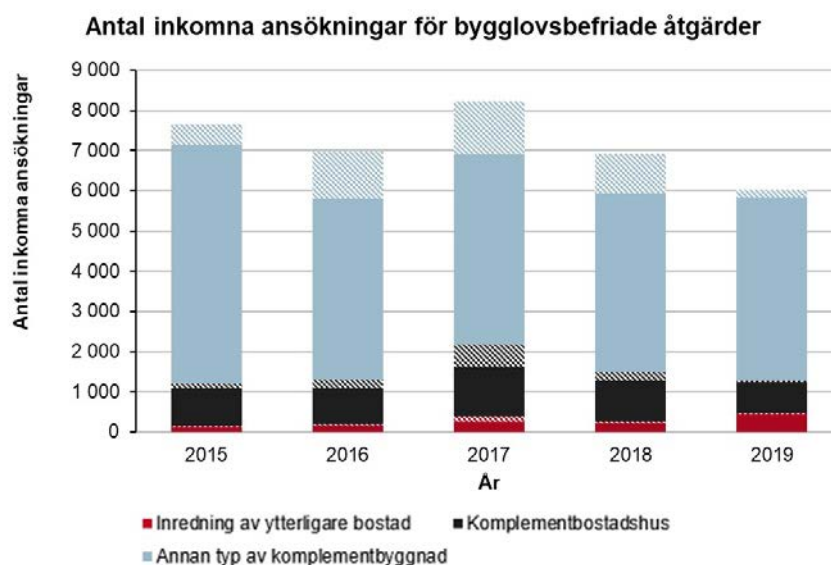
Lågt antal ärenden som avslås

Antalet ärenden som avslås var lågt i jämförelse med de ärenden som beviljas. Under 2019 avslogs 1 512 bygglovsärenden, inklusive tidsbegränsade och säsongslöv. 34 marklov, 58 rivningslov och 547 förhandsbesked avslogs enligt de svarande kommunerna.

Fördelningen av bygglovsbefriade åtgärder är oförändrad

De svarande kommunerna uppgav att antalet inkomna ärenden för bygglovsbefriade åtgärder enligt 9 kap. 4 a–c §§ plan- och bygglagen var, under år 2019, 10 653. Komplementbostadshusens andel har uppgått till mellan 9 och 11 procent de senaste tre åren. För 2019 var andelen drygt 7 procent. De vanligaste förekommande åtgärderna var komplementbyggnader och tillbyggnader upp till 15 kvadratmeter, som tillsammans motsvarade 86 procent av alla inkomna anmälningar för bygglovsbefriade åtgärder. Minst andel av ärendena var takkupor och inredning av ytterligare bostad som motsvarade drygt 6 procent tillsammans. Fördelningen ser i princip likadan ut som för 2018.

En av anledningarna till att undantagen för bygglov kom till var för att öka antalet bostäder i landet. De bygglovsbefriade åtgärderna som kan bidra till det målet är att uppföra komplementbostadshus och inreda ytterligare bostäder i befintliga en- och tvåbostadshus. Av diagrammet nedan framgår dock att antalet ärenden för att öka antalet bostäder är lågt jämfört med exempelvis att bygga en ny komplementbyggnad. Det blir dock intressant att se om utökningen av komplementbostadshusens tillåtna area kommer att få något genomslag till uppföljningen nästa år.

Figur 1.3.1c. Antal inkomna ansökningar 2015–2019 för

bygglovsbefriade åtgärder enligt 9 kap. 4 a–c §§ plan- och bygglagen fördelat på kategori. De randiga delarna av staplarna motsvarar skattningar för de kommuner som inte har svarat. Klicka på bilden för att se den i större format. Källa: Kommunernas svar på Boverkets Plan-, bygg- och tillsynsenkät 2019. Illustration: Boverket

Anmälan

Antalet inrapporterade anmälningsärenden under 2019, till exempel installation av eldstad och rökkanal, var 33 544 för de svarande kommunerna.

Startbesked

Under 2019 beviljades 90 228 startbesked av de svarande kommunerna. 43 kommuner anger att man har vägrat startbesked i något ärende under 2019. Antalet startbesked som vägrats på grund av att de tekniska egenskapskraven inte bedöms uppfyllas var 79 stycken. 121 startbesked har vägrats då kraven på varsamhet eller förvanskningförbudet inte kunde antas uppfyllas. Antalet vägrade startbesked för bygglovsbefriade åtgärder enligt 9 kap. 4 a–c §§ plan- och bygglagen var 123 stycken.

När det gäller den genomsnittliga handläggningstiden mellan tekniskt samråd och startbesked var det 234 kommuner, som hade möjlighet att svara. 167 kommuner uppgav en handläggningstid på mindre än två veckor. 61 kommuner hade en handläggningstid på 2–5 veckor och sex kommuner behövde 6–10 veckor.

Slutbesked

Totalt har 75 791 slutbesked beslutats av de svarande kommunerna, varav 160 vägrades. Även 9 666 interimistiska slutbesked har getts under 2019. 123 kommuner har svarat på hur lång tid det i genomsnitt tar för att åtgärda bristen/bristerna som tagits upp i det tillfälliga slutbeskedet. Två kommuner uppger att det tar mindre än två veckor och 37 kommuner mellan 2–5 veckor. Lika många kommuner, 42, uppger att det antingen tar mellan 6–10 veckor eller mer än 10 veckor i genomsnitt för att bristen ska avhjälpas. När det gäller den genomsnittliga tiden för att göra en kontroll för att få ett slutligt slutbesked är det 108 kommuner som har svarat. 23 kommuner har uppgett att det tar mindre än två månader och lika många kommuner har angett att det tar mellan 2–5 månader. 16 kommuner uppger att det tar mellan 6–10 månader och 46 kommuner har svarat att det behövs över 10 månader i genomsnitt att utföra en kontroll för att få slutbesked.

Handläggningstider

Antalet kommuner som har svarat på frågor om handläggningstider för lov och förhandsbesked var mellan 248 och 274 och antalet som svarat på frågorna om handläggningstider för anmälan var mellan 248 och 266.

De svarande kommunerna har under 2019 begärt kompletteringar i 39 654 ärenden om lov eller förhandsbesked inom tre veckor och i 3 520 ärenden har det tagit mer än tre veckor. 73 350 ärenden om lov eller förhandsbesked har handlagts inom tio veckor, 2 430 ärenden har förlängts med ytterligare tio veckor och 1 762 ärenden har fått reducerad avgift.

När det gäller anmälsärenden under 2019 uppger de svarande kommunerna att 11 861 ärenden har förelagts om komplettering inom tre veckor och i 905 ärenden har det tagit mer än tre veckor. 25 714 ärenden har handlagts inom fyra veckor och 438 ärenden har förlängts med ytterligare fyra veckor. 589 ärenden har fått reducerad avgift.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

Dokument

[Detaljerad data och diagram \(1.3.1\) \(Excel\)](#)

46 kB

[\[/contentassets/f3a87eba4f8a4bd5b429cceabdfc863f/detaljerad_data_och_diagram_1_3_1.xlsx\]](#)

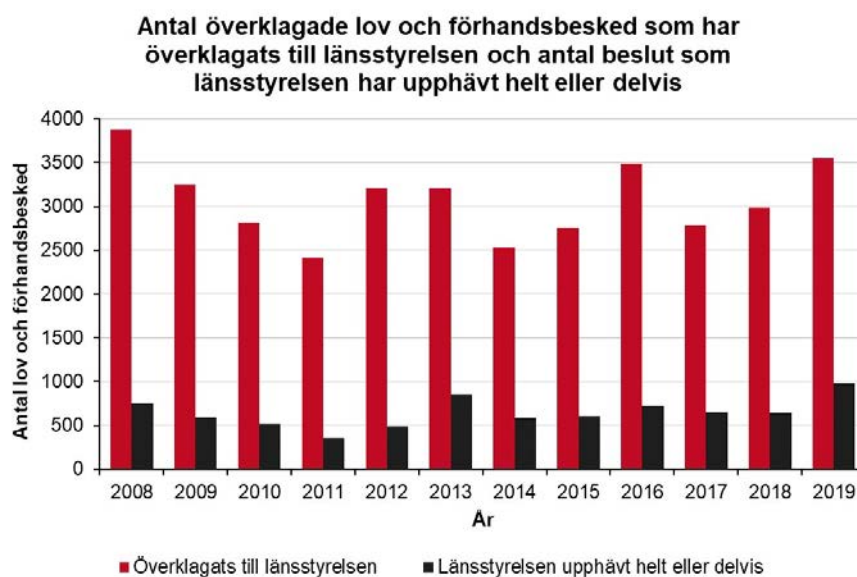
Överklagade beslut om lov och besked

Antalet överklagade beslut om lov och förhandsbesked har legat på ungefär samma nivå de senaste tio åren. Andelen av dessa beslut som upphävs av länsstyrelsen ligger fortsatt på över 20 procent. Jämfört med år 2018 har något fler start- och slutbesked överklagats till länsstyrelsen, men antalet är fortsatt lågt.

Antalet beslut om lov och förhandsbesked som överklagades till länsstyrelsen under 2019 var 3 556.

Av de överklagade ärendena har 971 upphävts helt eller delvis, vilket utgör drygt 27 procent av de överklagade besluten. I jämförelse med ifjol, så har andelen upphävda beslut ökat något. De senaste fem åren har andelen varierat mellan 21 och 23 procent.

1 711 ärenden om lov och förhandsbesked har överklagats vidare till mark- och miljödomstolarna under 2019, vilket är en ökning från år 2018.

Figur 1.3.2a. Antal överklagade lov och förhandsbesked som har överklagats till länsstyrelsen och antal beslut som länsstyrelsen har upphävt helt eller delvis 2008–2019. Klicka på bilden för att se den i större format. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets Plan- och byggenkät 2019. Illustration: Boverket

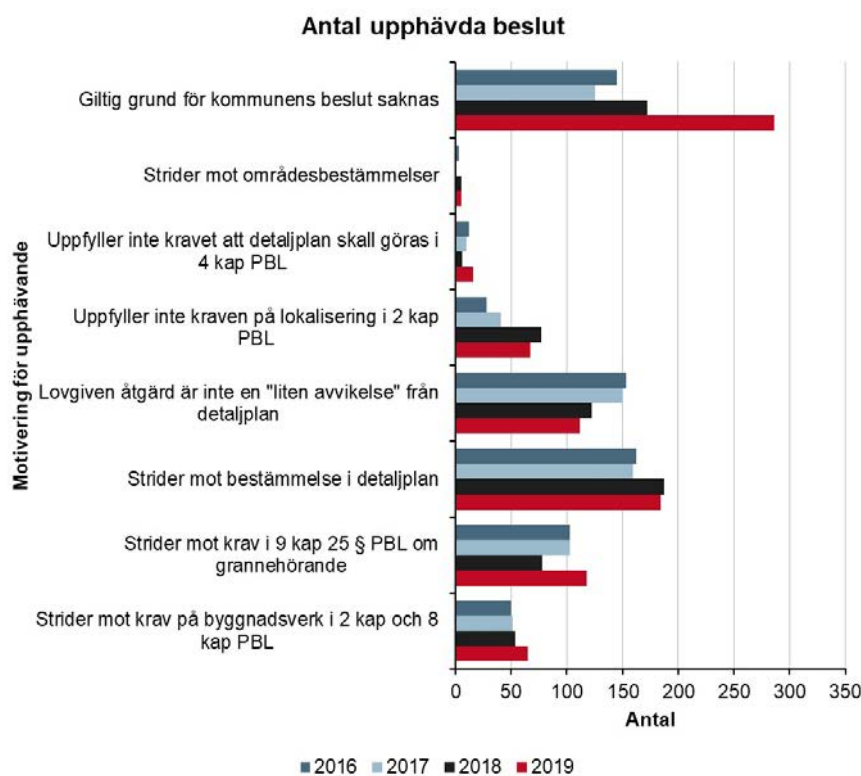
Orsak till upphävande

De tre vanligaste motiveringarna till att ett beslut om lov eller förhandsbesked upphävdes helt eller delvis av länsstyrelserna var att:

- giltig grund för kommunens beslut saknades,
- åtgärden stred mot bestämmelse i detaljplan, eller
- åtgärden inte motsvarade en liten avvikelse från detaljplanen.

Det som urskilde sig mest i denna del var ökningen av antalet ärenden som upphävdes på grund av att en giltig grund för kommunens beslut saknades. Vi har inte någon klar bild av vad det här kan bero på, men kommer att följa upp det.

Mer detaljerad information finns i figuren nedan.

Figur 1.3.2b. Antal upphävda beslut 2016–2019 per kategori inom och utom detaljplanelagt område som inte uppfyller kraven enligt plan- och bygglagen. Klicka på bilden för att se den i större format. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets Plan- och byggenkät 2019. Illustration: Boverket

Överklagade start- och slutbesked

Antalet överklagade startbesked varierar kraftigt mellan åren, men på en låg nivå. 2019 överklagades 122 startbesked vilket är relativt många jämfört med de senaste två åren. 2018 överklagades 36 beslut om startbesked och år 2017 var det 66.

Antalet överklagade startbesked på grund av hanteringen av de tekniska egenskapskraven är lågt, endast sju ärenden har överklagats med den motiveringen. De flesta ärenden överklagas av någon annan orsak, till exempel felaktig hantering, oklara ägarförhållanden, närhet till tomtgräns, byggnadshöjd och uppkomst av olägenheter. 18 av de överklagade besluten om startbesked upphävdes av länsstyrelsen.

Under 2019 överklagades 38 beslut om slutbesked. Åtta av de överklagade slutbeskeden har inte följt något krav enligt bygglovet och fem har inte följt

ställda krav enligt startbeskedet, kompletterande villkor eller kontrollplanen.
Fem av de överklagade besluten om slutbesked upphävdes.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[\[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[900/?bet=2010:900\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

[\[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

[338/?bet=2011:338\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

Dokument

[Detaljerad data och diagram \(1.3.2\) \(Excel\)](#)

[24 kB](#)

[\[/contentassets/2757d385943947b39b4fd6966c0f54e5/detaljerad_data_och_diagram_1_3_2.xlsx\]](https://contentassets/2757d385943947b39b4fd6966c0f54e5/detaljerad_data_och_diagram_1_3_2.xlsx)

Överprövade lov och förhandsbesked

Under 2019 togs få beslut om nya eller upphävda tillsynsområden. Antalet ärenden som överprövas av länsstyrelsen är fortsatt låg.

Länsstyrelsen har möjlighet att utöva tillsyn av byggnadsnämndens beslut om lov eller förhandsbesked om det ligger inom ett tillsynsområde som beslutats av länsstyrelsen med stöd av 11 kap. 12 § 1 stycket plan- och bygglagen eller förordnande enligt 12 kap. 4 § äldre plan- och bygglagen samt krav i 18 § i förordningen om områdesskydd. I landet finns totalt 141 tillsynsområden enligt länsstyrelsernas svar.

Under 2019 har ett nytt beslut gällande tillsynsområden fattats med hänvisning till riksintresse för kulturmiljövård. Fyra tillsynsområden gällande riksintressen för totalförsvarets anläggningar har upphävts under 2019.

Länsstyrelserna har under 2019 fått in tio kommunala beslut som omfattats av ett utpekat tillsynsområde. Av dessa överprövades två beslut och ett upphävdes helt eller delvis.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

Länsstyrelsens handläggningstider för överklagade lovärenden

Enligt uppdrag 39 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2019 ska länsstyrelserna redovisa uppgifter om sina handläggningstider för överklagade lovärenden och förhandsbesked under 2019. Syftet är att se om handläggningstiderna följer de inriktningsmål som regeringen satt upp. Boverket redovisar här en sammanställning gällande hur väl målen uppfylldes.

För överklagade kommunala beslut om lov där bygglov, marklov, rivningslov och förhandsbesked ingår gällde följande inriktningsmål:

- 75 procent avgjorda inom 105 dagar
- 90 procent avgjorda inom 150 dagar

Utvärderingen av ovanstående inriktningsmål avser alla ärenden utom överklagade bygglov för bostäder.

Följande inriktningsmål gällde överklagade bygglov för bostäder, dock inte fritidshus:

- 75 procent avgjorda inom 80 dagar
- 90 procent avgjorda inom 120 dagar

Tiderna räknas från den dag överklagandet kom in till länsstyrelsen fram till den dag länsstyrelsen avgjorde ärendet. Ärenden som avvisats eller avskrivits har inte räknats med.

Vi kan inte utesluta att det kan finnas felkällor i hur länsstyrelserna har plockat ut ärendena för de två jämförelserna.

Här följer en sammanfattning av länsstyrelsernas redovisningar. Uppgifterna kommer från en enkät som har besvarats av samtliga länsstyrelser.

Stor variation av handläggningstider mellan länsstyrelserna

Den genomsnittliga handläggningstiden för avgjorda överklagade lov varierar mellan länsstyrelserna och mellan åren. För 2019 var den längsta genomsnittliga handläggningstiden 259 dagar och den kortaste 30 dagar. Den genomsnittliga handläggningstiden i riket är 104 dagar. Medianvärdena i länen varierar mellan 25 och 193 dagar.

När det gäller den genomsnittliga handläggningstiden för överklagade bygglovsärenden för bostäder varierar den mellan 22 och 178 dagar. Den genomsnittliga handläggningstiden i riket är 104 dagar. Medianvärdet för avgjorda överklagade bygglov för bostäder varierar mellan 13 och 213 dagar.

Inriktningsmål 75 procent inom 105 dagar

Det första inriktningsmålet för lovärenden innebär att 75 procent av de överklagade lovärendena ska ha avgjorts inom 105 dagar. 10 av 21 länsstyrelser når detta mål 2019, vilket är tre färre än år 2018. Andelen lovärenden som har avgjorts inom 105 dagar varierar stort mellan länen. Under 2019 låg variationen mellan 19 och 100 procent. Av alla överklagade lovärenden i riket avgjordes 62 procent inom 105 dagar.

Inriktningsmål 90 procent inom 150 dagar

Det andra inriktningsmålet för lovärenden innebär att 90 procent av de överklagade lovärendena ska ha avgjorts inom 150 dagar. 12 av 21 länsstyrelser når detta mål, vilket är samma antal som för år 2018. Andelen lovärenden som har avgjorts inom 150 dagar varierar mellan länen. Under 2019 låg variationen mellan 32 och 100 procent. Av alla överklagade lovärenden i riket avgjordes 80 procent inom 150 dagar.

Län	Andelen överklagade lov som har avgjorts inom 105 dagar i procent	Andelen överklagade lov som har avgjorts inom 150 dagar i procent
Blekinge	59	71
Dalarna	39	66
Gotland	70	84
Gävleborg	73	97
Götaland	36	60
Halland	27	32
Jämtland	19	38
Jönköping	63	92
Kalmar	76	92
Kronoberg	94	100
Norrbottn	85	97
Skåne	92	100
Stockholm	48	82
Södermanland	57	74
Uppsala	98	99
Värmland	88	98
Västerbotten	90	98
Västernorrland	100	100
Västmanland	98	100
Örebro	93	98
Östergötland	51	67

Inriktningsmål 75 procent inom 80 dagar

Det tredje inriktningsmålet gäller överklagade bygglovsärenden för bostäder. Målet innebär att 75 procent av ärendena ska ha avgjorts inom 80 dagar. 10

av 21 länsstyrelser uppfyller detta mål, vilket är en försämring jämfört med år 2017 då 14 av 21 länsstyrelser uppnådde målet. Andelen avgjorda överklaganden som uppfyller inriktningsmålet varierar mellan 17 och 100 procent, vilket är samma spridning som år 2018. Av alla överklagade bygglovsärenden för bostäder i riket avgjordes 63 procent inom 80 dagar.

Inriktningsmål 90 procent inom 120 dagar

Det sista inriktningsmålet innebär att 90 procent av de överklagade bygglovsärendena för bostäder ska ha avgjorts inom 120 dagar. 13 länsstyrelser av 21 når detta mål, vilket är detsamma som för år 2018. Andelen avgjorda överklaganden som uppfyller inriktningsmålet varierar mellan 33 och 100 procent, vilket är en något större spridning än år 2018. Av alla överklagade bygglovsärenden för bostäder i riket avgjordes 87 procent inom 120 dagar.

Län	Andelen överklagade bygglov för bostäder som har avgjorts inom 80 dagar i procent	Andelen överklagade bygglov för bostäder som har avgjorts inom 120 dagar i procent
Blekinge	17	33
Dalarna	28	50
Gotland	27	73
Gävleborg	90	100
Götaland	42	66
Halland	90	98
Jämtland	28	50
Jönköping	91	100
Kalmar	54	88
Kronoberg	100	100
Norrbottn	50	100
Skåne	75	97
Stockholm	60	90
Södermanland	59	95
Uppsala	97	100
Värmland	100	100
Västerbotten	92	100
Västernorrland	90	100
Västmanland	100	100
Örebro	100	100
Östergötland	35	69

Orsaker till att målen inte nås

Nio länsstyrelser har valt att inte kommentera varför inriktningsmålen inte uppfyllts. Ett flertal av de svarande länsstyrelserna uppger att bristen på

handläggare, särskilt jurister, bidrar till att målen inte uppfylls. Det tar även tid innan nya handläggare har lärts upp. Även föräldraledigheter och sjukskrivningar har lett till ökade handläggningstider, framför allt gäller detta för de små länsstyrelserna.

Ett par av länsstyrelserna uppger att ärendena om överklagade bostäder prioriterats, vilket har medfört att övriga ärenden fått en längre handläggningstid, till exempel ärenden om ingripande med stöd av 11 kap. plan- och bygglagen. Tiden kan också dras ut på grund av kommuniceringar i ärendet.

Åtta länsstyrelser har haft en ökad ärendeingång under 2019 och ärenden av svår karaktär, vilket har förlängt handläggningstiderna.

Planerade åtgärder

De åtgärder som länsstyrelserna har gjort och också planerar framöver är att rekrytera mer personal. Två länsstyrelser har köpt in handläggarkapacitet från en annan länsstyrelse. En länsstyrelse uppger att man kommer att arbeta mer med en aktiv tillsynsvägledning gentemot kommunerna.

Övriga åtgärder är att se om det går att se över arbetssätt, omprioritera mellan arbetsuppgifterna och fortsätta att följa upp handläggningstiden kontinuerligt.

Länsstyrelsernas erfarenheter

2019 lämnades ett fåtal kommentarer om länsstyrelsernas erfarenheter från handläggningen av överklagade lov.

Länsstyrelsen i Hallands län uppger att man har ett stort antal överklagade tillsynsärenden inom PBL-området. De framför också att olika länsstyrelser har olika förutsättningar att hantera ärendetillströmningen beroende på hur expansivt länet är.

Länsstyrelsen i Stockholm framför att bygglovsfria åtgärder, i dagligt tal attefallsåtgärder, ökar i antal och resulterar i många beslut om startbesked ute i kommunerna. I dagsläget delger kommunerna inte dessa beslut. Det innebär att de aldrig får laga kraft såsom är fallet med lovbesluten som kungörs. Eftersom praxis sedan en tid tillbaka är tydlig med klagorätten för berörda grannar för sådana beslut överklagas många startbesked till länsstyrelsen. Länsstyrelsen i Stockholm föreslår att det införs motsvarande reglering avseende delgivning som för besluten om lov. Detta för att länsstyrelsens prövning av besluten ska ske i rimlig tidsanslutning till de fattade besluten. Nuvarande ordning leder bland annat till stor osäkerhet för byggherren som i dagsläget kan få ett upphävt startbesked långt efter att åtgärden redan är utförd. Länsstyrelsen i Stockholm framför också att det är vanligt att kommunerna inte skickar över allt relevant underlag som behövs för att pröva ärendena. Därför måste underlag som saknas begäras in av kommunerna förhållandevis ofta, uppskattningsvis i vartannat/vart tredje ärende. Det är inte heller alltid det blir rätt handlingar som inkommer efter begäran trots att det

specificerats vad som behövs. Detta tar onödig tid från handläggningen och fördröjer handläggningstiderna.

Länsstyrelsen i Kronoberg uppger att kommunernas beslut om lov inte uppfyller kraven, då ungefär 45 procent av besluten har upphävts eller återförvisats.

Länsstyrelsen i Jönköping ställer sig frågan om det leder till en rimlig prioritering bland länsstyrelsens olika ärendeslag att även lovärenden avseende murar, plank, carportar och liknande omfattas av ett inriktningsmål i regleringsbrevet.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

[Boverkets regleringsbrev 2019](#)

[\[https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?rbid=19903\]](https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?rbid=19903)

[Länsstyrelsernas regleringsbrev 2019](#)

[\[https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?rbid=20692\]](https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?rbid=20692)

Boverkets byggregler

Länsstyrelserna tillämpar Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd och Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:10) om tillämpning av europeiska konstruktionsstandarder (eurokoder) relativt sällan. Många länsstyrelser bedömer att de saknar tillräckliga resurser och kompetens inom området.

Alla de 21 länsstyrelserna har svarat på enkätfrågorna om sin tillämpning av Boverkets bygg- och konstruktionsregler.

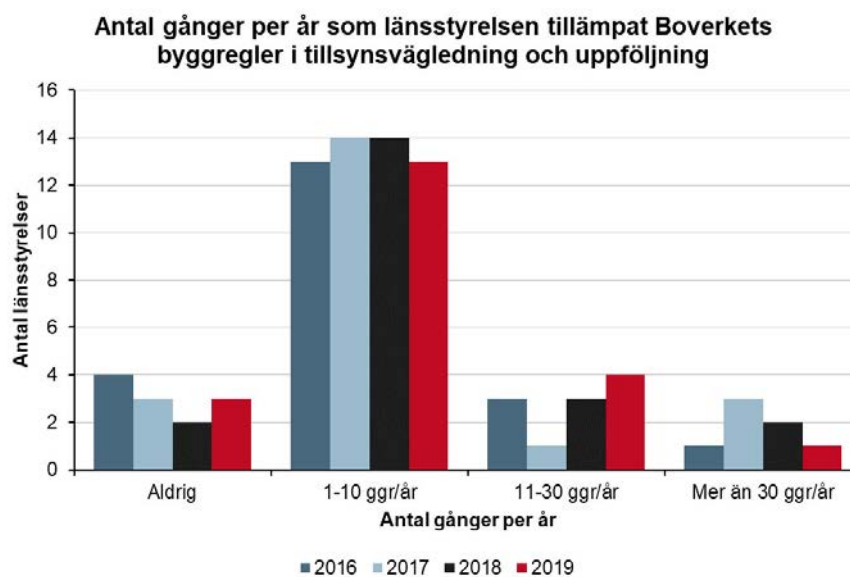
Länsstyrelsernas tillämpning vid tillsynsvägledning och uppföljning

De flesta länsstyrelserna har tillämpat reglerna vid tillsynsvägledning och uppföljning mellan 1 och 10 gånger under året. Tre länsstyrelser har inte tillämpat reglerna någon gång alls under året. Endast länsstyrelsen i Skåne län har tillämpat reglerna mer än 30 gånger.

De flesta länsstyrelserna anger att vägledning och uppföljning sker vid behov med anledning av frågor från kommunerna. En länsstyrelse uppger uttryckligen att den inte har resurser att jobba med tillsynsvägledning. Några länsstyrelser ordnar en gemensam bygg-dag eller seminarier tillsammans med länets kommuner.

Det sakområde som det oftast handlar om är tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Den generella bilden är att det är stor skillnad mellan de länsstyrelsernas ambitioner att arbeta med tillsynsvägledning och uppföljning. Bilden är i stort sett oförändrad över de senaste åren.

Figur 1.3.5a. Antal gånger per år som länsstyrelsen tillämpat

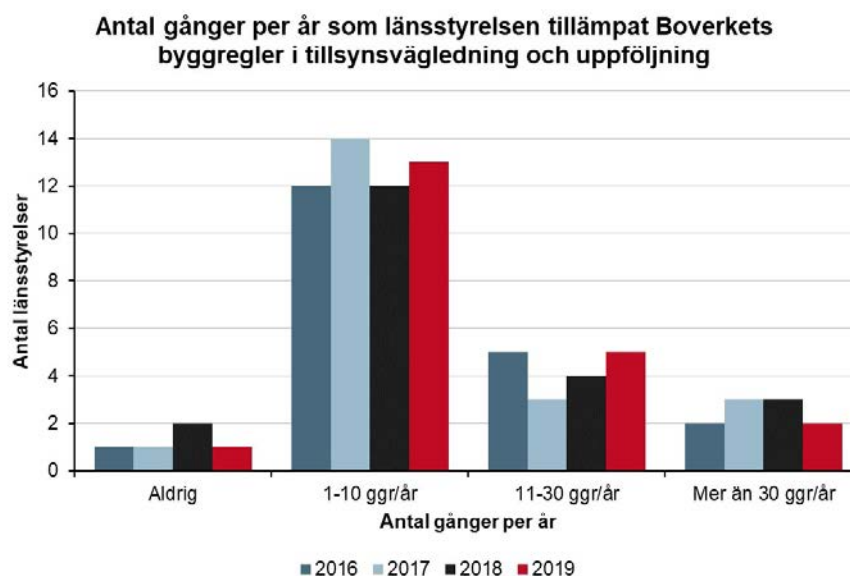
Boverkets byggregler i tillsynsvägledning och uppföljning under år 2016–2019. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2019. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Länsstyrelsernas tillämpning vid överklaganden

De flesta länsstyrelserna tillämpar reglerna vid överklaganden mellan 1 och 10 gånger under ett år. Länsstyrelsen i Gävleborgs län har inte haft något överklagande. Länsstyrelserna i Kalmar och Skåne län har tillämpat reglerna mer än 30 gånger.

Sex länsstyrelser nämner uttryckligen att överklagandena ofta har handlat om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Även frågor om säkerhet i händelse av brand nämns särskilt av flera länsstyrelser.

Den generella bilden är i stort sett oförändrad över de senaste åren.

Figur 1.3.5b Antal gånger som länsstyrelsen tillämpat Boverkets byggregler vid överklagande av ärenden år 2016–2019. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2019. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Länsstyrelsens resurser och kompetens

Av de 21 länsstyrelserna bedömer tolv att de har tillräckliga resurser och tillräcklig kompetens inom området.

Av de länsstyrelser som anser sig sakna resurser och kompetens nämns främst bärförmåga, stadga och beständighet samt säkerhet i händelse av brand. Bäst tillgodosedda är områdena skydd mot buller och lämplighet för avsett ändamål.

Generellt är bilden att länsstyrelserna bedömer en klar förbättring av resurser och kompetens jämfört med föregående år.

Figur 1.3.5c. Antalet länsstyrelser som saknar resurser eller kompetens inom olika områden inom byggreglerna år 2016–2019. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2019. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

Dokument

[Detaljerad data och diagram \(1.3.5\) \(Excel\)](#)

34 kB

[\[/contentassets/bcd7c452946143f3bdbd00d9216febaf/detaljerad_data_och_diagram_1_3_5.xlsx\]](https://contentassets/bcd7c452946143f3bdbd00d9216febaf/detaljerad_data_och_diagram_1_3_5.xlsx)

Besiktning av hissar och andra motordrivna anordningar

Här redovisas statistik gällande besiktning av motordrivna anordningar. Statistiken samlas in från besiktningsföretagen och sammanställs av Boverket.

Boverket gör årligen uppföljning av besiktningsstatistik för motordrivna anordningar som omfattas av krav på besiktning enligt Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:12) om hissar och vissa andra motordrivna anordningar.

2018 års besiktningsstatistik visade att andelen motordrivna anordningar som vid återkommande besiktning hade någon form av brist, ligger på en oförändrad nivå jämfört med föregående år.

Läs mer om 2018 års besiktningsstatistik i rapporten under Relaterad information.

Hissar

Person- och varupersonhissar

Under 2018 förstabesiktigades 3 749 person- och varupersonhissar. Totalt utfördes 110 444 återkommande besiktningar och 4 522 revisionsbesiktningar.

Statistiken visar att den minskande trenden de senaste 10 åren har stannat av vad gäller noterade brister vid återkommande besiktning av person- och varupersonhissar, och låg under 2018 på 27 procent. Andelen person- och varupersonhissar som vid återkommande besiktningen hade brister som renderade i ombesiktning har under de senaste åren legat relativt konstant på ca 7 procent.

Figur 1.3.6a Andel besiktade person- och varupersonhissar med

brister vid återkommande besiktning åren 2009–2018. Källa: Sammanställning från besiktningsverksamheten 2018. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

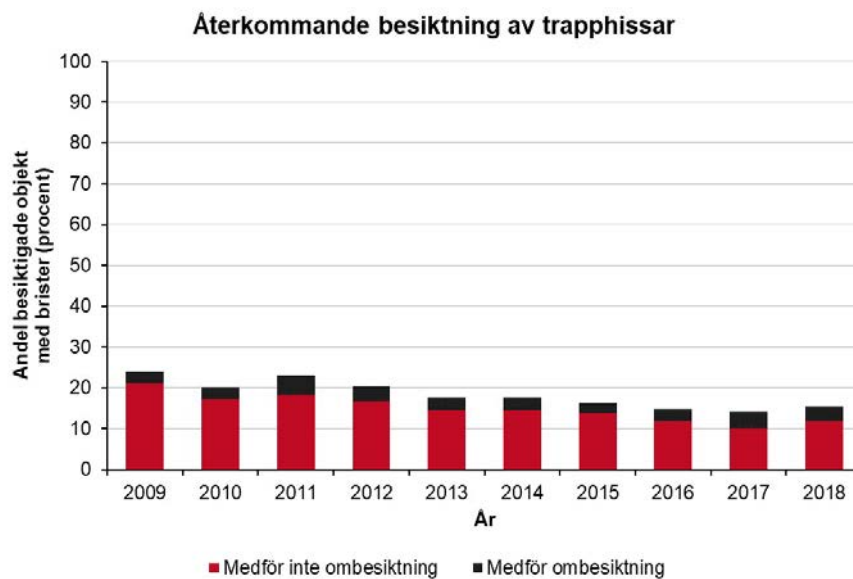
Plattforms- och trapphissar

Under 2018 förstabesiktigades 4 334 plattformshissar. Totalt utfördes 23 507 återkommande besiktningar och 152 revisionsbesiktningar.

Statistiken visar att den minskande trenden de senaste 10 åren har stannat av vad gäller noterade brister vid återkommande besiktning av plattformshissar och trapphissar och låg under 2018 på 30 respektive 15 procent. Andelen plattformshissar och trapphissar som vid återkommande besiktningen hade brister som renderade i ombesiktning har under de senaste åren legat relativt konstant. 2018 hade ca 10 procent av de besiktigade plattformshissarna brister som renderade i ombesiktning och motsvarande andel för trapphissar låg på strax över 3 procent.

Figur 1.3.6b Andel besiktade plattformshissar med brister vid återkommande besiktning åren 2009–2018. Källa: Sammanställning från besiktningsverksamheten 2018. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

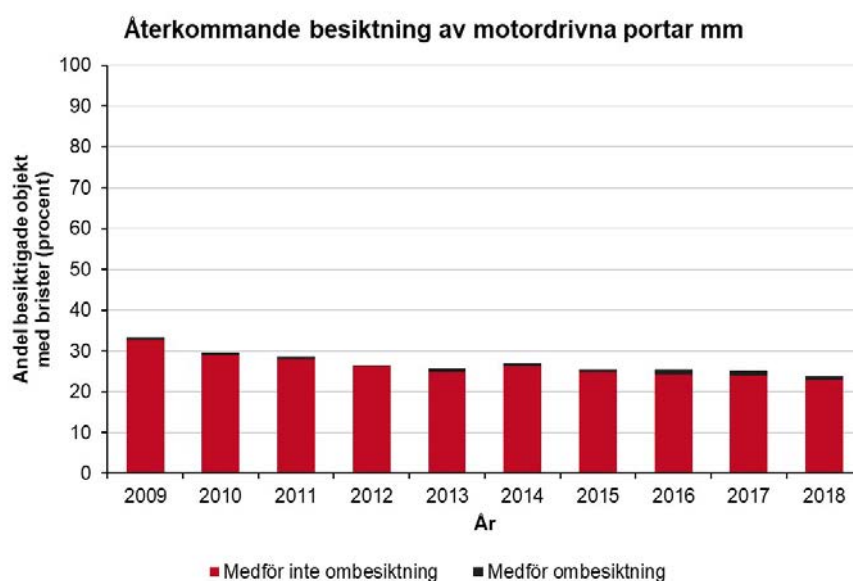

Figur 1.3.6c Andel besiktade trapphissar med brister vid återkommande besiktning åren 2009–2018. Källa: Sammanställning från besiktningsverksamheten 2018. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Motordrivna portar och liknande anordningar

Under 2018 förstabesiktigades 1 012 motordrivna portar och liknande anordningar som till exempel dörrar och väggar. Totalt utfördes 68 978 återkommande besiktningar och 235 revisionsbesiktningar.

Statistiken visar en stadigt minskande trend gällande noterade brister vid återkommande besiktning av motordrivna portar och liknande anordningar under åren 2009–2018, från 33 till 24 procent. Minskningen gäller främst mindre allvarliga brister som inte medför ombesiktning. Andelen motordrivna portar och liknande anordningar som vid återkommande besiktningen hade brister som renderade i ombesiktning låg under 2018 på strax över 1 procent.

Figur 1.3.6d Andel besiktade motordrivna portar med mera med brister vid återkommande besiktning åren 2009–2018. Källa: Sammanställning från besiktningsverksamheten 2018. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Rulltrappor och rullramper

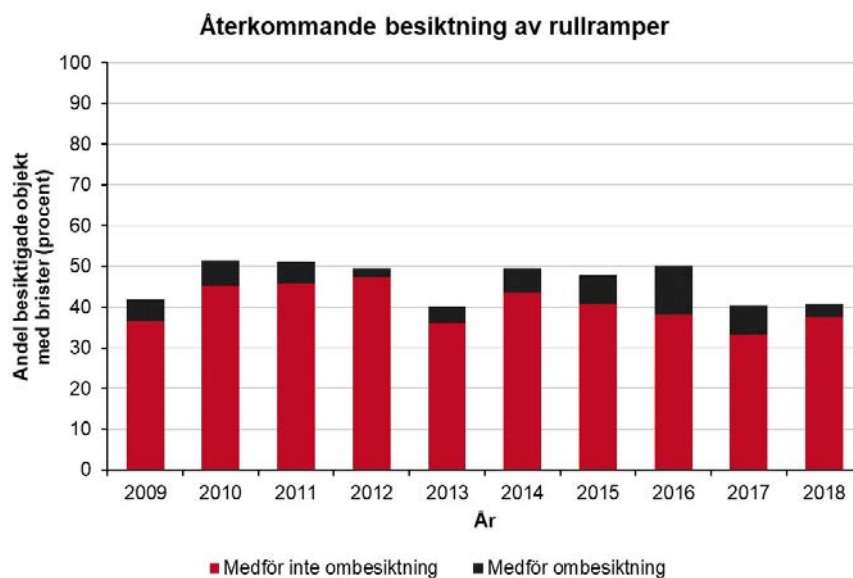
Under 2018 förstabesiktigades 167 rulltrappor och rullramper. Totalt utfördes drygt 2 814 återkommande besiktningar och 288 revisionsbesiktningar.

Statistiken visar att noterade brister vid återkommande besiktning av rulltrappor eller rullramper under åren 2009–2018 varierat mellan 36–42 procent respektive 40–51 procent. Andelen rulltrappor eller rullramper som vid återkommande besiktningen hade brister som renderade i ombesiktning har under samma tidsperiod varierat mellan 2–7 procent respektive 2–12 procent.

Figur 1.3.6e Andel besiktade rulltrappor med brister vid återkommande besiktning åren 2009–2018. Källa: Sammanställning från besiktningsverksamheten 2018. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

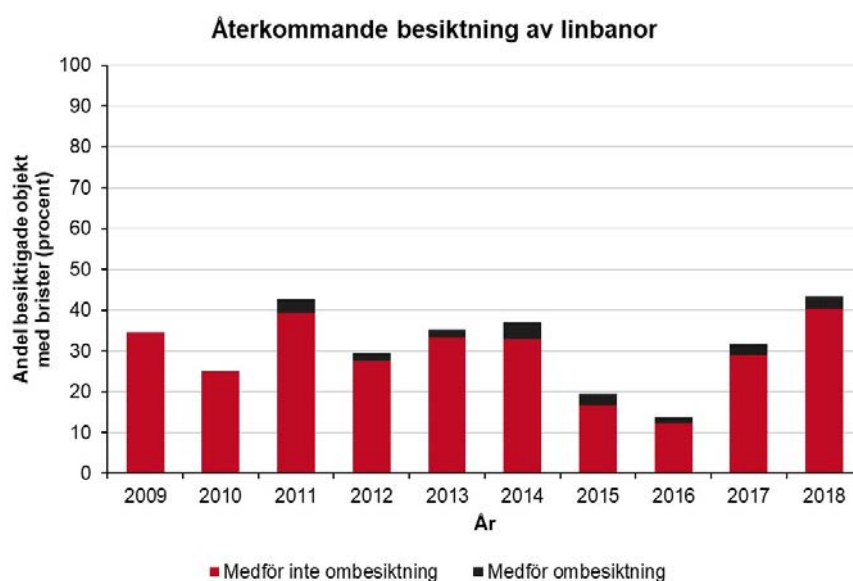

Figur 1.3.6f Andel besiktade rullramper med brister vid återkommande besiktning åren 2009–2018. Källa: Sammanställning från besiktningsverksamheten 2018. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Linbanor inklusive stolliftar, samtliga typer

Under 2018 förstabesiktigades 3 linbanor. Totalt utfördes 62 återkommande besiktningar och 7 revisionsbesiktningar.

Statistiken visar att noterade brister vid återkommande besiktning av linbanor har varierat stort under tidperioden 2009–2018. Från att ha legat på 14 procent under 2016 så har andelen linbanor med brister vid besiktning ökat till 43 procent under 2018. Andelen linbanor som vid återkommande besiktningen hade brister som renderade i ombesiktning låg under 2018 på 3 procent.

Figur 1.3.6g Andel besiktade linbanor med brister vid

återkommande besiktning åren 2009–2018. Källa:
Sammanställning från besiktningsverksamheten 2018. Klicka på
bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Släpliftar, samtliga typer

Under 2018 förstabesiktigades 6 släpliftar. Totalt utfördes 619 återkommande besiktningar och 14 revisionsbesiktningar.

Statistiken visar att noterade brister vid återkommande besiktning av släpliftar legat ganska konstant på mellan 33 och 36 procent under tidsperioden 2009–2018. Andelen släpliftar som vid återkommande besiktningen hade brister som renderade i ombesiktning låg under 2018 på strax över 1 procent.

Figur 1.3.6h Andel besiktade släpliftar med brister vid återkommande besiktning åren 2009–2018. Källa:
Sammanställning från besiktningsverksamheten 2018. Klicka på
bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

Dokument

[Sammanställning av besiktning av hissar 2018 \(PDF\)](#)

[463 kB](#)

[\[/contentassets/3588e324e01240dda1ef7d2538752dc9/sammanstallning-fran-besiktningssamlingen-ar-2018-slutlig.pdf\]](#)

[Detaljerad data och diagram \(1.3.6\) \(Excel\)](#)

[91 kB](#)

[\[/contentassets/3588e324e01240dda1ef7d2538752dc9/detaljerad_data_och_diagram_1_3_6.xlsx\]](#)

Statistik om kontrollansvariga

Boverket har sammanställt hur många ärenden som krävt certifierade kontrollansvariga under 2019.

Landets kommuner har svarat på hur många lov- och anmälansärenden som under det senaste året har krävt en certifierad kontrollansvarig. 279 av 290 kommuner har lämnat uppgifter och uppger att cirka 34 900 ärenden har krävt en kontrollansvarig under 2019.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/)

På andra webbplatser

[Plan - och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Plan - och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

Statistik tillsyn

Boverket och länsstyrelserna ska följa upp och utvärdera byggnadsnämndernas tillsynsarbete samt redovisa Boverkets och länsstyrelsernas tillsynsvägledning som skett under det gångna året.

Här redovisas en sammanställning av enkätsvaren om tillsynsarbetet gällande 2019. Uppgifterna har samlats in genom Boverkets årliga plan- och byggenkäter som besvarats av kommuner och länsstyrelser. Enkäterna behandlar både länsstyrelsernas och byggnadsnämndernas arbete med tillsyn.

Osäkerheter i underlaget

För 2019 har alla 21 länsstyrelser besvarat alla kommunvisa enkäter, däremot förekommer att enskilda frågor har lämnats obesvarade. 280 av de 290 kommunerna har besvarat, enkäten till kommunerna, men även här förekommer det att frågor lämnats obesvarade. Vi har under arbetet uppmärksammat en del brister i det inkomna dataunderlaget. Detta gäller dels länsstyrelsernas kodning av sina ärenden, dels kommunernas svar. Sammantaget gör det här att statistiken bör tolkas med viss försiktighet.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/)

På andra webbplatser

[Plan - och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Plan - och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

Boverkets och länsstyrelsernas tillsynsvägledning

Boverkets tillsynsvägledning har främst skett i samverkan med länsstyrelsernas forumgrupp för tillsynsvägledning. Länsstyrelsernas tillsynsvägledning hanteras i år som ett särskilt tema som publiceras separat.

Boverkets tillsynsvägledning

Boverket ska enligt 8 kap. 15 § plan- och byggförordningen, PBF, ge tillsynsvägledning till länsstyrelserna och byggnadsnämnderna.

Boverket har under 2019 fortsatt sin samverkan med länsstyrelserna och deltagit i månadsvisa webbmöten med representanter från länsstyrelsernas forumgrupp för tillsynsvägledning bygg. Där har bland annat diskuterats uppföljning enligt angivna teman i regleringsbrevsuppdragen, uppkomna frågor, nya rättsfall och det fortsatta arbetet med tillsynsvägledning till kommunerna.

Boverket har även deltagit på träffar med fokus på tillsynsfrågor tillsammans med kommuner och vissa länsstyrelser under 2019. På träffarna har Boverket bidragit med information inom tillsynsområdet och diskuterat tillsynsfrågor med deltagarna. En tillsynsvägledning om naturolyckor har publicerats på PBL kunskapsbanken som riktar sig till länsstyrelserna.

För att bidra till en mer enhetlig tillämpning av tillsynsärenden har Boverket tagit fram en schematisk modell av förloppet av tillsynsärenden som har publicerats i Boverkets modellbibliotek.

Ett mer indirekt sätt för att bättra på kunskapen om lagstiftningen har skett genom att vägledningstexter och webbutbildningar för nya handläggare har publicerats på PBL kunskapsbanken.

Texterna har bland annat handlat om lov- och anmälningsplikt, handläggning och prövning av lov och förhandsbesked samt de nya konstruktionsreglerna. Webbutbildningarna har riktat sig till lovhandläggare, översiktsplanerare respektive PBL-administration.

Länsstyrelsernas tillsynsvägledning

[Länsstyrelsernas insatser för tillsynsvägledning finns här.](#)

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-](#)

[PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

[Tillsynsvägledning om naturolyckor \[sv/PBL-](#)

[kunskapsbanken/planering/detaljplan/lansstyrelsens-](#)

[tillsyn/tillsynsvagledning_naturolyckor/\]](#)

[Schematisk modell av förloppet av tillsynsären den](#)

[\[https://modellbibliotek.boverket.se/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan - och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-](#)

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-](#)

[900/?bet=2010:900\]](#)

[Plan - och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags](#)

[webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-](#)

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-](#)

[338/?bet=2011:338\]](#)

Publikationer

[Analys av reglerna om enkelt avhjälpna hinder \[sv/om-](#)

[boverket/publicerat-av-boverket/publikationer/2018/analys-av-reglerna-om-enkelt-](#)

[avhjalpta-hinder/\]](#)

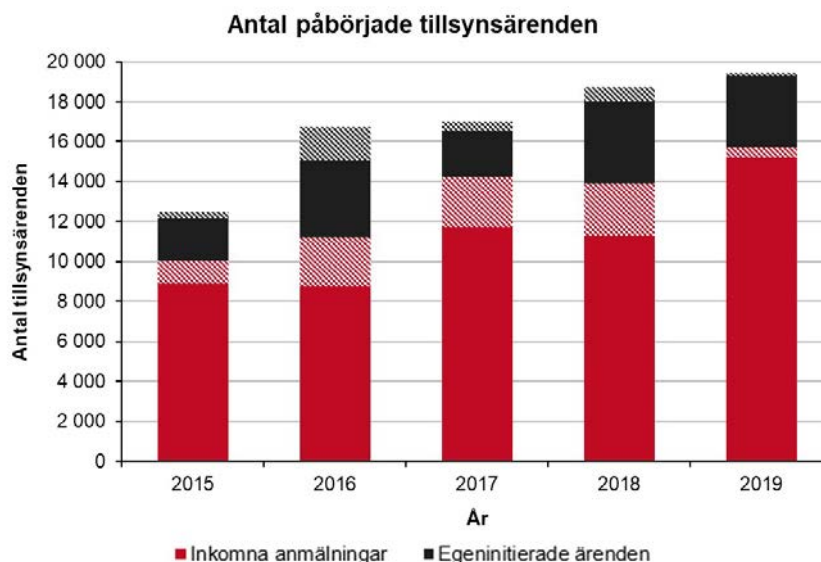
Ärenden om tillsyn

Sammanställningen visar att kommunerna har påbörjat fler tillsynsärenden och att antalet oavslutade ärenden också ökar. Även antalet överklagade tillsynsärenden ökar och andelen som upphävs ligger på samma nivå som de senaste åren.

Under Öppna data i Relaterad information redovisas de inkomna svaren för respektive kommun och län.

Fler påbörjade tillsynsärenden

De svarande kommunerna har påbörjat allt fler tillsynsärenden de senaste fem åren. Under 2019 inleddes 18 780 ärenden, antingen genom anmälningar eller initierat av byggnadsnämnden. Av svaren framgår att majoriteten, 81 procent, av tillsynsärendena har påbörjats via inkomna anmälningar.

Figur 1.4.2a. Antal tillsynsärenden som påbörjats under åren 2015–2019 fördelat på inkomna respektive egeninitierade. De randiga delarna av staplarna motsvarar skattningar för de kommuner som inte har svarat. Källa: Kommunernas svar på Boverkets plan-, bygg- och tillsynsenkät 2019. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

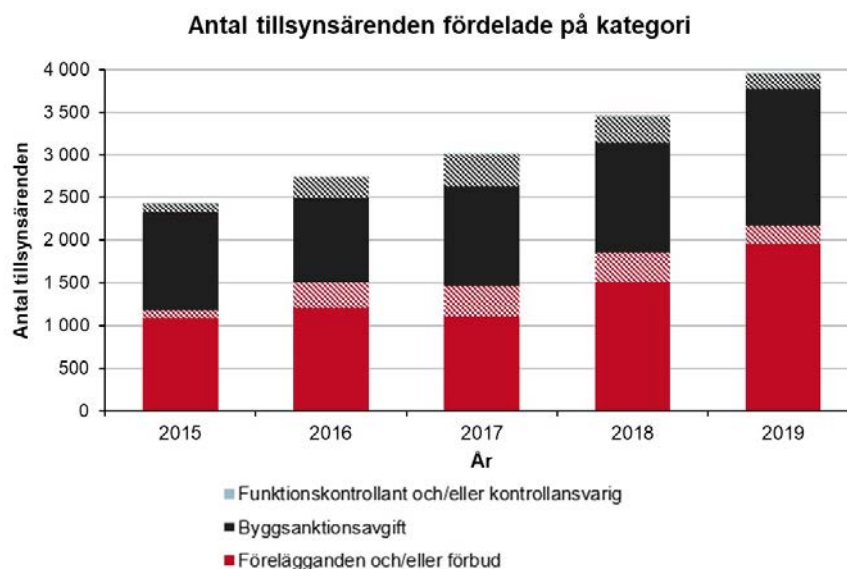
Antalet oavslutade ärenden ökar stadigt

I brist på resurser och prioriteringar riskerar tillsynsärenden att hamna på hög. I slutet av 2019 fanns 33 811 påbörjade ärenden enligt de svarande kommunerna.

Antalet ärenden som resulterar i ingripande eller sanktionsavgift har ökat

Det totala antalet ingripandebeslut, oavsett sanktion, har ökat jämfört de senaste fyra åren. 2019 togs totalt 3 532 beslut om olika ingripanden av de svarande kommunerna. Den största gruppen var ingripande med föreläggande eller förbud med 1 922 beslut. Antalet beslut om byggsanktionsavgifter var 1 600. Beslut om ingripande mot funktionskontrollanter eller kontrollansvariga är fortsatt lågt, endast 10 beslut togs under 2019. Antalet beslut om att inte ingripa i ett tillsynsärende var 5 241.

Figur 1.4.2b. Antal tillsynsärenden under åren 2015–2019 som resulterat i tillsyns-ingripanden per kategori. De randiga delarna av staplarna motsvarar skattningar för de kommuner som inte har svarat. Källa: Kommunernas svar på Boverkets plan-, bygg- och tillsynsenkät 2019. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Fortsatt lågt antal ingripanden med anledning av bygglovsbefriade åtgärder

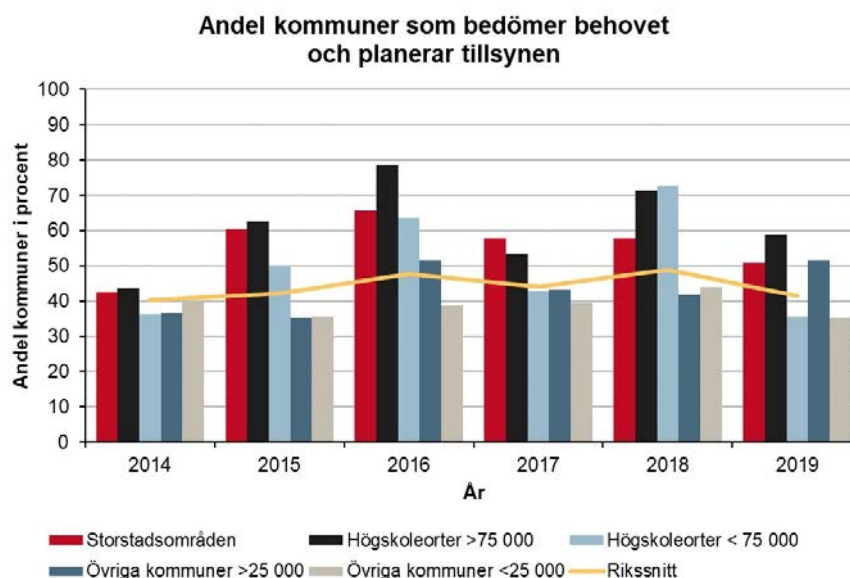
Antalet tillsyns-ingripanden på grund av uteblivna anmälningar för bygglovsbefriade åtgärder enligt 9 kap. 4 a–c §§ PBL är lågt i jämförelse med det totala antalet anmälningar som inkom under 2019 för sådana åtgärder. Även här redovisas ett ökat antal av tillsynsärenden, men från en låg nivå. År 2019 hanterades 237 tillsynsärenden enligt de svarande kommunerna.

Få ingripanden gällde de tekniska egenskapskraven

Under 2019 togs 309 beslut om föreläggande och/eller förbud som gällde de tekniska egenskapskraven. I enkäten hade byggnadsnämnderna möjlighet att ange vilka egenskapskrav som föreläggandena gällde. Det egenskapskrav som angavs flest gånger var säkerhet vid användning tätt följt av bärförmåga, stadga och beständighet. Även brandskydd samt hygien, hälsa och miljö var också områden som oftare var föremål för granskning.

Behovsbedömning och planering av tillsynsarbetet är oförändrat

För 2019 uppger 115 kommuner av 277, 42 procent, att de har gjort en behovsbedömning och planering för byggnadsnämndens tillsyn. Andelen varierar från år till år och beroende på kommunindelning. Indelningen av kommunerna är samma som i Boverkets bostadsmarknadsenkät.

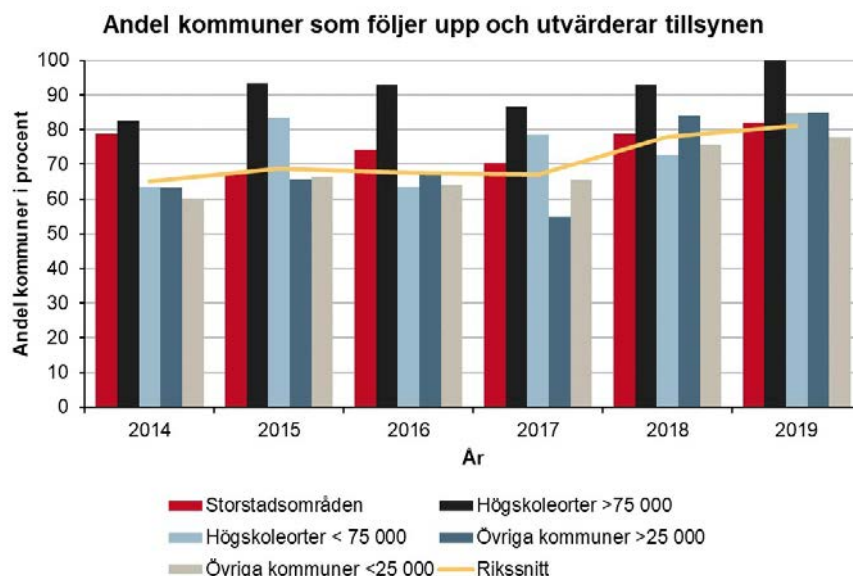
Figur 1.4.2c. Andel kommuner som anger att en behovsbedömning och planering för byggnadsnämndens tillsyn har upprättats avseende åren 2014–2019. Svaren har fördelats per kommunindelning. Källa: Kommunernas svar på Boverkets plan-, bygg- och tillsynsenkät 2019. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Sammanlagt för de svarande kommunerna lades det ned ungefär 478 000 timmar på tillsyn, vilket motsvarar 299 helårstjänster.

Uppföljning och utvärdering av tillsynsarbetet ökar något

Det är ett krav i PBF att kommunerna ska följa upp sitt tillsynsarbete. Något krav för kommunerna att göra en tillsynsplan finns däremot inte. Det finns dock kommuner som gör detta ändå eller har sin uppföljning som en del av sin verksamhetsplan eller årsberättelse. En kommun följer upp specifika tillsynsärenden och därigenom utvärderar sitt tillsynsarbete. Flera kommuner uppger att någon form av tillsynsplanering antingen är under framtagande eller kommer att göras under 2020. Det finns dock kommuner som uppger att tillsynsarbetet är nedprioriterat och att resurser saknas.

Andelen kommuner som anger att de följer upp tillsynsarbetet har ökat något jämfört med de senaste åren. År 2019 uppgav 224 kommuner av 276, 81 procent, svarande att man gör en uppföljning av sitt tillsynsarbete.

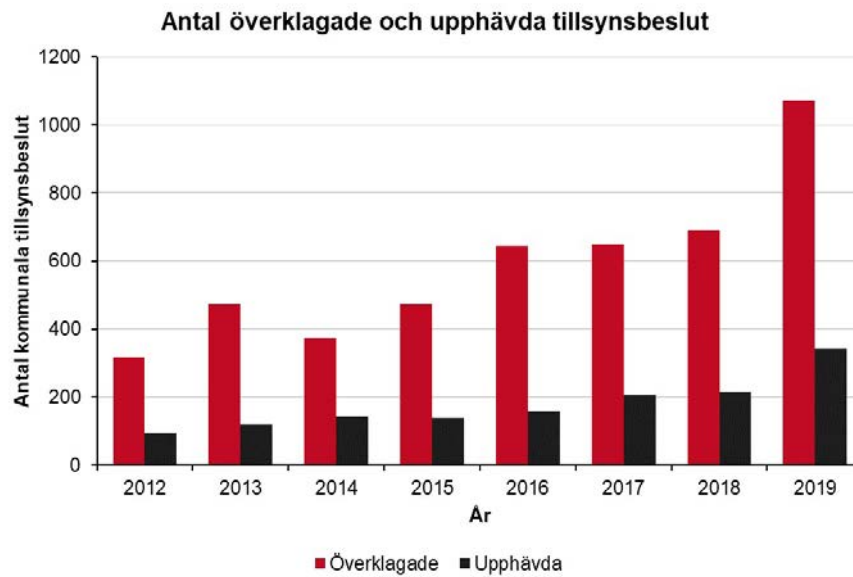

Figur 1.4.2d. Andel kommuner som uppger att de kommer göra en uppföljning och utvärdering av utfört tillsynsarbete avseende åren 2014–2019. Svaren har fördelats per kommunindelning. Källa: Kommunernas svar på Boverkets plan-, bygg- och tillsynsenkät 2019. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Antalet överklagade kommunala tillsynsbeslut ökar

Under 2019 överklagades totalt 1 073 kommunala tillsynsbeslut enligt plan- och bygglagen och äldre plan- och bygglagen till länsstyrelserna. Av dessa gällde 493 ärenden förelägganden eller förbud och 325 ärenden avsåg byggsanktionsavgift. Åtta ärenden handlade om byte av funktionskontrollant eller kontrollansvarig.

I jämförelse med de tre senaste åren har antalet överklagade tillsynsbeslut till länsstyrelserna ökat en del under 2019. När det gäller upphävda beslut varierar andelen beroende av vilken typ av ärende det gäller. För byggsanktionsavgifter upphävdes 38 procent av de kommunala besluten. Av besluten om föreläggande och förbud upphävdes 36 procent.

Figur 1.4.2e. Antal överklagade och upphävda kommunala tillsynsbeslut 2012–2019. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2019. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

184 tillsynsärenden har enligt länsstyrelserna överklagats vidare till mark- och miljödomstolen under 2019.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data - Plan- och byggenkäten \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan - och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Plan - och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags](#)

[webbplats \http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

Dokument

[Detaljerad data och diagram \(1.4.2\) \(Excel\)](#)

[61 kB](#)

[\[/contentassets/5658c85ccba344a785f065db9ba0fb75/detaljerad_data_och_diagram_1_4_2.xlsx\]](#)

Riktlinjer för markanvisning

Sedan 1 januari 2015 ska kommuner som använder sig av markanvisning anta riktlinjer för markanvisningar. För varje år som går tar fler och fler kommuner fram riktlinjer. De flesta kommuner anser att riktlinjerna har lett till en tydligare markanvisningsprocess men även att kommunens krav i markanvisningarna tydliggörs. Många kommuner har även märkt att andelen tävlingar har ökat och direktanvisningarna minskat.

Svarsresultat

Totalt har 261 kommuner svarat på frågan om markanvisningar används i deras kommun. Av dessa säger 190 kommuner att de använder sig av markanvisning. Enligt 2 § lagen (2014:899) om riktlinjer för kommunala markanvisningar är det endast de kommuner som använder sig av markanvisning som är skyldiga att ta fram riktlinjer. Av de 190 kommuner som säger sig använda markanvisning har 169 angett att de har tagit fram riktlinjer.

Andelen kommuner som inte följer lagen är konstant trots att antalet riktlinjer ökar

I årets undersökning har fler kommuner än tidigare angett att de använder markanvisningar. Även antalet kommuner som antagit riktlinjer har ökat.

Sett till andelen kommuner som är skyldiga att ta fram riktlinjer är laguppfyllelsen dock i princip densamma som för 2018, runt 86 procent. 14 procent av de kommuner som använder sig av markanvisningar uppger att de inte tagit fram sådana riktlinjer trots att de enligt lagen om riktlinjer för kommunala markanvisningar är skyldiga till detta.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/\]](http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-byggforordning-2011338_sfs-2011-338/\]](http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-byggforordning-2011338_sfs-2011-338/)

Arkitektur och gestaltad livsmiljö

Många kommuner saknar en samlad strategi för arkitektur. Av 280 kommuner som har besvarat årets PBL-enkät är det 208 som inte har någon samlad strategi för arkitektur.

Arkitekturstrategier regleras inte i PBL

Boverket har sedan 2017-års plan- och byggenkät ställt frågan om kommunen har en samlad strategi för arkitektur. PBL kräver inte uttryckligen att kommunen antar en sådan strategi. Men Boverket är den centrala myndigheten för arbetet mot det nationella målet för arkitekturpolitiken i Politik för gestaltad livsmiljö (Prop. 2017/18:110), och behöver därför ha kännedom om och hur kommuner arbetar med frågor rörande arkitektur, både de som regleras i PBL och andra som eventuellt regleras någon annanstans.

Få kommuner jobbar strategiskt med arkitekturfrågor

Boverket har i 2019 års plan- och byggenkät ställt frågan om kommunen har en samlad strategi för arkitektur. En liknande fråga ställdes i 2017 och 2018 års plan- och byggenkät och en jämförelse visar att situationen är i stort sett oförändrad. Av 280 kommuner som har besvarat årets PBL-enkät är det 208 som anser att de inte har någon samlad strategi för arkitektur. 31 kommuner anger att de har en arkitekturstrategi som en del av översiktsplanen vilket är en ökning från 24 förra året. 41 kommuner anger att man behandlar arkitekturfrågor i andra typer av dokument vilket är en ökning från 28 föregående år.

De dokument som kommuner lyfter fram som strategidokument för arkitektur är främst kulturmiljöprogram eller liknande, arkitekturpolicy, arkitekturprogram, gestaltungsprogram, utvecklingsplan, fördjupning av översiktsplanen, FÖP, för stadskärnan, riktlinjer för byggnadsutformning, byggnadsordning och stadslivsmanifest.

Figur 1.6.1a Antal kommuner som har en samlad strategi för arkitektur. Källa: Kommunernas svar på Boverkets plan-, bygg- och tillsynsenkät 2019. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Byggnadsnämnderna jobbar olika med arkitektur och gestaltning

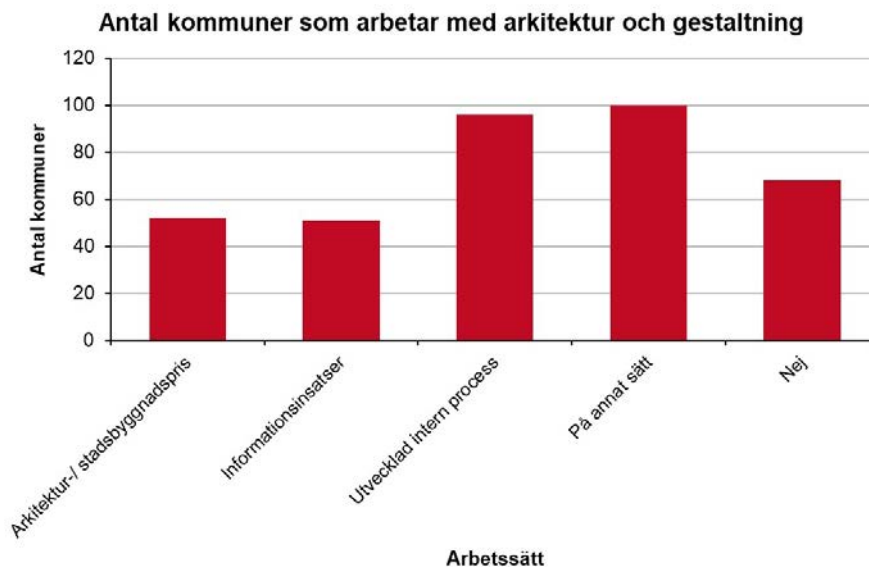
Byggnadsnämnden har enligt 12 kap. 2 § PBL ett ansvar att jobba för en god byggnadskultur samt en god och estetiskt tilltalande stads- och landskapsbild. Årets svar visar på en stor bredd i hur byggnadsnämnderna tar sig an detta ansvar. 52 kommuner anger att de har instiftat egna arkitektur- / stadsbyggnadspris, 51 kommuner arbetar med utökade informationsinsatser, 96 kommuner anger att dom jobbar med utvecklade interna processer vilket bland annat består i tätare samarbete mellan planering och bygglov och exploatering. Flera kommuner anger flera olika insatser som görs för att stötta byggnadsnämndens arbete.

Här anges de andra sätt som byggnadsnämnden jobbar med frågan.

- En utvecklad detaljplan- och bygglovsprocess
- Stadsarkitektens viktiga roll som ambassadör för arkitektur och stadsbyggnad
- Utökad dialog internt och externt med bland annat exploitörer och byggherrar
- Arkitekturvecka
- Byggvårdspremie
- Gestaltningprogram knutna till avtal
- Kulturmiljöprogram och riksintressebeskrivningar
- Tävlingar och markanvisningar
- Gestaltningråd som bistår byggnadsnämnden

De kommuner som har angett att man inte aktivt jobbar med frågan har kommenterat att detta främst beror på resursbrist, att det inte byggs så mycket

i kommunen, att det sker löpande i det dagliga arbetet eller att ett arbete har påbörjats att ta fram strategi eller policydokument.

Figur 1.6.1b Antal kommuner som arbetar för en god byggnadskultur samt en god och estetiskt tilltalande stad- och landskapsmiljö. Källa: Kommunernas svar på Boverkets plan-, bygg- och tillsynsenkät 2019. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/\]](http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-byggforordning-2011338_sfs-2011-338/\]](http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-byggforordning-2011338_sfs-2011-338/)

Dokument

[Detaljerad data och diagram \(1.6.1\) \(Excel\)](#)

[24 kB](#)

[\[/contentassets/deed6de10ef14114b6c3df225c411968/detaljerad_data_och_diagram_1_6_1.xlsx\]](https://contentassets/deed6de10ef14114b6c3df225c411968/detaljerad_data_och_diagram_1_6_1.xlsx)

Öppna data - Plan- och byggenkäten

Här kan du ta del av öppna data för hur plan- och bygglagstiftningen tillämpats de senaste åren. Dataunderlaget är hämtat från de plan- och byggenkäter som besvarats av länsstyrelser och kommuner samt enkäten som mark- och miljödomstolarna samt Mark- och miljööverdomstolen har besvarat.

Här finns dataunderlag till den statistik med tillhörande diagram och kartor som redovisats för uppföljningen av plan- och bygglagstiftningens tillämpning under 2013–2019. Underlaget är uppdelat i kategorierna översiktsplanering, detaljplanering, lov och byggande samt tillsyn. De nedladdningsbara filerna är uppdelade efter svar från respektive enkät och sorterad på läns- eller kommunnivå.

Dataunderlaget består av insamlat material från länsstyrelser och kommuner via Boverkets plan- och byggenkäter där frågor om översiktsplanering, detaljplanering, lov och byggande samt tillsyn besvarats. Underlaget består också av material från mark- och miljödomstolarna samt Mark- och miljööverdomstolen.

Svarsfrekvensen varierar mellan åren och det finns en viss osäkerhet över hur väl de inkomna enkätsvaren speglar ärendehantering. Statistiken bör därför tolkas med viss försiktighet.

Du får kopiera och distribuera våra öppna data samt göra bearbetningar. Ange Boverket och aktuell enkät med årtal som källa.

Öppna data översiktsplanering

[Plan-och byggenkäten översiktsplanering 2019 \(Excel\)](#)

[138 kB](#)

[Plan- och byggenkäten översiktsplanering 2018 \(Excel\)](#)

[87 kB](#)

[Plan- och byggenkäten översiktsplanering 2017 \(Excel\)](#)

[78 kB](#)

[Plan- och byggenkäten översiktsplanering 2016 \(Excel\)](#)

[76 kB](#)

[Plan- och byggenkäten översiktsplanering 2015 \(Excel\)](#)

[64 kB](#)

[Plan- och byggenkäten översiktsplanering 2014 \(Excel\)](#)

[63 kB](#)

[Plan- och byggenkäten översiktsplanering 2013 \(Excel\)](#)

[72 kB](#)

Öppna data detaljplanering

[Plan -och byggenkäten detaljplanering 2019 \(Excel\)](#)

[216 kB](#)

[Plan- och byggenkäten detaljplanering 2018 \(Excel\)](#)

[105 kB](#)

[Plan- och byggenkäten detaljplanering 2017 \(Excel\)](#)

[2,13 MB](#)

[Plan- och byggenkäten detaljplanering 2016 \(Excel\)](#)

[2,13 MB](#)

[Plan- och byggenkäten detaljplanering 2015 \(Excel\)](#)

[2,09 MB](#)

[Plan- och byggenkäten detaljplanering 2014 \(Excel\)](#)

[2,04 MB](#)

[Plan- och byggenkäten detaljplanering 2013 \(Excel\)](#)

[87 kB](#)

[Länsstyrelsens handläggningstider 2013 \(Excel\)](#)

[22 kB](#)

Öppna data lov och byggande

[Plan- och byggenkäten lov-och byggande 2019 \(Excel\)](#)

[193 kB](#)

[Plan- och byggenkäten lov och byggande 2018 \(Excel\)](#)

[163 kB](#)

[Plan- och byggenkäten lov och byggande 2017 \(Excel\)](#)

[2,19 MB](#)

[Plan- och byggenkäten lov och byggande 2016 \(Excel\)](#)

[2,11 MB](#)

[Plan- och byggenkäten lov och byggande 2015 \(Excel\)](#)

[2,08 MB](#)

[Plan- och byggenkäten lov och byggande 2014 \(Excel\)](#)

[1,99 MB](#)

[Plan- och byggenkäten lov och byggande 2013 \(Excel\)](#)

[62 kB](#)

[Länsstyrelsens handläggningstider 2013 \(Excel\)](#)

[22 kB](#)

Öppna data tillsyn

[Plan- och byggenkäten tillsyn 2019 \(Excel\)](#)

[65 kB](#)

[Plan- och byggenkäten tillsyn 2018 \(Excel\)](#)

[60 kB](#)

[Plan- och byggenkäten tillsyn 2017 \(Excel\)](#)

[2,02 MB](#)

[Plan- och byggenkäten tillsyn 2016 \(Excel\)](#)

[1,99 MB](#)

[Plan- och byggenkäten tillsyn 2015 \(Excel\)](#)

[2,03 MB](#)

[Plan- och byggenkäten tillsyn 2014 \(Excel\)](#)

[1,99 MB](#)

[Plan- och byggenkäten tillsyn 2013 \(Excel\)](#)

[85 kB](#)

[Länsstyrelsens tillsynsenkät 2013 \(Excel\)](#)

[44 kB](#)

Öppna data temadelar

[Plan- och byggenkäten tema artskydd 2018 \(Excel\)](#)

[65 kB](#)

[Plan- och byggenkäten tema strandskydd och LIS 2015 \(Excel\)](#)

[2,05 MB](#)

[Plan- och byggenkäten tema strandskydd och LIS 2014 \(Excel\)](#)

[2,02 MB](#)

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

Ta del av samtliga öppna data från Boverket

[Öppna data](#) [</sv/om-boverket/publicerat-av-boverket/oppna-data/>]

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[[/http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-)

Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-

<900/?bet=2010:900>]

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[[/http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-)

Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-

<338/?bet=2011:338>]

Uppföljningsteman

Varje år följer länsstyrelserna upp ett antal temaområden inom samhällsbyggnadsområdet. Resultatet rapporteras in till Boverket i samband med uppföljningen av plan- och bygglagstiftningens tillämpning. Här presenteras Boverkets sammanställning av länsstyrelsernas rapportering.

Temaområdena pekas ut i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2019, uppdrag 37 och 38. Länsstyrelserna ska redovisa vilka tillsynsvägledande insatser som de har genomfört i respektive län under 2019. Dessutom ska de följa upp och redovisa hur kommunerna arbetar med geotekniska risker i plan- och byggprocessen, vid översikts- och detaljplanering, vid förhandsbesked och bygglov samt vid vidtagande av bygg- och markåtgärder.

Här presenteras en sammanställning av länsstyrelsernas svar på de olika temadelarna. Sammanställningen bygger på svar från Boverkets plan- och byggenkät som besvarats av samtliga länsstyrelser samt de rapporter som tagits fram av länsstyrelserna.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

[Boverkets regleringsbrev 2019](#)

[\[https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?rbid=19903\]](https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?rbid=19903)

[Länsstyrelsernas regleringsbrev 2019](#)

[\[https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?rbid=20692\]](https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?rbid=20692)

Tema hantering av artskydd i detaljplaner

I regleringsbrevet för 2018 fick Boverket i uppdrag att i samband med uppföljningen av PBL redovisa kommunernas tillämpning av artskyddsförordningen (2007:845) inom ramen för detaljplaneprocessen. Kommunerna har ett stort ansvar inom arbetet med artskyddsfrågor. Ändrad markanvändning kan medföra en påverkan på fridlysta arter varför artskyddsfrågor behöver utredas i detaljplaneprocesser. Boverkets sammanställning av rapporteringen visar att det finns stora skillnader mellan kommunerna och mellan länen avseende hur artskyddsfrågor hanteras. Rutinerna är otydliga när det gäller vilka underlag som behövs och i vilka fall en dispens från artskyddsförordningen krävs, samt hur och när en sådan söks. Dessa brister kan medföra att detaljplaneprocesser drar ut på tiden, att detaljplaner behöver stoppas eller upphävas, eller att de blir ogenomförbara.

Under 2018 konstaterades i 86 av de 248 svarande kommunerna att en eller flera detaljplaner riskerade negativ påverkan på arter som enligt artskyddsförordningen är fridlysta. Sammanlagt bedömdes i drygt 200 detaljplaner att de kan medföra risker för fridlysta arter. Risken att detaljplaner berör artskydd är större i de sydliga länen än de norra länen, se kartan nedan.

Skedet där en möjlig påverkan på fridlysta arter upptäcks

I knappt hälften av alla fall konstaterades redan i inledande skedet att planen riskerade att påverka fridlysta arter. I inledande skede kan till exempel vara i samband med undersökningen om detaljplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan eller i samband med planbesked. För relativt många planer framkom risken under samrådsskedet eller granskningsskedet. I övriga fall framkom det under detaljplanarbetet, oftast i samband med naturinventeringar. I två fall konstaterades en risk för skyddade arter först vid ett överklagande av en redan antagen plan och i ett annat fall först efter att detaljplanen hade vunnit laga kraft. En av kommunerna ser en ökad tendens att sakägare anmäler/upptäcker skyddade arter under planprocessen.

I tabellen nedan kan man se i vilket skede det konstaterades att detaljplanen medför risk för arter som är skyddade eller fridlysta enligt artskyddsförordningen.

Inledande skede	Samrådsskede	Granskningsskede	Övriga fall
47 %	35 %	10 %	10 %

Artskyddets konsekvenser för detaljplanläggningen

Samtidigt som 1 553 detaljplaner antogs under 2018 var det mindre än en procent som fick stoppas eller upphävas till följd av artskyddsförordningen. I vanliga fall, det vill säga i knappt hälften av alla planer som riskerade att påverka fridlysta arter, kunde problemen med artskyddet lösas genom

alternativa lokaliseringar eller planbestämmelser, till exempel utpekandet av naturmark på allmän plats eller ändring av planavgränsningen. I 20 fall ansöktes om artskyddsdispens och för året 2018 finns inga rapporter från kommunerna om nekad artskyddsdispens. I två fall genomfördes kompensationsåtgärder för att hantera artskyddet. I tre av fallen stoppades planläggningen och tre detaljplaner upphävdes på grund av deras påverkan på fridlysta arter.

Rutiner för att ta hand om artskyddsfrågorna

Var femte kommun saknar tydliga rutiner eller arbetssätt och i de övriga kommunerna finns olika rutiner för att undersöka om en detaljplan riskerar att påverka fridlysta arter. I många kommuner sker en första bedömning av om planen kan antas påverka fridlysta arter i samband med planbeskedet eller undersökningen om planen kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Inte alla kommuner har tillgång till intern biologisk kompetens. Bedömningen baseras på data från Artportalen, material från länsstyrelserna eller kommunegna naturvårdsplaner och inventeringar. Några kommuner involverar en extern konsult eller tar kontakt med botaniska, ornitologiska eller naturskydds-föreningar för en första bedömning. I många fall genomförs, för de fall där planen kan antas påverka fridlysta arter, en riktad naturinventering av planområdet. Några kommuner för en dialog med länsstyrelsen för bedömningen om det behövs en naturinventering eller inte. I vissa kommuner väntas synpunkterna från samrådet in innan inventeringar eller andra åtgärder för att skydda fridlysta arter tar vid.

Groddjur, fåglar, kärlväxter och fladdermöss berördes mest

Generellt är alla orkidéer, groddjur, kräldjur, fladdermöss och vilda fåglar fridlysta. Därtill kommer alla arter som skyddas på europeisk nivå enligt art- och habitatdirektivet, och som finns upptagna med N och n i artskyddsförordningens bilaga 1, och alla växt- och djurarter upptagna i bilaga 2. Se artskyddsförordningen med bilagor i Relaterad information. Olika skyddade artgrupper hanteras olika frekvent i kommunernas detaljplaner. Exempelvis påverkade groddjur detaljplanearbetet i 32 kommuner, fåglar i 27, orkidéer i 18, andra kärlväxter i 24 och fladdermöss i 20 kommuner under år 2018. Övriga artgrupper berördes i mindre omfattning. Totalt rapporterade 82 kommuner om detaljplaner som påverkades, och samma kommun kan ha berörts av olika artgrupper. I tabellen nedan redovisas hur många gånger olika artgrupper berördes.

Artgrupp	Antal kommuner
Svampar	8
Mossor	2
Bräken	2
Lummer	9
Orkidéer	18

Andra kärlväxter	24
Musslor	2
Insekter	15
Fiskar	1
Groddjur	32
Kräldjur	13
Fåglar	27
Fladdermöss	20
Andra däggdjur	5

Länsstyrelsens stöd i artskyddsfrågor efterfrågas

Många kommuner söker dialog med och stöd från Länsstyrelsen i artskyddsfrågor. Hanteringen av artskyddsfrågor anses vara otydlig och en tydligare vägledning efterfrågas. Flera kommuner lyfter problem med otydliga rutiner och krav på underlag i samband med ansökningar om artskyddsdispens. Det framgår inte tydligt när kommunen behöver söka dispens och vilka typer av underlag som behöver ingå i utredningen av bevarandestatus. Flera kommuner anser att handläggningstiden hos Länsstyrelsen är för lång. I kombination med att många naturinventeringar enbart kan genomföras vissa tider på året gör detta att planläggningsprocessen drar ut på tiden.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan - och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/\]](http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/)

[Plan - och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags](#)

[webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-byggforordning-2011338_sfs-2011-338/\]](#)

[Artskyddsförordning-2007845_sfs-2007-845](#)

[\[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/artskyddsforordning-2007845_sfs-2007-845/\]](http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/artskyddsforordning-2007845_sfs-2007-845/)

Tema elektronisk kommunikation i planeringen

I regleringsbrevet för 2018 fick länsstyrelserna i uppdrag att rapportera hur kommunerna tar hänsyn till det allmänna intresset elektroniska kommunikationer i översikts- och detaljplanearbetet. Boverkets sammanställning av rapporteringen visar att frågan hanteras på varierad nivå av kommunerna och att det finns en osäkerhet kring hur den kan hanteras mer ingående.

Om länsstyrelsernas uppdrag

Med elektronisk kommunikation avses alla typer av elektroniska kommunikationsnät som telenätet, internet och kabel-TV-nätet. Elektroniska kommunikationer fördes in som allmänt intresse med nya plan- och bygglagen (2010:900) år 2011. Syftet med införandet var att på ett tidigare och bättre sätt samordna frågan med övriga frågor i den fysiska planeringen utifrån vad Bredbandsutredningen (SOU 2008:40) föreslagit. ([jmf prop. 2009/10:170 sid.163-164](#))

I regleringsbrevet för 2018 fick länsstyrelserna i uppdrag att rapportera hur kommunerna tar hänsyn till det allmänna intresset elektroniska kommunikationer i översikts- och detaljplanearbetet enligt 2 kap. 5 § första stycket 3 och 3 kap. 4 § i plan- och bygglagen. 20 av 21 länsstyrelser har återrapporterat till Boverket i rapportform. Länsstyrelserna har valt olika metoder för att besvara regeringsuppdraget varför det inte går att göra någon sammanställning på kommunnivå. De flesta länsstyrelser har utgått från gemensamt framtagna frågor som de ställt till ett urval av sina kommuner. Nedan följer Boverkets sammanställning av länsstyrelsernas rapportering.

Hantering i översiktsplaner

Utifrån länsstyrelsernas rapportering verkar de flesta kommuner behandla elektronisk kommunikation i översiktsplaner som tagits fram efter 2011, även om omfattning, utformning och språkbruk varierar kraftigt. Det är därför svårt att på ett tydligt sätt sammanställa hur tillämpningen sker. Sammanställningen visar dock att bredband, och särskilt fiber, är den fråga inom elektronisk kommunikation som har getts störst utrymme i översiktsplanerna. Det är även vanligt att planerna lyfter olika planeringsaspekter kring lokalisering av telemaster.

Vanligast är att frågan hanteras på en övergripande nivå i översiktsplanen. Det är vanligt att hänvisning görs till antagna bredbandsstrategier i ord, till exempel gällande nationella och regionala mål för bredbandsutbyggnad. Det är däremot ovanligt med konkreta planer eller kartor för att hantera frågan.

Utifrån vad länsstyrelserna rapporterar går det inte att se något mönster när det gäller ålder på översiktsplaner och hur frågan om elektronisk kommunikation hanteras. De översiktsplaner som är nyare har inte en mer

utvecklad behandling än de som tagits fram strax efter lagändringen 2011. Det går inte heller att se att större kommuner behandlar frågan mer utförligt än mindre kommuner. Kommuner som arbetar med att ta fram en ny översiktsplan anger att de kommer att ta hänsyn till elektroniska kommunikationer, men flera kommuner känner en osäkerhet kring hur det ska gå till.

Länsstyrelsernas rapportering är i linje med vad Boverket kunde se i sin kartläggning av digitalisering och ny teknik i översiktsplaner 2017, där 36 översiktsplaner antagna från år 2014 och framåt studerades. Boverkets kartläggning visade att alla studerade kommuner lyfte bredband i någon utsträckning i översiktsplanen och att framtagandet av kommunala bredbandsstrategier var vanligt förekommande. En del kommuner refererade till det nationella målet om ett uppkopplat Sverige och andra kommuner refererade till regionala mål. Trots olika kommunala utgångspunkter så hade alla översiktsplaner den gemensamma nämnaren att de lyfte fiber och/eller bredband. En utvecklad IT-infrastruktur med god uppkoppling ansågs vara nödvändig, framförallt i framtiden, för att kommunernas invånare inte ska hamna i ett digitalt utanförskap och för att de ska kunna ta del av nyttan med digitaliseringen och olika samhällsfunktioner som blir tillgängliga. Det fanns därför ofta en kommunal bredbandsstrategi eller en plan om att ta fram en sådan i översiktsplanerna eller så hänvisade kommunerna till regionala strategier som behandlar uppkoppling. Det nationella målet om bredband i världsklass var vanligt förekommande (sid. 8, 107-108 Smarta städer – en kartläggning av digitalisering och ny teknik i översiktsplaner, Boverket 2017).

Hantering i detaljplaner

Av länsstyrelsernas rapportering framgår att elektronisk kommunikation hanteras i varierad grad i kommunernas detaljplanering. Flera länsstyrelser menar att det normalt sett inte är en fråga som ges någon omfattande behandling av kommunerna. Det verkar saknas ett strukturerat sätt att arbeta med frågan och kunskapsnivån eller intresset för att hantera frågan varierar mellan olika handläggare. Kommunens storlek och läge verkar inte ha någon betydelse för i vilken omfattning frågan hanteras.

I de fall kommunen har en bredbandsstrategi verkar det vara vanligt att den personen är med under detaljplanearbetet och bredbandsfrågan finns på så sätt med under processen. Samråd och samordning sker i övrigt med ledningshavare under planprocessen om det är aktuellt. Det är vanligt att kommunerna använder webbtjänsten Ledningskollen i detaljplanearbetet för att få information om befintliga ledningar inom aktuellt planområde.

Det är vanligt att frågan hanteras i planbeskrivningen som en del av förutsättningarna för detaljplanearbetet, eller för att beskriva vad detaljplanen möjliggör när det gäller utbyggnad av till exempelvis bredband. Många kommuner har en stående rubrik i sin planbeskrivningsmall och därmed hanteras frågan i varje detaljplan.

Länsstyrelsernas rapportering visar att kommunerna använder sig av

markreservat för allmännyttiga underjordiska ledningar, betecknat med u på plankartan, där det behövs. Den formella regleringsmöjligheten verkar därmed vara känd hos kommunerna, men av rapporteringen går det dock inte att utläsa hur vanligt förekommande det är. Däremot är det ingen länsstyrelse som rapporterar att kommunerna använt sig av markreservat för att ett område ska vara tillgängligt för allmännyttiga anläggningar för elektronisk kommunikation annat än ledningar, betecknat med c på plankartan. Anordningar för elektroniska kommunikationsnät för allmänt ändamål är framförallt så kallade bredbandsledningar för vilka en distributör är huvudman. I de flesta fall kan anordningar för elektroniska kommunikationsnät dock rymmas inom bestämmelsen u - underjordiska ledningar.

Länsstyrelsernas slutsatser

Länsstyrelsernas rapportering visar på att kommunen inte känner fullt ansvar för frågan om elektronisk kommunikation i översikts- och detaljplaneringen. Länsstyrelsen i Stockholm konstaterar till exempel att relativt många kommuner anser att det är marknaden som ska styra utvecklingen av digital infrastruktur/elektronisk kommunikation och lösa kommande behov och krav. I den mån kommunen har en roll är det stadsnätbolaget som ansvarar för frågan.

Den allmänna kunskapen om plan- och bygglagens skrivningar om elektronisk kommunikation i översikts- och detaljplaner kan utifrån länsstyrelsernas rapportering sägas vara låg bland planhandläggare i landets kommuner. Frågan om elektronisk kommunikation har ingen naturlig ingång i planeringsprocessen.

I kommunernas översiktsplaner är det vanligt med allmänna formuleringar hämtade från kommunens bredbandsstrategi eller motsvarande strategidokument. Någon tydlig strategi i översiktsplanerna för hur kommunens riktlinjer rörande digital infrastruktur ska implementeras verkar i många fall saknas. Flera länsstyrelser, bland annat Stockholm och Västernorrland, lyfter att det är en brist att strategierna inte alltid används som planeringsunderlag och att de inte omsätts till riktlinjer i översiktsplanerna. Strategierna riskerar därför att inte bli införlivade i den faktiska markanvändningen.

Det verkar också råda en viss osäkerhet om hur och när kommunen kan och får hantera elektronisk kommunikation i detaljplaneprocessen. Av länsstyrelsernas rapportering framgår dock att kommunerna använder de möjligheter som finns i plan- och bygglagen att styra anläggningen av elektronisk kommunikation via markreservat.

Enligt länsstyrelserna finns en viss efterfrågan hos kommunerna på vägledning och kunskapslyft kring hur elektronisk kommunikation ska hanteras i den fysiska planeringen. Det efterfrågas goda exempel och checklistor kring hur frågan kan hanteras i översikts- och detaljplaneringen. Samtidigt nämner flera kommuner att vägledning inte behövs med hänvisning till att frågan om elektronisk kommunikation är marknadens och dess aktörers ansvar. Länsstyrelsen i Stockholm har nyligen tagit fram en vägledning om hur digital infrastruktur kan inkluderas i den fysiska planeringen (Rapport 2018:27), se

mer under Relaterad information.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan - och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900\]](#)

[Plan - och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-byggforordning-2011338_sfs-2011-338\]](#)

[SOU 2008:40 "Bredband till hela landet"](#)

<https://www.regeringen.se/49bbb0/contentassets/956d6cad2b1d409da263a157dd187cf2/bredband-till-hela-landet-sou-200840/>

[Länsstyrelsen i Stockholms rapport 2018:27 "Vägledning digital infrastruktur i den fysiska planeringen"](#)

[https://www.lansstyrelsen.se/download/18.299c1cd2167c07c64757c4/1549374654497/Rapport 2018-27 Digital infrastruktur i den fysiska planeringen-v%C3%A4gledning.pdf](https://www.lansstyrelsen.se/download/18.299c1cd2167c07c64757c4/1549374654497/Rapport+2018-27+Digital+infrastruktur+i+den+fysiska+planeringen-v%C3%A4gledning.pdf)

Tema god form-, färg- och materialverkan

Länsstyrelserna har genomfört ett uppdrag enligt sina regleringsbrev för 2018 avseende kommunernas tillämpning av plan- och bygglagens krav på att byggnader ska ha en god form-, färg- och materialverkan. Uppdraget är redovisat till Boverket som har sammanställt länsstyrelsernas material.

Om uppdraget

Enligt uppdrag 45 i länsstyrelsernas regleringsbrev för år 2018 ska länsstyrelserna följa upp och redovisa kommunernas tillämpning av plan- och bygglagens utformningskrav god form-, färg- och materialverkan. Det förstås av sammanhanget att det handlar om hur kommunen som myndighet tillämpar kravet främst i ärenden om bygglov, och inte i sin roll som byggherre. Länsstyrelserna har redovisat detta uppdrag till Boverket.

Boverket ska enligt uppdrag 10 i regleringsbrevet för år 2018 sammanställa och redovisa de uppgifter som redovisas av länsstyrelserna i enlighet med uppdraget i länsstyrelsernas regleringsbrev. Länsstyrelsernas redovisning grundar sig på svaren från en enkät som länsstyrelserna har skickat ut till kommunernas byggnadsnämnder.

Boverket har fått in byggnadsnämndernas svar från samtliga 21 länsstyrelser. Från sex länsstyrelser saknas en sammanfattning av svaren. Nedan redovisas Boverkets sammanställning av det material som inkommit.

God form-, färg- och materialverkan

Enligt plan- och bygglagen ska en byggnad ha en god form-, färg- och materialverkan. Kravet gäller vid nybyggnad och ändring av byggnader och i princip även vid åtgärder avseende byggnader som inte kräver bygglov. Kravet är en förutsättning för bygglov och ingår därför i byggnadsnämndens prövning av sådana ärenden men kravet kan även aktualiseras vid startbesked eller tillsynsärenden. Eftersom kravet ställs på byggnader är det i första hand riktat mot den som ska uppföra eller ändra en byggnad, det vill säga byggherren.

Kravet är inte preciserat i plan- och byggförordningen (2011:338) mer än att det även gäller för de flesta bygglovspliktiga anläggningar samt för bygglovspliktiga skyltar och ljusanordningar. Det finns inga ytterligare föreskrifter eller allmänna råd avseende kravet.

Frågorna till kommunernas byggnadsnämnder

De frågor som länsstyrelserna ställt till byggnadsnämnderna avseende kravet på en god form-, färg- och materialverkan har i huvudsak rört följande.

- Dialog med byggherren
- Hur undantag från krav på bygglov påverkar arbetet

- Förekomsten av lokala vägledningar
- Svårigheter vid tillämpningen
- Rättsfall som hjälp eller försvårande omständighet
- Behovet av vägledning

Dialog med byggherren

Det är stor variation bland byggnadsnämnderna i fråga om när dialog med byggherrar sker om kravet på en god form-, färg- och materialverkan. Flera byggnadsnämnder lyfter fördelarna med tidig dialog för den faktiska prövningen av kravet. Det enskilda bygglovsansökans och nämndens förutsättningar spelar den mest avgörande rollen för möjligheten till en tidig och konstruktiv dialog. I de flesta fall initieras dialog först när bygglovsansökan lämnats in. Men ibland, oftast i större projekt eller där bygglovet har föregåtts av en detaljplaneprocess, förs dialog med byggherren innan ansökan färdigställs och lämnas in. Några anger att stadsarkitekten har till uppgift att föra kontinuerlig dialog med byggherrar via medborgardialoger, samråd, företagsfrukostar etcetera. Det är främst i kommuner med högt byggherrestryck som det sker ett förebyggande arbete med organiserad rådgivning och tidig dialog om bland annat kravet på en god form-, färg- och materialverkan.

Hur undantag från krav på bygglov påverkar arbetet

Det är även stor variation bland byggnadsnämnderna i fråga om hur undantagen från krav på bygglov påverkar deras arbete med kravet på en god form-, färg- och materialverkan. Förhållandevis många anger att det inte har någon direkt påverkan samtidigt som andra anser att det medför stor påverkan med efterföljande svårigheter. Det framgår av svaren att det är oklart för en del om kravet på en god form-, färg- och materialverkan överhuvudtaget gäller för en åtgärd som är undantagen från krav på bygglov. Andra lyfter frågan att undantagen gör att prövningen mot kravet på en god form-, färg- och materialverkan skjuts från en förprövning till en prövning i efterhand vid tillsyn, vilket medför svårigheter att bevaka frågan och medför att eventuella ingripanden får ske i efterhand.

Förekomsten av lokala vägledningar

Det stora flertalet byggnadsnämnder har inga lokala vägledningar till byggherrar avseende kravet på en god form-, färg- och materialverkan. Den vägledning som anges är exempelvis gestaltningsprogram som är kopplade till vissa detaljplaner, kulturmiljöprogram och bevarandeprogram. Någon enstaka nämnd anger att det finns en arkitekturpolicy som vägleder.

Svårigheter vid tillämpningen

Byggnadsnämnderna upplever ett flertal svårigheter i sin tillämpning av kravet på en god form-, färg- och materialverkan. Många byggnadsnämnder upplever kravet som subjektivt och främst en fråga om tycke och smak och framför att kravet inte är så mätbart eller tydligt som till exempel de tekniska kraven. En

annan svårighet som lyfts relativt ofta är att byggnadsnämnden kommer in för sent i utformningsprocessen. När bygglovsansökan är inlämnad har byggherren redan fattat ett stort antal beslut angående byggnadens utformning. Det är krävande att ifrågasätta utformningen när byggherren redan bestämt sig.

Andra svårigheter som lyfts av ett flertal byggnadsnämnder är att man saknar eller har brister i kompetens och resurser för att kunna pröva frågan på det sätt man önskar. Några anger som problematiskt att tjänstemän och förtroendevalda har olika syn på och förståelse för kravet. Vissa nämnder tar upp kravets koppling till det allmänna intresset av lämplig utformning med hänsyn till intresset av en god helhetsverkan som en svårighet. Det anses svårt att i det enskilda fallet hitta rätt kravnivå och få det allmänna intresset att väga över det enskilda.

Rättsfall som hjälp eller försvårande omständighet

Flera byggnadsnämnder uppger att det finns rättsfall som försvårar tillämpningen av kravet på en god form-, färg och materialverkan. Här nämns att rättsfallen ofta spretar åt olika håll och i de flesta fall rör det allmänna intresset av en lämplig utformning med hänsyn till intresset av en god helhetsverkan snarare än kravet på en god form-, färg- och materialverkan. Andra byggnadsnämnder uttrycker det som att rättspraxis är svag på området.

Några byggnadsnämnder redovisar egna ärenden som blivit rättsfall och där avgörandena av dessa mål blivit vägledande för nämndens tillämpning av kravet.

Behovet av vägledning

Generellt efterfrågar många byggnadsnämnder mer stöd och vägledning och det är tydligt att det finns ett behov av utbildning och information inom området. Ett flertal vill veta inom vilka rättsliga ramar de kan pröva frågan och även vad som är god utformning. Vissa menar att kravet på god form-, färg- och materialverkan behöver bli tydligare och lättare att förstå, medan andra vill ha tillämpningsexempel och exempel på argumentation som håller i rättslig prövning.

Några byggnadsnämnder ser gärna vägledning kring metodik för bedömningen. Vissa anser att det bör finnas en handbok eller broschyr med bland annat en förklaring av vad kravet innebär. En nämnd föreslår att Boverkets broschyr "Får jag bygga?" kompletteras med ett avsnitt om detta krav.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan - och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900\]](#)

[Plan - och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-byggforordning-2011338_sfs-2011-338\]](#)

Tema uppföljning tillfälliga anläggningsboenden

I regleringsbrevet för 2018 fick länsstyrelserna i uppdrag att följa upp och redovisa hur bestämmelserna i PBF (3 kap. 27–29 §§ plan- och byggförordningen) med avseende på vissa undantag från de ordinarie utformnings- och egenskapskraven för så kallade tillfälliga anläggningsboenden, samt Boverkets föreskrifter och allmänna råd i anslutning till dessa (BFS 2016:5), tillämpas av kommunerna. Boverkets sammanställning av rapporteringen visar att reglerna om tillfälliga anläggningsboenden har tillämpats i begränsad omfattning. De har tillämpats av ett mindre antal byggnadsnämnder. Reglerna bedöms vara ändamålsenligt utformade.

Om uppdraget

Enligt 3 kap. 27–29 §§ plan- och byggförordningen (2011:338), PBF, gäller vissa undantag från de ordinarie utformnings- och egenskapskraven för så kallade tillfälliga anläggningsboenden. I anslutning till dessa bestämmelser har Boverket beslutat om föreskrifter och allmänna råd om anpassningar och avsteg för tillfälliga anläggningsboenden (BFS 2016:5), ATA.

Länsstyrelserna ska följa upp och redovisa hur bestämmelserna i PBF och ATA tillämpas av kommunerna. Den närmare inriktningen av redovisningen ska samordnas mellan länsstyrelserna. Länsstyrelsernas återrapportering ska ske med framtagna former redovisade i återrapporteringskrav 45 b i länsstyrelsernas regleringsbrev för budgetåret 2018 och i dialog med Boverket. Uppdraget ska redovisas till Boverket senast den 31 januari 2019.

Boverket ska redovisa konsekvenserna av införandet av 3 kap. 27–29 §§ plan- och byggförordningen samt analysera och redovisa sin bedömning av om dessa bestämmelser är ändamålsenligt utformade. Analysen ska utgå från länsstyrelsernas redovisning av hur den kommunala tillämpningen ser ut och synpunkter ska inhämtas från Folkhälsomyndigheten.

Detta är Boverkets sammanställning av länens svar på nationell nivå. Här finns också Boverkets redovisning av konsekvenserna av reglernas införande samt en analys och bedömning av om reglerna är ändamålsenligt utformade.

Folkhälsomyndigheten har beretts tillfälle att lämna synpunkter och därvid redogjort för miljöbalkens regler i förhållande till tillfälliga anläggningsboenden. Några särskilda synpunkter på tillämpningen av PBF och ATA har inte lämnats.

Svarsfrekvens

Alla 21 länsstyrelser har svarat på enkäten och rapporterat in sina sammanställningar till Boverket. Svaren omfattar 226 kommuner. Några kommuner har gemensam förvaltning varför en kommun i vissa fall har svarat för flera kommuners räkning.

Så här många kommuner har tillämpat reglerna

De flesta av de 226 kommuner som har svarat på enkäten har inte tillämpat reglerna om tillfälliga anläggningsboenden. Endast 36 kommuner har angett att de har tillämpat reglerna i PBF. Reglerna i ATA har tillämpats av 27 kommuner.

I Västra Götalands län har åtta kommuner tillämpat reglerna och i Västernorrlands län fyra. Inom 13 län har mellan en och tre kommuner tillämpat reglerna. Inom sex av länen har inte någon kommun tillämpat reglerna.

Så här många bostäder har berörts

Sammantaget har uppskattningsvis cirka 1 600 tillfälliga bostäder berörts av reglerna. Det kan synas få men det är värt att notera att reglerna har tillämpats i ett flertal ärenden.

Undantag, anpassningar och avsteg som har gjorts

Det krav som det har varit vanligast att medge undantag från, med stöd av PBF, har varit tillgänglighet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga, inklusive kravet på hiss. Det har också varit vanligt att medge undantag från kraven på energihushållning och bredbandsanslutning. I några fall har undantag medgetts från kravet på hushållning med vatten och avfall.

Möjligheterna till anpassningar och avsteg, med stöd av ATA, har använts inom samtliga sakområden. De mest använda områdena är säkerhet i händelse av brand, tillgänglighet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga, skydd med hänsyn till hygien, hälsa och miljö samt säkerhet vid användning. Även de allmänna reglerna om tillämpningsområde med mera har varit till nytta för flera kommuner. Områdena skydd mot buller samt god form, färg och materialverkan har använts i mindre omfattning.

Reglernas ändamålsenlighet

De flesta kommuner som har yttrat sig i frågan om reglerna i PBF är ändamålsenligt utformade har svarat ja eller vet inte. Flertalet av dessa har svarat vet inte, vilket innebär att de inte har uttryckt någon uppfattning i frågan. Detta är naturligt då flertalet kommuner inte har använt reglerna.

Det framgår av enkätsvaren att många av de kommuner som anser att reglerna är ändamålsenligt utformade har haft nytta av dem i det praktiska arbetet. En kommun anger uttryckligen att det var bra att kunna sänka kraven då det underlättade en snabb handläggning.

I samband med att man efterfrågar mer vägledning framgår det också att flera kommuner inte utesluter att reglerna åter kan aktualiseras i framtiden om en liknande situation skulle uppkomma.

Bland de 19 kommuner som har svarat nej på frågan ingår såväl kommuner

som har tillämpat reglerna som kommuner som inte har tillämpat reglerna. Skälen är i huvudsak följande.

Flera kommuner ställer sig frågande till reglerna. En kommun går så långt att den anser att de borde avskaffas. Några kommuner anger att reglerna var ändamålsenliga under 2016 men att behovet inte längre kvarstår.

En kommun anger att den civila beredskapen behöver förbättras i stället för att det skapas undantag i regelverket. Kommunen menar att ingen människa – oavsett om de är på flykt eller inte – ska behöva tåla lägre krav än övriga medborgare. Det bör därför, enligt den kommunen, inte vara möjligt att göra undantag från de ordinarie byggreglerna.

En kommun anger att reglerna inte borde vara avgränsade till anläggningsboenden som bedrivs i Migrationsverkets regi utan även vara tillämpliga för anläggningsboenden som bedrivs i kommunens regi.

Kommunernas uppföljning av återgång till ordinarie kravnivå

Frågan hur byggnadsnämnden följer upp att byggnaden anpassas till ordinarie krav när det tillfälliga anläggningsboendet upphör har besvarats av 37 kommuner. De flesta av dessa kommuner, 16 stycken, anger att bevakning sker i framtida ärenden om bygglov eller anmälan. Tio kommuner anger att de hanterar detta genom interimistiska beslut eller följer upp på annat sätt. Nio kommuner uppger att ingen uppföljning görs. Två kommuner anger att de bedriver aktiv tillsyn.

Behov av mer vägledning

På frågan om byggnadsnämnden har behov av mer vägledning inom området har 20 kommuner svarat ja. Bland dessa ingår också kommuner som inte själva har tillämpat reglerna.

Många kommuner anger att det är bra med vägledning generellt och att mer vägledning skulle vara en bra beredskap om liknande behov skulle uppkomma i framtiden.

Några kommuner efterlyser tydligare regler och riktlinjer.

Övriga kommentarer

En vanlig kommentar är att kommunen inte har några synpunkter då det sällan har varit aktuellt att tillämpa reglerna.

Flera kommuner har angett att regeländringarna kom för sent för att kunna beaktas i tillämpningen.

Några kommuner anger att:

- Det uppkommer problem med hur byggnaderna ska anpassas eller användas efter det att det tillfälliga anläggningsboendet upphör.

- Regeringen borde få större eller mer generella befogenheter när det gäller att skriva regler om olika krissituationer.
- Man har inte behövt använda reglerna då behoven har kunnat tillgodoses i det befintliga beståndet.
- Det har gått för kort tid för att man ska kunna utvärdera reglerna.

Någon kommun anger att det har funnits oro bland kringboende och att man har fått många inkommande frågor om varaktighet med mera.

Boverkets beskrivning av konsekvenserna av reglernas införande

Reglerna har endast tillämpats i ett mindre antal ärenden.

Några särskilda konsekvenser angående påverkan på människors hälsa och säkerhet med mera har, i vart fall i dagsläget, inte kunnat konstateras.

En slutsats som kan dras är att reglerna har bidragit till att underlätta kommunernas hantering av ärenden om tillfälliga anläggningsboenden, något som flera kommuner har uttryckt uppskattning för.

Boverkets analys och bedömning av om reglerna är ändamålsenligt utformade

Det material som finns att tillgå är begränsat. Endast 36 av de kommuner som har besvarat enkäten har tillämpat reglerna. Det är dock 19 kommuner som anser att reglerna inte är ändamålsenligt utformade.

När det gäller kritiken mot reglernas ändamålsenlighet ger enkätsvaren främst uttryck för att kommunerna anser att reglerna är otydliga och ställer höga krav på att handläggaren ska göra egna bedömningar. Det efterfrågas ytterligare vägledning i praktiska frågeställningar som handläggaren ställs inför i sitt arbete.

Någon kommun har fört fram synpunkten att man inte ska skilja mellan olika människor. Det borde därför över huvud taget inte finnas möjlighet till undantag från reglerna för tillfälliga anläggningsboenden, enligt den kommunen.

I det sammanhanget bör nämnas att regeringen, genom reglernas tillkomst, uppenbart har bedömt att det kan uppkomma situationer då olika intressen behöver vägas mot varandra. I en särskilt ansträngd situation kan intresset av att människor över huvud taget ska kunna erbjudas "tak över huvudet" väga tyngre än behovet av att de tillfälliga anläggningsboendena uppfyller alla delar av regelverket för det ordinarie beståndet. Alternativet kan annars bli att boende helt saknas för en särskilt utsatt grupp av människor. De nu aktuella reglerna är givetvis avsedda att användas endast i undantagsfall, vilket enkätsvaren visar också har skett.

I övrigt har det inte framkommit några särskilda argument mot reglerna som sådana.

Man kan, som vissa kommuner, hävda att den situation som föreligger i Sverige just nu inte motiverar att det finns särskilda regler om tillfälliga anläggningsboenden. Man kan också, som vissa andra kommuner, hävda att det inte är uteslutet att behov kan komma att uppkomma även i framtiden.

Boverket bedömer mot denna bakgrund att reglerna i huvudsak är ändamålsenligt utformade. Boverket har därför inte heller några förslag till förändringar av PBF.

Boverket följer löpande utvecklingen och kan vid behov göra ändringar i ATA. Boverket kan också arbeta med att utveckla sin vägledning på webbsidan PBL kunskapsbanken.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/)

På andra webbplatser

[Plan - och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/\]](http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/)

[Plan - och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-byggforordning-2011338_sfs-2011-338/\]](http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-byggforordning-2011338_sfs-2011-338/)

Tema länsstyrelsens tillsynsvägledande insatser

I länsstyrelsernas regleringsbrev från år 2019, uppdrag 37, framgick att länsstyrelserna skulle redovisa vilka tillsynsvägledande insatser som de har genomfört i respektive län. Länsstyrelserna har i samråd med Boverket utformat en enkät som alla länsstyrelser i olika omfattning har svarat på.

Ingen tillsynsvägledare arbetar heltid

I enkäten ställdes frågan om hur många årsarbetskrafter som tillsynsvägledningen motsvarar. En tredjedel av länsstyrelserna uppger att arbetsinsatsen motsvarar högst 0,2 årsarbetskrafter. Resten av länsstyrelserna uppger att det motsvarar mellan 0,2 och 0,5 årsarbetskrafter. Detta innebär att de som arbetar med vägledning också har andra arbetsuppgifter. De vanligaste övriga arbetsuppgifterna är samråd och granskning av planer, tillsyn över planer respektive överklagade beslut enligt plan- och bygglagen, PBL.

Länsstyrelsens tillsynsvägledningsplan, är den en tillgång?

För att länsstyrelserna ska kunna planera sitt arbete för kommunernas behov av vägledning ska de upprätta en treårig tillsynsvägledningsplan enligt 8 kap. 16 § plan- och byggförordningen, PBF.

Av enkätsvaren uppger 14 länsstyrelser att de har en aktuell tillsynsvägledningsplan. Av de sju länsstyrelser som inte har uppdaterat sin plan, är det framför allt resursbrist och omprioriteringar som anges som orsaker. En länsstyrelse uppger att man kommer att revidera den under 2020. En annan länsstyrelse uppger att man inte har gjort någon plan eftersom man har regelbundna plan- och byggträffar med kommunerna i länet. Andra anledningar till att länsstyrelserna inte har upprättat en plan är personalomsättning och att tillsynsvägledning inte har efterfrågats från kommunerna.

Resultatet från årets enkät visar att det är marginellt fler länsstyrelser som inte har en aktuell plan jämfört med tidigare. De senaste fem åren har det varit mellan fyra och sex länsstyrelser per år som inte har en aktuell plan. Det framgår också att av de länsstyrelser som inte har aktualiserat sin tillsynsvägledningsplan så är det flera länsstyrelser som återkommer under flera år.

Av 2019 års enkät så framgår att av de länsstyrelser som inte har en aktuell plan, så är det endast en som inte har bedrivit någon tillsynsvägledning.

Vad innebar länsstyrelsernas tillsynsvägledning under 2019?

Målet med länsstyrelsernas tillsynsvägledning är att bidra till en effektiv,

rättssäker och enhetlig tillämpning av PBL, i kommunerna. I enkäten som skickades till länsstyrelserna fanns svarsalternativ när det gäller hur länsstyrelserna hade utfört sin vägledning:

- Enskilt möte med kommun
- Stormöte med kommunerna inom länet
- Stormöte med kommunerna över länsgränserna
- Vägledning via telefon och e-post på förfrågan från kommun
- Riktad insats på specifikt ämnesområde
- Annan aktivitet

De svarsalternativ när det gäller vilket ämnesområde som tillsynsvägledningen avsåg var följande:

- Tillsyn över byggnadsåtgärder
- Tillgänglighet på allmänna platser och i publika lokaler
- Hissar och andra motordrivna anordningar
- Lekplatser
- Obligatorisk ventilationskontroll
- Olovlig byggnation
- Ovårdade tomter och förfallna byggnader
- Skyltar och ljusanordningar
- Taksäkerhet
- Annat

Av 21 länsstyrelser har fyra inte uppgett något svar på dessa frågor.

Enskilt möte med kommun

Tio länsstyrelser uppger att enskilda möten med kommuner har genomförts. De ämnen som oftast avhandlades var tillsyn över byggnadsåtgärder, tillgänglighet på allmänna platser och i publika lokaler, olovlig byggnation samt ovårdade tomter och förfallna byggnader. Övriga ämnen var bland annat enkäterna, tillsynsplan, uppföljning och utvärdering av tillsynen, geotekniska risker i plan- och byggprocessen samt vägledning om lokaliseringsprövning inom riksintresseområde.

Stormöte med kommunerna inom länet

Åtta länsstyrelser har haft stormöten med kommunerna inom länet. De ämnen som oftast avhandlades var tillsyn över byggnadsåtgärder, olovlig byggnation samt skyltar och ljusanordningar.

Stormöte med kommunerna över länsgränserna

Två länsstyrelser uppger att man har haft stormöten med kommunerna över länsgränserna. De ämnen som oftast avhandlades var tillgänglighet på allmänna platser och i publika lokaler, tillsyn över byggnadsåtgärder, olovlig byggnation samt ovårdade tomter och förfallna byggnader.

Vägledning via telefon och e-post på förfrågan från kommun

15 länsstyrelser har haft vägledning via telefon och e-post från kommuner. De ämnen som oftast avhandlades var olovlig byggnation, ovårdade tomter och förfallna byggnader samt tillsyn över byggnadsåtgärder.

Riktad insats på specifikt ämnesområde

Hos sex länsstyrelser har riktade insatser inom ett specifikt ämnesområde genomförts. De ämnen som bland annat avhandlades var olovlig byggnation, tillsyn över byggnadsåtgärder samt tillgänglighet på allmänna platser och i publika lokaler.

Annan aktivitet

Tre länsstyrelser uppger att andra aktiviteter än det som nämnts ovan har utförts. En av länsstyrelserna har genomfört två stormöten med jurister från mark- och miljödomstolen och Boverket. Andra aktiviteter var att starta en samordningsgrupp mellan kommunerna och länsstyrelse i byggfrågor, skriva nyhetsbrev om plan- och byggfrågor samt upprätta skriftliga handläggarstöd om obligatorisk ventilationskontroll och byggsanktionsavgifter. I ett annat län har en samordningsgrupp för bygglovschefer inrättats som avhandlar frågor om tillsyn och tillämpning av PBL i övrigt.

Erfarenheter

I enkäten har länsstyrelserna fått möjlighet att i fritext beskriva sina erfarenheter från arbetet med tillsynsvägledning. Det framkommer att trots ett stort behov från kommunerna av vägledning, så nedprioriteras arbetet på grund av bristande finansiering, vilket också länsstyrelserna har framfört i Boverkets enkäter under flera år. Det framgår också att det finns svårigheter att rekrytera kompetent personal, särskilt med byggnadstekniskt kunnande. En länsstyrelse uppger att man har prioriterat insatser mot planenheten istället för byggnadsnämnden.

De mest uppskattade aktiviteterna är fysiska handläggarträffar, där erfarenheter kan utbytas mellan handläggare både inom kommun och länsstyrelse. Kommunala handläggare upplever att man saknar vana att arbeta med tillsynsärenden och att dessa uppfattas som svåra och tidsödande. Tillsynsarbetet får ofta stå tillbaka då handläggning av lov prioriteras högre.

Länsstyrelserna upplever också att det finns olika tolkningar av PBL, vilket har etablerat olika ”sanningar” i olika kommuner.

Ett önskemål som framförs är att kunna arbeta mer förebyggande.

Under 2019 har ett par länsstyrelser satsat extra på utbildningar för politiker och deras myndighetsroll, då det har kommit in nya ledamöter efter valet.

Även nämnderna uppskattar det personliga mötet.

En länsstyrelse påtalar den ibland svåra balansgången mellan vägledning och ställningstagande i enskilda ärenden.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/)

På andra webbplatser

[Plan - och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfatningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900)

[\[https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfatningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900\]](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfatningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900)

[Plan - och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfatningssamling/plan--och-byggforordning-2011338_sfs-2011-338\]](http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfatningssamling/plan--och-byggforordning-2011338_sfs-2011-338)

Tema geotekniska risker

2019 hade länsstyrelserna i uppdrag att följa upp hur kommunerna arbetar med geotekniska risker. Boverkets sammanställning av rapporteringen visar att de flesta kommuner saknar egen geoteknisk kompetens. Sammanställningen visar också att knappt var sjätte kommun ser geotekniska risker som ett betydande hinder för önskad bebyggelseutveckling. Uppföljningen visar även att klimatförändringarnas effekter på geotekniska risker beaktas i liten utsträckning i planering och byggande.

I länsstyrelsernas regeringsbrev för 2019 ingår att i samband med uppföljningen av tillämpningen av plan- och bygglagstiftningen följa upp och redovisa hur kommunerna arbetar med geotekniska risker i plan- och byggprocessen, både vid översikts- och detaljplanering, vid förhandsbesked och bygglov samt vid vidtagande av bygg- och markåtgärder. Den närmare inriktningen av redovisningen ska samordnas mellan länsstyrelserna och i dialog med Statens Geotekniska Institut, SGI och Boverket.

En samordningsgrupp inom länsstyrelserna har i dialog med SGI och Boverket tagit fram handledning som stöd för respektive länsstyrelses arbete. Handledningen har i huvudsak bestått av tre enkäter samt metodstöd för länsstyrelsens skanning av översiktsplaner och detaljplaner. De tre enkäterna har haft tema översiktsplanering, detaljplanering samt bygg och har adresserats till de kommunala förvaltningar som handlägger dessa frågor inom kommunen. Boverket har också tagit fram en enklare mall för att samordna länsstyrelsernas analys och rapportering.

Boverkets redovisning baseras i huvudsak på länsstyrelsernas sammanfattande rapportering samt på egen analys av kommunernas enkätsvar.

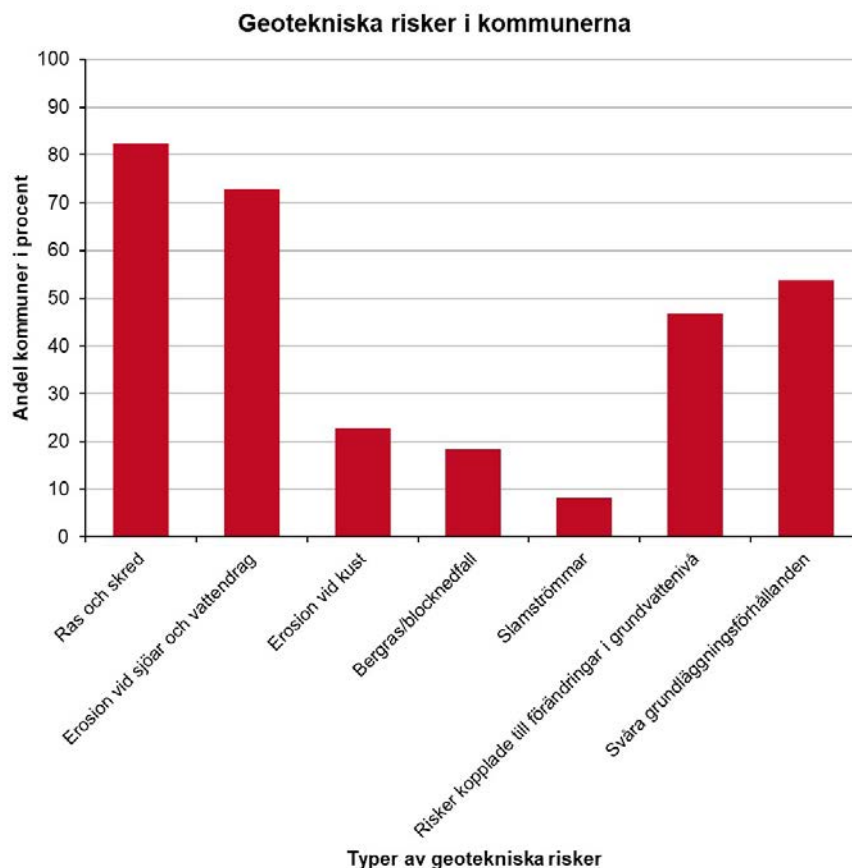
Geotekniska risker

Begreppet geotekniska risker har i uppföljningen tolkats som att det innefattar både risker som traditionellt kopplats till hälsa- och säkerhetsaspekter, såsom exempelvis ras, skred och erosion, men också geotekniska risker såsom sättningsproblematik, som inte i första hand är säkerhetsrelaterade men som ändå är betydelsefulla vid tillämpningen av plan- och bygglagen.

På frågan om vilka geotekniska risker som förekommer svarade 158 kommuner. Av dessa angav 130 risker förknippade med ras och skred, 115 angav risker för erosion vid sjöar och vattendrag, 85 kommuner uppgav att svåra grundläggningsförhållanden förekommer och 74 att geotekniska risker på grund av sänkningar eller höjningar av grundvattennivån förekommer.

Av de mindre vanligt förekommande riskerna återfinns erosion vid kust, 36 kommuner, och bergras och blocknedfall 29 kommuner.

Figur 2.2a. Kommunernas svar på enkätfråga om vilka geotekniska risker som återfinns i er kommun. Klicka på bilden för att se den i större format. Källa: Kommunernas svar på Länsstyrelsernas enkät om geotekniska risker 2019. Illustration: Boverket

Kommunernas kompetens

Boverket tog under 2018 fram tillsynsvägledning avseende ras, skred och erosion. I samband med det arbetet konstaterades att kompetens inom geotekniska frågeställningar ofta saknas både inom kommun och länsstyrelse. Detta är något som också bekräftas i denna uppföljning.

I uppföljningens enkät om detaljplanering ställdes frågan om det finns geoteknisk kompetens inom kommunen som kan bistå vid framtagandet av detaljplaner. Av 160 kommuner uppger 136 att denna kompetens saknas.

När motsvarande fråga ställs till de som arbetar med bygglov och förhandsbesked svarade 178 kommuner varav 100 svarade att byggnadsnämnden inte har tillgång till geoteknisk kompetens medan 55 svarade att nämnden har tillgång till extern kompetens genom till exempel konsult eller liknande. Endast 16 svarande säger sig ha tillgång till geoteknisk kompetens antingen inom nämnden eller inom andra avdelningar av kommunen.

Rapporteringen visar sammantaget att en stor majoritet av kommunerna inte

har egen geoteknisk kompetens för att bedöma markens lämplighet i samband med planläggning och lov. Detta behöver inte vara ett problem så länge kommunen har tillräcklig kompetens för att upphandla konsulter och bedöma utredningars kvalitet och relevans i förhållande till aktuell beslutssituation. Vissa kommuner upplever detta som ett problem, så här säger en kommun: ”Inför framtagande av vår nästa översiktsplan skulle det vara önskvärt att få möjlighet att prata om geotekniska frågor med sakkunnig, både på en mer övergripande nivå och med fokus på problemområden.”

Av länsstyrelsernas rapporter framgår att länsstyrelserna också i vissa fall saknar tillräcklig geoteknisk kompetens för att kunna bedöma utredningarnas kvalitet och avgränsning i förhållande till beslutssituationen att bedöma markens lämplighet.

SGI ska enligt sin instruktion ge stöd åt kommuner och länsstyrelser i planprocessen gällande geotekniska säkerhetsfrågor. Uppföljningen visar att behovet av stöd i dessa frågor är stort. Det kan här noteras att SGI:s stöd normalt inte omfattar frågor kopplade till exempelvis sättningsproblematik och andra grundläggningförhållanden som inte direkt påverkar människors säkerhet.

Önskemål om kompetenshöjande insatser

Kompetens att kunna avgöra markens lämplighet med avseende på jord-, berg- och vattenförhållanden samt risken för ras, skred och erosion är nödvändig för att bedöma markens lämplighet för ett visst ändamål. Åtminstone behövs grundläggande kompetens för att avgöra vilka konsultutredningar som krävs och hur utredningarnas resultat ska tolkas och hanteras i beslutssituationen. I de fall där inte särskilda geotekniska utredningar behövs krävs viss kunskap för att kunna tolka det underlag som finns framtaget av nationella och regionala myndigheter.

Flera kommuner framför önskemål om kompetenshöjande insatser i form av utbildning och vägledningsmaterial. Exempelvis önskas tydligare vägledning och beskrivning av hur de nationella underlagen avseende ras, skred och erosion kan användas i planeringssammanhang. Kommunerna önskar också vägledning som hjälper dem att avgöra under vilka förutsättningar det krävs mer detaljerade geotekniska utredningar. Så här säger en kommun: ”Det saknas konkreta anvisningar om var, under vilka förhållanden, fördjupade geotekniska utredningar behövs, när risken ska bedömas som förhöjd. Hade det funnits tydliga anvisningar hade vi kunnat arbeta in dessa i översiktsplanen.”

Geotekniska risker i översiktsplanen

Vid planläggning enligt 2 kap. 5 § plan- och bygglagen ska bebyggelse vara lokaliserad till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till jord-, berg- och vattenförhållanden och till risken för ras, skred och erosion. Detta gäller såväl detaljplanering som översiktsplanering. Översiktsplanen ska ange inriktning för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön och ge

vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas.

Av länsstyrelsernas rapportering framgår det att de geotekniska frågeställningarna ofta hanteras på en mycket övergripande nivå i översiktsplanerna. Detta styrks av de 142 kommunernas enkätsvar. Endast 52 svarade ja på frågan om det gjorts en analys och värdering av geotekniska risker i gällande översiktsplan. Ungefär hälften, 66 svarade att ingen sådan analys och värdering har gjorts, men att det finns kända geotekniska risker.

Vidare uppger av de 143 svarande kommunerna 68 att identifierade geotekniska risker har haft betydelse för bedömningen av utpekad markanvändning i översiktsplanen, medan 48 anger att det inte haft någon betydelse.

Av de 179 som svarat på byggenkätens frågor om lokaliseringsprövning säger endast 67 att kommunens översiktsplan innehåller vägledning eller riktlinjer som ger er stöd vid handläggning av förhandsbesked eller bygglov i områden berörda av geotekniska risker. Drygt hälften av kommunerna, 102, svarade, att översiktsplanen inte ger sådant stöd.

Resultaten visar på att merparten av kommunernas översiktsplaner inte innehåller någon analys och värdering av geotekniska risker. Detta innebär att lämplighetsprövningen av bebyggelseutveckling med avseende på geotekniska frågeställningar ofta skjuts till senare skeden såsom vid detaljplan eller bygglov. I de diskussioner som ibland förs om önskemål att pröva fler lovärenden direkt mot översiktsplanen istället för att ställa krav på detaljplanering kan det vara intressant att notera att det är i detaljplaneringsfasen som geotekniska frågeställningar ofta utreds.

Flera länsstyrelser framför önskemål om att kommunerna ska utveckla sitt arbete med geotekniska risker i översiktsplanerna för att uppnå lagstiftningens syfte och underlätta för efterföljande planering och lovgivning.

Hantering i detaljplan

Det är önskvärt att geotekniska förutsättningar beaktas tidigt i planprocessen för att undvika en onödigt utdragen planprocess och kostsamma åtgärder. En klar majoritet av kommunerna, hela 126 av 160 svarande, angav att de beaktar geotekniska risker redan vid beredning av planbesked.

På frågan om när det finns behov av geotekniska utredningar svarade 161 kommuner. Av dem svarande 123 att det är vanligast att utredningar tas fram innan samråd i planprocessen medan 28 säger att det är vanligast att geotekniska utredningar tas fram i samband med granskningsskedet av detaljplanen. Det är positivt att huvuddelen av kommunerna genomför utredningar tidigt i planprocessen.

Hinder för önskad bebyggelseutveckling?

I detaljplaneenkäten ställdes frågan om geotekniska risker upplevdes som ett

betydande hinder för önskad bebyggelseutvecklingen. 161 svarade på den frågan. En klar majoritet, 131 svarade att geotekniska risker inte är ett betydande hinder för önskad bebyggelseutveckling, medan 24 ansåg att de är ett betydande hinder. Att det skiljer sig mellan kommunerna kan ha sin förklaring i att de geologiska förutsättningarna också skiljer sig väsentligt runt om i landet.

Hantering vid lov och startbesked

I byggenkäten ställdes en fråga om hur vanligt det är att kontrollplanen innehåller kontrollpunkter avseende geoteknik. Det förefaller utifrån de 181 svaren att det skiljer sig en hel del mellan olika kommuner. 112 svarande menar att detta alltid eller vanligtvis förekommer medan 57 menar att detta är ovanligt eller aldrig förekommer. Varför det skiljer sig åt kan bero på olika geologiska förutsättningar i olika delar av landet eller på att det råder osäkerhet i hur geotekniska frågor ska hanteras i kontrollplanen.

Det ställdes också en fråga om hur vanligt det är att kontrollplanen innehåller punkter avseende omgivningspåverkan under byggtiden. 149 av 181 svarade att detta är ovanligt eller att det aldrig sker.

Tillsynsärende kopplat till geotekniska risker

Geotekniska risker leder sällan till tillsynsären den. På en fråga om byggnadsnämnden har startat något tillsynsärende kopplat till geotekniska risker de senaste 5 åren angav endast 23 av 180 svarande att så är fallet.

Oklart vilka underlag som kan krävas in

Flera kommuner har framfört i fritextsvar i byggenkäten att det råder oklarheter om vilka underlag byggnadsnämnden kan kräva in i olika skeden av byggprocessen. Så här säger en av de svarande ”Vi har svårt att bedöma när vi ska kräva geoteknisk undersökning. Vi har heller inte någon bra rutin för när i processen vi bör göra det, om det ska göras innan beslut om bygglov/förhandsbesked eller innan beslut om startbesked.”

Det framförs av några kommuner också som önskvärt att det hade funnits någon form av certifiering av geotekniskt sakkunniga för att säkerställa tillräcklig kompetens för riskbedömning.

Attefallshus

En fråga ställdes i byggenkäten kopplat till bygglovsbefriade åtgärder såsom Attefallshus. Detta bland annat eftersom bygglovsbefriade åtgärder som komplementbyggnader inte prövas mot planbestämmelser avseende exempelvis geoteknik. 32 av 179 svarande upplever att bygglovsbefriade åtgärder innebär problem kopplat till geotekniska risker. Av problemen som nämns handlar det om att det är svårt att ställa krav på utredningar och att byggnation fortsätter i områden som kommunen uppmärksammat som

riskområden. Kontrollen av dessa lovberfriade åtgärder kan vara bristfällig eller saknas. ”Ingen kontrollerar detta”, säger en av de svarande.

En kommun påpekar att ”detta är särskilt aktuellt vid havet där kombinationsrisker finns mellan stigande havsnivåer, grundläggningsteknik och skärgårdens skiftande geotekniska karaktär. Branta terrängförhållanden men med urberg kan skapa behov av stora grundläggningsarbeten som ibland (ironiskt nog) kan skapa ras- och skredrisker.”

Problematiken med bygglovsbefriade åtgärder har också uppmärksammats i Boverkets uppdragsrapport om Tillsynsvägledning avseende risken för skred och erosion. Uppdragsrapporten hittar du i relaterade länkar.

Klimatanpassning

När det kommer till att beakta klimatförändringarnas påverkan på geotekniska risker i planering och byggande finns det en stor utvecklingspotential. 87 av 134 av de som svarat på översiktsplanenkäten angav att klimatförändringarnas effekter på geotekniska risker inte har beaktats i gällande översiktsplan. Lite bättre ser det ut i svaren från de som jobbar med detaljplanering. I detaljplanenkäten svarade 100 av 162 att klimatförändringarnas påverkan på geotekniska risker beaktas i detaljplanarbetet.

När det kommer till förhandsbesked, bygglov eller startbesked utanför detaljplanelagt område, där således markens lämplighet utifrån geotekniska förutsättningar inte är fullständigt prövad, anger 86 av 169 svarande att klimatförändringarnas effekter på geotekniska risker inte beaktas.

Ett förändrat klimat har effekter på risker för ras, skred och erosion exempelvis genom förändrade grundvattenflöden och nivåförändringar i hav, sjöar och vattendrag. Hur detta ska beaktas i utredningar och underlag är inte självklart. Många kommuner efterfrågar utvecklade planeringsunderlag och vägledning som beaktar klimatförändringarna. I Boverkets arbete med att ta fram tillsynsvägledning för ras, skred och erosion konstaterades också att det finns ett stort behov att utveckla metodik och vägledning för att på ett systematiskt sätt beakta ett förändrat klimat i geotekniska underlag och utredningar.

Du kan läsa mer om Boverkets tillsynsvägledning i relaterade länkar.

Brister i lagstiftningen

När fråga ställs i detaljplanenkäten och byggenkäten om byggnadsnämnden ser några brister i PBL som försvårar hantering av ärenden på mark med geotekniska risker anger 18 av 159 som svarat på detaljplanenkäten och 25 av 177 som svarat på byggenkäten att sådana brister finns.

Av de som jobbar med detaljplaner framförs att det är otydligt vilka krav på utredningar som kan ställas i detaljplaneskedet och vad som kan lämnas till byggskedet. Det finns också svårigheter med att reglera stabilitetshöjande

åtgärder utan att detaljstyra tekniklösningar. Det framförs att det vore önskvärt att kunna ställa krav på stabilitetshöjande åtgärder utan att reglera tekniskt utförande i detalj, eftersom det kan finnas många olika lösningar som är lämpliga beroende på hur bebyggelsen projekteras. Alternativt att kunna ställa krav på framtida utredningar i bygglovsskedet. Det framförs också att det kan vara svårt att säkerställa att stabilitetshöjande åtgärder genomförs, detta gäller särskilt när åtgärder behöver genomföras utanför tomten, berör flera fastigheter eller behövs genomföras utanför planområdet.

Flera kommuner lyfter också problem kopplat till befintlig bebyggelse. Det kan handla om hur befintlig bebyggelse i riskområden kan hanteras i nya planer. Det kan också handla om hur befintlig bebyggelse i äldre planer kan hanteras, där frågorna om geoteknik kanske inte utretts eller där förutsättningarna har förändrats exempelvis utifrån ett ändrat klimat. Så här säger en kommun: ”För befintlig planlagd bebyggelse där det geotekniska läget förändrats på grund av förändrat klimat är det svårt att häva plan”.

Även de som jobbar med bygglov och förhandsbesked framför att det är otydligt i vilket skede som olika utredningar kan krävas. Också problem kopplat till äldre planer och befintlig bebyggelse lyfts. Särskilt äldre planer som inte har beaktat geotekniska förutsättningar fullt ut, eller planer där förutsättningarna förändrats, vållar bekymmer då utgångspunkten i PBL är att bygglov ska beviljas om de följer detaljplanen.

Flera av de svårigheter och problem som har framkommit i uppföljningen har tidigare uppmärksammats i Boverkets arbete med tillsynsvägledning för ras, skred och erosion. I uppdragsrapportens analysdel kan du läsa mer om några svårigheter kopplat till geotekniska risker vid tillämpningen av PBL. Uppdragsrapporten hittar du i relaterade länkar.

Planeringsunderlag avseende geotekniska risker

Av uppföljningen är det tydligt att underlag från nationella myndigheter såsom SGI, SGU och MSB används i stor utsträckning i den fysiska planeringen. Detta gäller i hela kedjan från översiktsplanering, via detaljplanering, ner till förhandsbesked och bygglov. Eftersom geoteknisk kompetens saknas inom många kommuner finns det en risk att underlagen används på ett sätt och i ett syfte som de inte är avsedda för. Många av de nationella underlagen har tydliga avgränsningar i hur de är avsedda att användas och det är viktigt att de som använder sig av underlagen är väl införstådda med det. Detta är emellertid inte alltid så lätt. Så här säger till exempel en kommun: ”Det är svårt för detaljplanehandläggare (som ofta från sin utbildning har mycket begränsade kunskaper om geoteknik) att förstå hur de ska tolka och använda de olika underlag som finns från SGI, SGU och MSB. Det behövs bättre vägledning i metadata om hur kartskikten kan tolkas och användas, och hur olika kartskikt från olika aktörer förhåller sig till varandra.”

De nationella underlagen kompletteras ofta av lokala utredningar och många kommuner har sammanställt underlagen i kartskikt eller databaser som stöd för handläggare. Av de 169 kommunerna som svarade på byggenkäten angav 73

att kommunen har ett eget kartprogram där det finns skikt som visar var geotekniska risker finns i kommunen och 65 svarade att de samlat geotekniska utredningar som tagits fram inom kommunen i ett sökbart skikt eller register.

Behov av utvecklade underlag

Flera kommuner framför önskemål om utvecklade nationella underlag med tydlig vägledning hur underlagen kan användas i plan- och byggprocessen. Bland de huvudsakliga önskemålen framförs mer detaljerat underlag med högre upplösning. En av de svarande framför: ”Som liten kommun med begränsade resurser så skulle vi önska att staten kunde tillhandahålla ett bra GIS-underlag som vi skulle kunna använda i våra verksamhetsstöd”.

Det önskas också mer differentierat underlag som pekar ut områden med särskilt stora risker. Så här säger en kommun: ”Karteringen för erosionsbenägen jordart skulle behöva förtydligas med om det finns områden eller sträckor som är särskilt stor risk, just nu är det stora områden som markeras som erosionsbenägen jordart och svårt att avgöra vad det innebär.”

Ett annat önskemål som framförs av flera kommuner är utvecklade geotekniska underlag som tar hänsyn till klimatförändringarna. Det handlar exempelvis om underlag för långsiktiga erosionsanalyser vid både kust och vattendrag, uppdaterade karteringar som tar hänsyn till klimatförändringar, identifiering av områden som i framtiden kan vara riskutsatta och underlag för hur förändrad havsnivå påverkar grundvatten och geotekniska risker. Vissa kommuner önskar också klimatunderlag med ställningstaganden om val av klimatscenario och tydliga uppdaterade riktlinjer för exempelvis havsnivåhöjning.

Ett av de mer platsspecifika önskemålen handlar om underlag och kartering av gamla gruvområden. Flera kommuner har tagit upp problem kopplat till gamla gruvgångar och hur dessa ska beaktas i planeringen.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data \[sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-](#)

[PBL/uppfoljning/Statistik/oppna-data/\]](#)

[Boverkets tillsynsvägledning avseende risken för skred och erosion](#)

[\[globalassets/publikationer/dokument/2019/tillsynsvagledning-avseende-risken-
for-skred-och-erosion.pdf\]](#)

[Boverkets tillsynsvägledning avseende naturolyckor \[sv/PBL-](#)

[kunskapsbanken/planering/detaljplan/lansstyrelsens-](#)

[tillsyn/tillsynsvagledning_naturolyckor/\]](#)

På andra webbplatser

[Plan - och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\[https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-](#)

[forfatningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900\]](#)

[Plan - och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags](#)

[webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-](#)

[forfatningssamling/plan--och-byggforordning-2011338_sfs-2011-338\]](#)

Dokument

[Detaljerad data och diagram \(2.2\) \(Excel\)](#)

[18 kB](#)

[\[/contentassets/4d4fe3081cda4a1fb81cd977a6357ba6/detaljerad_data_och_diagra
m_2_2.xlsx\]](#)

Tidigare uppföljning

Här kan du ta del av tidigare års rapportering kring Boverkets uppföljning av Plan- och bygglagen.

Uppföljning av Plan- och bygglagen

Redovisning av tillämpningen av Plan- och bygglagen 2018

[Ladda ner](#)

Redovisning av tillämpningen av Plan- och bygglagstiftningen 2017

[Ladda ner](#)

Uppföljning av tillsynsarbetet

Uppföljning av plan- och bygglagen 2016 tillsynsarbete

[Ladda ner](#)

Uppföljning plan- och bygglagen 2015 tillsynsarbete

[Ladda ner](#)

Uppföljning plan- och bygglagen 2014 tillsynsarbete

[Ladda ner](#)

Uppföljning plan- och bygglagen 2013 tillsynsarbete

Beskrivning av utveckling under 2013 samt vilka konkreta resultat den lett fram till.

[Ladda ner](#)

Boverkets tillsynsrapport för 2012

Byggnadsnämndstillsyn, länsstyrelsetillsyn och tillsynsvägledning enligt PBL.

[Ladda ner](#)

Plan- och bygglagen i praktiken

Uppföljning av tillämpningen av plan- och bygglagen 2016

[Ladda ner](#)

Uppföljning av tillämpningen av plan- och bygglagen 2015

[Ladda ner](#)

Uppföljning av tillämpningen av plan- och bygglagen för 2014

[Ladda ner här](#)

Uppföljning av tillämpningen av plan- och bygglagen för 2013

[Ladda ner](#)

Plan- och bygglagen i praktiken 2012

Beskrivning av utveckling under 2012 samt vilka konkreta resultat den lett fram till. [Ladda ner](#)

Plan- och bygglagen i praktiken 2011 - spaningar visar på utmaningar och möjligheter

Beskrivning av utveckling under 2011 samt vilka konkreta resultat den lett fram till. [Ladda ner](#)

Uppsiktsrapporter enligt plan- och bygglagen 2008, 2009 och 2010

Boverkets uppsiktsrapport planering och byggande under 2010

Iakttagelser, analyser och förslag inom planering och byggande under 2010. [Ladda ner](#)
Boverkets uppsiktsrapport planering och byggande under 2009

Iakttagelser, analyser och förslag inom planering och byggande under 2009. [Ladda ner](#)
Uppsikt enligt plan- och bygglagen - Utvecklingen i landet inom plan- och byggnadsväsendet år 2008

Iakttagelser, analyser och förslag inom planering och byggande under 2008. [Ladda ner](#)

Uppföljning plan- och bygglagen

Uppföljning plan- och bygglagen 2013

Beskrivning av utveckling under 2013 samt vilka konkreta resultat den lett fram till.

[Ladda ner](#)

Boverkets plan- och byggenkät 2007

Boverkets plan- och byggenkät Länsstyrelsernas redovisning av läget för 2007

Resultatet av 2007 års plan- och byggenkät med uppgifter kring planering och byggande. [Ladda ner](#)

RELATERAD INFORMATION

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-)

[900/?bet=2010:900\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900)

[Plan - och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags](#)

[webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-](#)

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-)

[338/?bet=2011:338\]](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338)

Metod

Datainsamlingen till Boverkets PBL-uppföljning genomfördes till huvudsakligen genom fem enkäter. Tre enkäter har besvarats av länsstyrelserna, en enkät av kommunerna, en av mark- och miljödomstolarna och Mark- och miljödomstolen. Förutom enkäterna har statistik om besiktning av motordrivna anordningar från besiktningsföretagen samlats in. Dessutom har arbetsgruppen ständig kontakt med kommuner och länsstyrelser i olika sammanhang för att fortlöpande informera sig om kommunernas och länsstyrelsernas arbete med PBL-frågor.

Här följer en detaljerad beskrivning av de 5 enkäter som använts för att samla in grunddata.

1. Plan- och byggenkäten – kommundel, PBE – kommun
Enkäten har utformats av Boverket och besvarats av länsstyrelserna men avser ärendehantering på respektive kommun i varje län. Frågorna rör tillämpningen av plan- och bygglagens regler om översiktsplanering, detaljplanering, lov och byggande samt tillsyn. Länsstyrelserna kodar inkomna ärenden från kommunen enligt en särskild kodmall som länsstyrelserna och Boverket utarbetat tillsammans. Boverket stämde av enkäten i november med representanter från länsstyrelsernas beredningsgrupper 5, 6 och ÖP samt juristnätverk. Enkäten består av frågor om vad som har hänt i respektive kommun under 2019. En enkät per kommun i länet skickades ut i separata mail till länsstyrelserna i december 2019 och sista svarsdagen var 31 januari 2020. Svar avseende landets samtliga kommuner kom in. Det vill säga 290 svar.
2. Plan- och byggenkäten – länsstyrelsedel, PBE – län
Enkäten har utformats av Boverket och har besvarats av länsstyrelserna. Frågorna rör tillämpningen av Boverkets byggregler och tillsynsvägledning till byggnadsnämnderna. Frågorna har länsstyrelserna besvarat på länsnivå. Dessutom har länsstyrelserna rapporterat särskilda temauppföljningar, uppdrag 37 och 38 i länsstyrelsernas regleringsbrev, i den här enkäten, det vill säga specialundersökningar som bara utförts ett enstaka år. Temarapporteringen består av en sammanfattande länsvis bedömning samt underlag som respektive länsstyrelse använt vid sina bedömningar. Boverket stämde av enkäten i november med representanter från länsstyrelsernas beredningsgruppen 5, 6 och ÖP samt juristnätverk. Länsstyrelsedelen består av frågor om vad som har hänt i länet under 2019. En enkät per länsstyrelse skickades ut till länsstyrelserna i december 2019 och sista svarsdagen var 31 januari 2020. Alla 21 länsstyrelserna svarade på enkäten.
3. Handläggningstider för överklagade lov-enkäten
Enkäten har utformats av Boverket och har besvarats av länsstyrelserna. Frågorna rör handläggningstider vid länsstyrelsen för överklagade lov. En central frågeställning är här hur handläggningstiderna förhåller sig till gällande inriktningsmål om hur långa dessa bör få vara. Länsstyrelserna är skyldiga att rapportera

dessa uppgifter, enligt uppdrag 39 i regleringsbrev för 2019. Boverket skickade ut enkäten för att säkerställa att rapporteringen genomfördes på ett enhetligt sätt och för att underlätta hanteringen. Enkäten skickades ut till länsstyrelserna i december 2019 och sista svarsdagen var 28 februari 2020. Alla 21 länsstyrelserna svarade på enkäten.

4. Plan-, bygg- och tillsynsenkäten, PBTE

Enkäten har utformats av Boverket och har besvarats av kommunerna. Frågorna rör tillämpningen av översikts- och detaljplanering, som frågor om planbesked, arkitektur, tillgänglighet med mera, lov och byggande, som frågor om ärenden om lov, förhandsbesked, anmälan, handläggningstider med mera, och tillsyn, som frågor om tillsynsärenden, ingripanden med mera. Dessutom finns några frågor om kommunala markanvisningar, frågor gällande lag om riktlinjer för kommunala markanvisningar, SFS 2014:899. Enkäten är sedan 2014 en sammanslagning av en årlig enkät om tillsyn som länsstyrelserna skickade till kommunerna och Boverkets tidigare plan-, bygg- och tillsynsenkät. Ett enkätsamråd angående den här enkäten hade Boverket med Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, i december 2019. Enkäten, som vänder sig till byggnadsnämndens förvaltning eller motsvarande, skickades till kommunerna i december 2019 och sista svarsdagen var 31 januari 2020. 280 av landets 290 kommuner besvarade hela eller delar av enkäten.

5. Mark- och miljödomstolsenkäten

Enkäten har utformats av Boverket. Den har besvarats av de fem mark- och miljödomstolarna, MMD, samt Mark- och miljööverdomstolen, MÖD. Frågorna rör mål gällande överklagade detaljplaner MMD är sedan 1 juni 2016 första instans för överklagande av detaljplaner och områdesbestämmelser. Uppgifter om genomsnittliga handläggningstider för samtliga ärenden som överklagats till MMD inhämtades från Domstolsverket.

Utöver enkäterna har vi använt oss av ytterligare en källa, nämligen den besiktningstatistik som samlas in varje år från besiktningföretagen för motordrivna anordningar som omfattas av krav på besiktning enligt Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:12) om hissar och vissa andra motordrivna anordningar.

Dessutom har Boverket haft en fortlöpande dialog med länsstyrelserna, genom deras forumgrupp för tillsynsvägledning bygg. I gruppen har enkät delen om undersökningstemat tillsynsvägledning utarbetats. Viss dialog förs även fortlöpande med landets kommuner. Detta kunskapsutbyte ger Boverket vägledning om vilka problemområden som är relevanta i PBL- uppföljningen. En samordningsgrupp inom länsstyrelserna har i dialog med SGI och Boverket tagit fram handledning som stöd för respektive länsstyrelses arbete. Handledningen har i huvudsak bestått av tre enkäter samt metodstöd för länsstyrelsens skanning av översiktsplaner och detaljplaner. De tre enkäterna har haft tema översiktsplanering, detaljplanering samt bygg och har adresserats till de kommunala förvaltningar som handlägger dessa frågor inom kommunen. Boverket har också tagit fram en enklare mall för att samordna

länsstyrelsernas analys och rapportering.

Boverkets redovisning baseras i huvudsak på länsstyrelsernas sammanfattande rapportering samt på egen analys av kommunernas enkätsvar.

Osäkerheter i underlagen och bortfall

Det finns alltid en osäkerhet när enkäter konstrueras. Hur kommer frågorna att tolkas? Det har blivit tydligt framför allt i enkäten om handläggningstiderna där Boverket i år uppmärksammade att länsstyrelserna vid något tidigare år har uppfattat några frågor i enkäten om handläggningstider annorlunda än vad vi på Boverket avsåg. Detta är ett tydligt tecken på en brist i kommunikationen. Även i övrigt kan vi utgå från att det finns frågor i enkäterna som i vissa fall tolkas olika av olika respondenter.

Ytterligare brister som Boverket har uppmärksammat gäller dels länsstyrelsernas kodning av sina ärenden, dels kommunernas svar. Det finns alltid en risk att den eller de som besvarar enkäterna gör någon missbedömning, felräkning eller liknande. Vår bedömning är dock att de som besvarar enkäterna är väl förtrodda med de frågeställningar som behandlas, den data som ska inrapporteras och hur den vidare behandlingen av materialet går till.

Totalt har 280 kommuner besvarat PBTE, vilket ger en svarsfrekvens på 97 procent. Svarsfrekvensen de fyra åren dessförinnan har varierat mellan 84 och 93 procent. I 2019 års statistik saknas enkätsvar från Götene, Kinda, Arvidsjaur, Haninge, Haparanda, Tingsryd, Nordmaling, Skara, Vårgårda och Söderhamn. Kommunerna som medverkat i enkäten har inte alltid besvarat alla frågor.

Sammantaget gör detta att det finns en viss osäkerhet över hur väl de inkomna enkätsvaren speglar ärendehantering.

Ett utvecklingsarbete pågår på Boverket för att successivt förbättra och göra uppföljningen mer tillförlitlig.

Skattning av bortfall

För att kompensera för bortfallet i svaren har vi i år i vissa fall genom en enklare beräkning skattat antalet ärenden för de kommuner som vi saknar uppgift om. Dessa skattningar har endast tillämpats i diagram där det tydligt markeras hur stor andel av det redovisade värdet skattningen utgör. Skattningen görs genom att anta att antalet ärenden per capita har varit lika stort i de kommuner som inte svarat som det genomsnittliga antalet ärenden per capita, per region, i de kommuner för vilka vi har uppgifter. Vi har i detta sammanhang använt oss av Boverkets bostadsmarknadsenkäts indelning av regioner. Det vill säga Stor-Stockholm, Stor-Göteborg, Stor-Malmö, högskoleorter över 75 000 invånare, högskoleorter under 75 000 invånare, övriga kommuner över 25 000 invånare och övriga kommuner under 25 000 invånare. Helhetsbilden ändras inte i de fall vi har skattat bortfallet, men man

kan få en uppfattning om hur stor bortfallet kan vara från år till år.

Uppdraget

Boverket och länsstyrelserna har ett årligt uppdrag, i sina regleringsbrev, att följa upp plan- och bygglagstiftningens tillämpning.

Enligt 8 kap. 19 § plan- och byggförordningen, PBF, och regleringsbrevet ska Boverket följa upp och analysera samt regelbundet sammanställa erfarenheterna från plan- och bygglagen, PBL, och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen. Boverket ska också enligt 8 kap. 17 § PBF regelbundet sammanställa erfarenheterna från kommunernas tillsynsarbete samt länsstyrelsernas och Boverkets tillsynsarbete och tillsynsvägledning.

I plan- och byggenkäten återspeglar länsstyrelserna även särskilda temauppföljningar som regeringen bestämt genom uppdrag i regleringsbrevet till länsstyrelserna. För 2019 har länsstyrelserna haft i uppdrag att redovisa vilka tillsynsvägledande insatser som de har genomfört i respektive län under 2019. Formerna för återspeglning har utformats i dialog med Boverket. Länsstyrelserna har också haft i uppdrag att följa upp och redovisa hur kommunerna arbetar med geotekniska risker i plan- och byggprocessen, både vid översikts- och detaljplanering, vid förhandsbesked och bygglov samt vid vidtagande av bygg- och markåtgärder, uppdrag 37 och 38 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2019.

När länsstyrelserna besvarat enkät gällande handläggningstider för överklagade lov är detta länsstyrelsernas återspeglning av uppdrag 39 i regleringsbrevet för 2019. Läs mer om Boverkets och Länsstyrelsernas regleringsbrev för 2019 under Relaterad information.

Uppföljningen rapporteras på våren till regeringen och i samband med det publiceras resultatet på PBL kunskapsbanken tillsammans med öppna data.

RELATERAD INFORMATION

På andra webbplatser

[Plan - och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[\[https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900\]](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900)

[Plan - och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags](#)

[webbplats \[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-byggforordning-2011338_sfs-2011-338\]](http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-byggforordning-2011338_sfs-2011-338)

[Boverkets regleringsbrev 2019](#)

[\[https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?rbid=19903\]](https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?rbid=19903)

[Länsstyrelsernas regleringsbrev 2019](#)

[\[https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?rbid=20692\]](https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?rbid=20692)